

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบพยานผ่านจอภาพ
ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับ
ความมั่นคง

โดย

นายฐานิต ศิริจันทร์สว่าง
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๗
ศาลอุทธรณ์ภาค ๗

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๙
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๙ - ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบพยานผ่านจอภาพในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับความมั่นคง
ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นายฐานิต ศิริจันทร์สว่าง   หลักสูตร   วปอ.   รุ่นที่ ๕๙

ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงมากมายทั้งในระดับโลก ภูมิภาค และภายในประเทศที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ เช่น ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย ความขัดแย้งของคนในชาติ และภัยธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ก็มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมด้วย ทั้งในด้านที่มีคดีขึ้นสู่ศาลจำนวนมากขึ้น คดีมีความซับซ้อนมากขึ้น บางคดีมีความอ่อนไหวกระทบต่อจิตใจและความสงบในสังคม และในบางครั้งพยานไม่ยอมมาเบิกความต่อศาลเนื่องจากเกรงว่าจะได้รับอันตราย หรือพยานไม่สามารถมาเบิกความต่อศาลได้เนื่องจากเหตุความไม่สงบหรือภัยธรรมชาติดังกล่าว ทำให้ต้องมีการตราหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทั้งสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติให้เหมาะสมเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและรองรับความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในอนาคต โดยที่กฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีผ่านจอภาพถือเป็นแนวทางหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ยังไม่อาจเกิดผลอย่างเต็มประสิทธิภาพ รายงานวิจัยฉบับนี้จึงได้วิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาดังกล่าวอันเกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุม การขาดความรู้ความเข้าใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง คู่ความ และประชาชน ปัญหาทางด้านทรัพยากร เทคนิค อุปกรณ์ที่ไม่ทันสมัยและไม่เพียงพอ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาและแก้ปัญหา อันได้แก่ การแก้ไขกฎหมาย การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่คู่ความและประชาชน การอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในศาลยุติธรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดประชุมและสัมมนาเพื่อแก้ปัญหาและข้อขัดข้อง ซึ่งการพัฒนากระบวนการพิจารณาคดีผ่านจอภาพจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งอันจะช่วยสนับสนุนบทบาทหลักของศาลยุติธรรมในการอำนวยความยุติธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักในการอำนวยความยุติธรรม คือ สะดวก รวดเร็ว ประหยัด และเป็นธรรม อันส่งผลโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป

คำนำ

ความมั่นคงของชาติเป็นรากฐานที่ครอบคลุมทุกบริบททั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนวิถีชีวิตของคนในประเทศ ซึ่งความมั่นคงของชาตินอกจากมิติด้านการทหารแล้ว อำนาจอธิปไตยทั้งสาม คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจตุลาการ และอำนาจบริหาร ถือเป็นมิติสำคัญที่บ่งบอกถึงความมั่นคงของประเทศ ซึ่งในส่วนอำนาจตุลาการนั้น ศาลยุติธรรมได้ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายทั้งสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติอยู่เสมอ ระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพถือเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว เนื่องจากเป็นแนวทางในการแก้ปัญหากรณีพยานไม่อาจเดินทางไปเบิกความได้อันมีสาเหตุจากความไม่สงบในพื้นที่ที่พยานพักอาศัย หรือการเดินทางไปศาลโดยผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ตลอดจนการต้องเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานในคดีที่ผู้มีอิทธิพลเป็นคู่ความ ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะศึกษาวิจัยในเรื่องระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพดังกล่าว เพื่อแก้ปัญหาการเดินทางไปเบิกความของพยานต่อศาล ทำให้ข้อเท็จจริงเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลครบถ้วน ส่งผลให้การอำนวยความสะดวกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมและประเทศชาติต่อไป

(นายฐานิต ศิริจันทร์สว่าง)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๙

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑	
บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๒
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๒
คำจำกัดความ	๒
บทที่ ๒	
การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๓
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคง	๓
นโยบายด้านความมั่นคงของประเทศไทยเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาล	๓
แนวคิดการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล	๖
ทฤษฎีการค้นหาข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐาน	๗
หลักฟังความทุกฝ่าย	๑๐
หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย	๑๑
แนวคิดการคุ้มครองพยานและสิทธิของพยานในการไม่เผชิญหน้า	๑๖
สรุป	๒๑
บทที่ ๓	
กระบวนการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมกับความมั่นคงของประเทศไทย	๒๒
กระบวนการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมกับความมั่นคงของประเทศไทย	๒๒
กระบวนการพิจารณาคดีของประเทศไทย	๒๓
การพิจารณาคดีผ่านจอภาพของประเทศไทย	๓๑
การพิจารณาคดีผ่านจอภาพของต่างประเทศ	๔๐
สรุป	๔๔

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๔	
การวิเคราะห์ข้อมูล	๔๗
ปัญหาด้านความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาล	๔๗
ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ	๕๑
ปัญหาและอุปสรรคจากการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ	๕๖
สรุป	๕๘
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๖๐
สรุป	๖๐
ข้อเสนอแนะ	๖๗
บรรณานุกรม	๖๙
ภาคผนวก	๗๐
ผนวก ก ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญา ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๕๖	๗๑
ผนวก ข ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการนำสืบ พยานหลักฐานและการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการ ประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๕๖	๗๔
ประวัติย่อผู้วิจัย	๗๙

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมที่มีการอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมากนั้นเป็นเรื่องปกติที่จะเกิดมีข้อพิพาทระหว่างสมาชิกในสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น การนำคดีขึ้นสู่ศาลเป็นแนวทางหนึ่งในการระงับข้อพิพาท ซึ่งปัจจุบันคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งลักษณะของคดีมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าในอดีต พยานหลักฐานที่คู่ความนำเสนอเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตนในแต่ละคดีจึงมีมาก การพิจารณาคดีนอกจากความเป็นธรรมอันเป็นหัวใจของการพิจารณาคดีแล้ว ความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด ถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

ศาลยุติธรรมได้พัฒนาระบบการพิจารณาคดีตลอดมา แต่ในการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลพบว่าบ่อยครั้งมีความขัดข้องในการนำพยานมาศาล ซึ่งสาเหตุความไม่สงบในพื้นที่ที่พยานพักอาศัย หรือการเดินทางไปศาลโดยผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ตลอดจนการต้องเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานในคดีที่มีอิทธิพลเป็นคู่ความ ถือเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พยานไม่อาจเดินทางไปเบิกความต่อศาลตามวันนัดที่กำหนดไว้ หรือพยานไม่ไปเบิกความต่อศาล จึงเป็นปัจจัยโดยตรงที่ส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีมีความล่าช้า และกรณีพยานไม่ไปเบิกความต่อศาลก็จะทำให้ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลไม่ครบถ้วน ส่งผลกระทบต่อการอำนวยความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีจึงเป็นทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

การนำเทคโนโลยีทางการประชุมผ่านจอภาพ หรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีนอกจากการแก้ปัญหาการเดินทางเสี่ยงอันตรายผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบ หรือช่วยลดการเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานแล้ว ประการสำคัญการที่พยานไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเบิกความที่ศาลที่มีข้อพิพาท แต่สามารถเดินทางไปเบิกความยังศาลที่พยานสะดวก ทำให้การพิจารณาคดีเป็นด้วยความสะดวก รวดเร็ว และลดค่าใช้จ่ายของคู่ความ การพิจารณาคดีเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานคดี และการที่คู่ความสามารถนำพยานเข้าเบิกความได้ ข้อเท็จจริงย่อมเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีครบถ้วน ทำให้การอำนวยความยุติธรรมในอรรถคดีสัมฤทธิ์ผล นำพาไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมและประเทศชาติมั่นคง

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดี ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยต่างๆหลายปัจจัย อาทิเช่น ปัญหาในเรื่องข้อกฎหมาย บุคลากร และความสำเร็จของการสืบพยานนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมอย่างอื่นอีก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จในการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ หรือ Video Conference มาใช้ เพื่อวางมาตรการการพิจารณาคดีระบบดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพให้บรรลุผลได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ศาลยุติธรรมสามารถอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนในการยุติข้อพิพาทให้เป็นได้ด้วยความ

สะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม เกิดผลดีแก่คู่ความทุกฝ่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในการพิจารณาคดีผ่านจอภาพของศาลยุติธรรม
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการพิจารณาคดีให้บรรลุผล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการพิจารณาคดีผ่านจอภาพของศาลยุติธรรม เพื่อวางมาตรการและหาแนวทางแก้ไข อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพให้บรรลุผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษารายงานฉบับนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ จะใช้วิธีการค้นคว้า และรวบรวมข้อมูล โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก รวมทั้งใช้วิธีการศึกษาเชิงวิเคราะห์ทางนิติศาสตร์ (Legal Analysis) จากหนังสือ วารสาร เอกสารและบทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย การสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และสถิติคดีที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดี ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาที่พิจารณาสืบพยานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์วิจัย อันให้ได้มาซึ่งข้อสรุปและแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพิจารณาคดีผ่านจอภาพของศาลยุติธรรม
2. ทำให้ได้ข้อสรุปและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมให้บรรลุผล

คำจำกัดความ

คดีเกี่ยวกับความมั่นคง หมายถึง คดีอาญา

คดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.๒๕๔๒

คดีตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงิน

แก่การก่อการร้าย พ.ศ.๒๕๕๖

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคง

ความหมาย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่ามั่นคง หมายถึง แน่นหนาและ
ทนทาน

นโยบายด้านความมั่นคงของประเทศไทยเกี่ยวกับการพิจารณาคดีของศาล

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติได้ให้ความหมายของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ คือ
นโยบายระดับชาติของรัฐบาล ตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีให้ความ
เห็นชอบให้ใช้เป็นกรอบทิศทางหลักในการ รักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติให้สามารถ
ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพและประสานสอดคล้องกัน โดยมอบหมายให้ส่วนราชการ
รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นกรอบแนวทางกำหนดยุทธศาสตร์หรือแผนงาน โครงการ และ
งบประมาณดำเนินการตามภารกิจที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง กับนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และ
กำหนดให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นหน่วยงานอำนวยการกำกับติดตามและประเมินผลใน
ระดับนโยบายอย่างต่อเนื่อง^๑

นโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติฉบับปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๕๘ ถึง ๒๕๖๔

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเป็นนโยบายระดับชาติ กำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการ
ดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะ ๗ ปี โดยได้ประเมินสถานะแวดล้อมทางภูมิรัฐศาสตร์
สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง นำไปสู่การกำหนดทิศทางหลักในการดำเนินการ
เพื่อรักษาผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศ ทั้งนี้ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่ได้กำหนด
ลำดับความสำคัญ โดยพิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติซึ่งส่งผล
ต่อความอยู่ รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่างๆ และภูมิคุ้มกันของชาติใน
ภาพรวมเป็น “เกณฑ์สำคัญ” โดยกำหนดความสำคัญเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความ
มั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ และส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป

ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ

- เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสามัคคีในชาติ
- ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

^๑ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา,
หน้า ก.

ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป

- (๑) จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน
- (๒) สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ
- (๓) ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล
- (๔) จัดระบบป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง
- (๕) เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน
- (๖) เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน
- (๗) เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์
- (๘) รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- (๙) เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร
- (๑๐) พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
- (๑๑) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ
- (๑๒) พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ
- (๑๓) เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

จากนโยบายดังกล่าวข้างต้นมีการกำหนดโดยละเอียด คือ

๑. ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ

๑.๑ นโยบายหลักข้อ ๑ เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แบ่งเป็น

๑.๑.๑ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ผ่านหลักสูตรทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมทั้งช่องทางสื่อสารต่างๆ และชี้เตือนให้ระมัดระวังในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม

๑.๑.๒ พัฒนาประสิทธิภาพและความเข้มแข็งของกลไกที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและป้องปรามการล่องละเมิดสถาบันจําแนกกลุ่มเป้าหมาย และกำหนดมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังต่อกลุ่มที่มุ่งล้มล้างสถาบัน และใช้มาตรการพูดคุยต่อกลุ่มที่หลงผิดเพื่อให้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ

๑.๑.๓ เผยแพร่และน้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ภาครัฐ เป็นต้นแบบในการยึดถือและปฏิบัติตามแนวพระราชดำริอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติและดำเนินการให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๑.๔ เสริมสร้างความเข้มแข็งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุขที่มุ่งเน้นการบริหารและการดำเนินงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความเข้มแข็ง สนับสนุนการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ให้มีอิสระและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงนโยบายโดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของตนและ ชุมชนท้องถิ่น และภาครัฐยึดมั่นแนวทางสันติวิธีเป็นบรรทัดฐานการจัดการความขัดแย้ง

๑.๒ นโยบายหลักข้อ ๒ สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ

๑.๒.๑ ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศทุกระดับ ปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และ การเมืองอย่างเหมาะสม มุ่งสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ กระจายอำนาจและทรัพยากรและ เปิดโอกาสให้ประชาชนอย่างเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ดิน น้ำ ป่า

แร่ธาตุ โดยยึดผลประโยชน์ส่วนรวมและเป็นไปโดยสอดคล้องกับการบริหารจัดการในระดับชาติ รวมทั้งการได้รับสวัสดิการ ทางสังคม โอกาสทางการศึกษา และการบริการด้านสาธารณสุขจากภาครัฐอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๑.๒.๒ สร้างความเชื่อมั่นต่อกลไกและกระบวนการยุติธรรม ในการพัฒนาโลก และมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรม ยึดหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน รวมถึงทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม

๑.๒.๓ แก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในการถือครองที่ดิน จำกัดการผูกขาดที่ดินขนาดใหญ่ ของภาคเอกชนและกระจายโอกาสการถือครองที่ดินทำกินให้กับประชาชนที่ยากจน

๑.๒.๔ ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความรักความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทยและเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง โดยมีแนวทาง หรือการดำเนินการที่ส่งเสริมค่านิยมที่ดีของสังคมไทย การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคที่เท่าเทียมกัน และการยอมรับความคิด ความเชื่อ อัตลักษณ์ วิถีชีวิต ภาษา และวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน

๑.๒.๕ สนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของทุก ภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารงานของภาครัฐ ทั้งในการให้ข้อคิดเห็นเชิงนโยบายและตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานตลอดจนการติดตามประเมินผลของภาครัฐ รวมถึงการเสริมสร้างบรรยากาศในการหารือเปิดรับฟังข้อเท็จจริง เหตุผล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย เพื่อให้การบริหารของภาครัฐเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ป้องกันความขัดแย้งระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน ที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายของภาครัฐ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ได้อย่างแท้จริง

๑.๓ นโยบายหลักข้อ ๓ ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓.๑ เสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่สันติสุข ในการนำยุทธศาสตร์พระราชทาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งยึดมั่นแนวทางสันติวิธีเป็นบรรทัดฐานการจัดการความ ชัดแย้ง ความรุนแรง และการสร้างความรัก ความสามัคคี ความสงบสุข และความสมานฉันท์ของประชาชน และลดการใช้ความรุนแรงในพื้นที่

๑.๓.๒ ฟื้นฟูความเชื่อมั่นและลดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนกับรัฐ โดยยึดถือ ความเป็นธรรม และกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม รวมถึงการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน และการ พัฒนาโลกไค้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

๑.๓.๓ เสริมสร้างสันติสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของ ทุกภาคส่วนเป็นพลังในการเข้าถึงประชาชน โดยเฉพาะการสร้างการยอมรับของสังคมโดยรวม และส่งเสริม ให้คนและสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง และเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชนที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการ และลักษณะพิเศษเฉพาะของแต่ละพื้นที่

๑.๓.๔ ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข เพื่อแสวงหาทางออกจาก ความขัดแย้งและความรุนแรง โดยเฉพาะการพูดคุยเพื่อสันติสุขกับผู้เห็นต่างจากรัฐทั้งใน

พื้นที่และในต่างประเทศ ในการเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย รองรับการพัฒนาเพื่อสันติสุข และมีหลักประกันของความต่อเนื่องและความเชื่อมั่นของทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุย

๑.๓.๕ สร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ต่อสังคมทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ เพื่อลดเงื่อนไขของการนำไปแสวงประโยชน์ และแก้กุกกักต่อการแก้ไขปัญหาของไทย

๑.๓.๖ จัดให้มีกลไกและโครงสร้างการบริหารจัดการของภาครัฐที่มีเอกภาพทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ เตรียมพร้อมพื้นที่ในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากนโยบายของชาติดังกล่าวข้างต้น นโยบายด้านความมั่นคงของประเทศเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาลจะอยู่ในส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ นโยบายที่ ๒ ข้อ ๒.๒ สร้างความเชื่อมั่นต่อกลไกและกระบวนการยุติธรรมในการพัฒนากลไกและมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรม ยึดหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน รวมถึงทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม จึงทำให้เห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมถือเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งหากมีการพัฒนาและแก้ไขระบบการพิจารณาคดี การนำสืบพยานหลักฐาน โดยนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีจึงเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องเกี่ยวกับพื้นที่ความไม่สงบในพื้นที่ที่พยานพักอาศัย หรือการเดินทางไปศาลโดยผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ตลอดจนการต้องเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานในคดีที่ผู้มีอิทธิพลเป็นคู่ความ ย่อมส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปได้โดยสะดวก รวดเร็ว ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลครบถ้วน สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง สังคมสงบสุข ประเทศชาติมีความมั่นคงสมดังนโยบายของรัฐบาลและประชาชนในประเทศ

แนวคิดการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล

ระบบการพิจารณาคดีและสืบพยานของไทยสามารถจำแนกได้ดังนี้

๑. ระบบเดิม

เดิมก่อนที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะได้ประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้นในปี ๒๔๓๔ และให้รวมศาลซึ่งตั้งอยู่ในกระทรวงต่างๆ มาไว้ในกระทรวงยุติธรรม ก็มีการปรับปรุงระบบศาลตามแบบชาวตะวันตกนั้นเดิม มีผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีในศาล ๔ ฝ่ายคือ จำศาล ลูกขุน ตระลาการและผู้ปรับ ผู้ฟ้องคดีต้องมาให้ถ้อยคำต่อจำศาลซึ่งเป็นผู้จัดถ้อยคำของโจทก์เสนอต่อลูกขุน เมื่อลูกขุนพิจารณาเห็นว่าคำฟ้องชอบก็จะรับไว้พิจารณา ประทับฟ้องแล้วส่งให้กระทรวงเจ้าของเรื่องเป็นผู้จ่ายคำฟ้องให้ตระลาการในศาลสังกัดกระทรวงนั้นๆ ตระลาการจะเรียกจำเลยมาให้การแก้คดีและคุมตัวโจทก์จำเลยไว้ แล้วทำการสืบพยานตามคำชี้สองสถานของลูกขุน เมื่อสืบพยานเสร็จตระลาการจะส่งสำนวนไปให้ลูกขุนทำการชี้ขาดตัดสินคดีว่าข้อเท็จจริงควรเชื่อฟังเป็นประการใด แล้วจึงส่งเรื่องต่อให้ผู้ปรับทำการปรับบทกฎหมายหรือวางบทลงโทษต่อไป หากจะมีการอุทธรณ์หรือถวายฎีกาต่อไปก็จะทำโดยการกล่าวโทษตระลาการว่าพิจารณาคดีไม่ชอบ หรือลำเอียงเข้ากับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การพิจารณาคดีสมัยนั้น มีลักษณะขยายระบบไต่สวนอยู่บางประการเพราะตระลาการเป็นผู้ทำการสืบพยานเอง อันเป็นการเผชิญพยาน และตระลาการมีอำนาจคุมขังโดยตีคู่ความ ซึ่งก็คงมีการคาดกันเอาความจริงจากโจทก์จำเลยด้วย เท่ากับตระลาการทำหน้าที่เป็นผู้ไต่สวนคดีเอง ฉะนั้นเมื่อมีการอุทธรณ์หรือถวายฎีกาก็จะไปในรูปแบบของการกล่าวโทษตระลาการว่าทำการไต่สวนไม่ชอบ ทั้งในสมัยนั้นอำนาจตุลาการยังไม่ได้แยกจากอำนาจบริหาร ในหัวเมืองต่างๆ เจ้าเมืองทำหน้าที่ทางเป็นผู้บริหารและตุลาการด้วย เมื่อจับโจรผู้ร้ายได้จะมีการคาดกันเอาความจริงจากผู้ร้าย โดยวิธีการพิจารณาตามจารีตนครบาลซึ่งตระลาการใช้อำนาจเขียนโจรให้ตอบคำถาม ตบปากคู่ความที่ไม่ตอบคำถาม อาจจำขังผู้ขัดหมายเรียกหรือผู้ไม่รับสารภาพ การไต่สวนหาความจริงเหล่านี้ฟังเล็กไปใน ร.ศ.๑๑๕ เมื่อมีการปรับปรุงระบบกฎหมายเพื่อเรียกร่องเอกราชทางศาล การพิจารณาคดีดังกล่าวของตระลาการจึงมีลักษณะคล้ายระบบไต่สวนอยู่มาก^๒

๒. ระบบปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่าการพิจารณาคดีอาญาของศาลไทยเป็นระบบผสม ๑ จากโดยหลักศาลใช้ระบบกล่าวหาคือศาลจะวางตัวเป็นกลางไม่เข้าไปถามพยานโดยไม่จำเป็นศาลจะไม่เรียกพยานมาสืบเอง ศาลจะถามพยานให้ในกรณีที่โจทก์หรือจำเลยไม่มีทนายความหรือพยานโจทก์มีข้อสงสัยแต่ศาลจะไม่ช่วยซักถามพยานโจทก์โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยซึ่งเป็นการปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๕ ที่บัญญัติว่า ในระหว่างพิจารณา เมื่อเห็นสมควรศาลมีอำนาจถามโจทก์จำเลยหรือพยานคนใดก็ได้

ห้ามมิให้ถามจำเลยเพื่อประโยชน์แต่เฉพาะจะเพิ่มเติมคดีโจทก์ซึ่งบกพร่อง เว้นแต่จำเลยจะอ้างตนเองเป็นพยาน และมาตรา ๑๘๕ ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยมิได้กระทำผิดก็ดี การกระทำของจำเลยไม่มีความผิดก็ดี คดีขาดอายุความแล้วก็ดี มีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรต้องรับโทษก็ดี ให้ศาลยกฟ้องโจทก์ปล่อยจำเลยไป แต่ศาลจะสั่งขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่าง คดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้ เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยได้กระทำผิดและไม่มีการยกเว้นโทษตามกฎหมายให้ศาลลงโทษแก่จำเลยตามความผิด แต่เมื่อเห็นสมควรศาลจะปล่อยจำเลยชั่วคราวระหว่าง คดียังไม่ถึงที่สุดก็ได้ ดังนั้น แม้ในมาตรา ๒๓๕ จะให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะถามพยานได้ก็ตาม แต่ศาลก็จะวางตัวเป็นกลางและถามพยานในข้อสาระสำคัญเท่าที่จำเป็น โดยอยู่ภายในขอบของกฎหมายที่ไม่เป็นการถามเพิ่มเติมพยานโจทก์ที่บกพร่อง

แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาอาญา มาตรา ๒๒๘ ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใด ร้องขอศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้ จึงเป็นการให้อำนาจศาลที่จะใช้ดุลพินิจสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้เองหะแข่งมาตรานี้เป็นในลักษณะระบบไต่สวนที่ให้อำนาจศาลในการลงไปแสวงหาพยานหลักฐานจึงเมื่อนำกฎหมายทั้งหมดมาปีสว่างนานแล้วจึงเห็นได้ว่าระบบการพิจารณาคดีอาญาของไทยเป็นระบบผสม

ทฤษฎีการค้นหาข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐาน

เมื่อคดีฟ้องร้องขึ้นสู่ศาล จะต้องมีการค้นหาข้อเท็จจริงในคดี คู่ความทุกฝ่ายก็จะแสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์และสนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียงของตน รวมทั้งแสดงพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อหักล้างหรือโต้แย้งพยานหลักฐานของฝ่ายตรงข้าม ดังนั้น ในการรับฟังพยานหลักฐานจะต้องมีหลักเกณฑ์มาตรฐานในการพิสูจน์เพื่อเป็นหลักประกันการรับฟังพยานหลักฐานของศาล

^๒ โสภณ รัตนกร, กฎหมายลักษณะพยาน (๒๕๕๗), สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, หน้า ๕.

๑. มาตรฐานการพิสูจน์ (Standard of Proof)^๓

มาตรฐานการพิสูจน์จะมีความสำคัญทั้งในด้านของเรื่องหน้าที่น่าสืบและในด้านของการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน (weight Of evidence) พยานหลักฐานจะมีน้ำหนักให้เชื่อข้อเท็จจริงไปในทางใดจะต้องนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานการพิสูจน์ที่กฎหมายกำหนดไว้ในคดีประเภทนั้นจึงจะสามารถวิเคราะห์ใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงโดยให้น้ำหนักพยานหลักฐานในแต่ละคดีได้อย่างมีหลักเกณฑ์ โดยมาตรฐานการพิสูจน์แบ่งเป็น

๑.๑ มาตรฐานการพิสูจน์ในคดีอาญา proof beyond reasonable doubt

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ บัญญัติมาตรฐานการพิสูจน์ไว้ในคดีอาญาค่อนข้างสูง เป็นมาตรฐานที่สูงที่สุดในระบบกฎหมายปัจจุบัน คือโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นได้โดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดรายนี้ ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยอย่างใดอย่างหนึ่งว่าจำเลยอาจจะไม่ใช่คนร้ายที่กระทำความผิดให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลยคือพิพากษายกฟ้องไปซึ่งเท่ากับฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ นี้ ประเทศไทยนำมาจากมาตรฐานสากล ทุกประเทศใช้มาตรฐานนี้ เราเรียกมาตรฐานนี้ว่า proof beyond reasonable doubt คือโจทก์ต้องสืบให้เห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัย ในกฎหมายต่างประเทศวางบรรทัดฐานชัดเจนว่ามาตรฐานนี้ไม่ใช่ proof beyond any doubt เนื่องจาก proof beyond any doubt ไม่อาจทำได้จริง น่าสืบเพียง proof beyond reasonable doubt ก็ได้ คำว่าเหตุอันควรสงสัยตำราบางเล่มของไทยเขียนว่า โจทก์ในคดีอาญาต้องพิสูจน์หรือน่าสืบพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยกระทำความผิดให้สิ้นข้อสงสัยด้วยประการทั้งปวงดังนี้ไม่ถูกต้องเพราะเป็นไปได้หากจำเลยปฏิเสธแล้วโจทก์จะนำสืบพยานหลักฐานมาให้เห็นหนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์โดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยนั้นไม่อาจทำได้ มาตรฐานนี้คือมาตรฐานการพิสูจน์ให้เห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัย ซึ่งมาตรฐานต่ำกว่า proof beyond any doubt แต่สูงกว่าการพิสูจน์ให้เห็นว่าน่าเชื่อว่าจำเลยเป็นคนกระทำความผิดในคดีอาญาของไทยก็ยึดถือแนวนี้อีกเช่นกัน

๑.๒ มาตรฐานการพิสูจน์ในคดีแพ่ง proof on the balance of probability

เป็นมาตรฐานที่ต่ำกว่า proof beyond reasonable doubt ระดับหนึ่ง เราเรียกชื่อว่า proof on the balance of probability หรือ on the balance of preponderance มาตรฐานการพิสูจน์ระดับนี้ยังไม่มีกรนำมาบัญญัติไว้ให้ชัดเจนในกฎหมายไทย แต่เห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาคือ ผู้ที่มีหน้าที่น่าสืบจะต้องนำพยานหลักฐานมาสืบให้เห็นความโน้มเอียงของข้อเท็จจริงที่น่าจะเป็นไปในทิศทางใด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือผู้ที่มีหน้าที่น่าสืบในคดีแพ่งทั่วไปจะต้องนำสืบให้เห็นความน่าจะเป็นดังที่ตนกล่าวอ้างมากกว่าจะเป็นอย่างอื่น เป็นการสืบให้เห็นถึงความโน้มเอียงของข้อเท็จจริงว่าควรเป็นไปในทิศทางใดเท่านั้น เราเรียกโดยทั่วไปว่ามาตรฐานการพิสูจน์ในคดีแพ่ง แต่อย่างไรก็ตามไม่ได้มีที่ใช้จำกัดเฉพาะในคดีแพ่งเท่านั้น จึงมีคำเรียกมาตรฐานนี้ว่ามาตรฐานการพิสูจน์ทั่วไปหรือมาตรฐานการพิสูจน์โดยหลักทั่วไป คำสำคัญอยู่ที่คำว่า probability คือความโน้มเอียงที่จะเป็นไปในทางใดทางหนึ่ง probable มีระดับสูงกว่า possible หรือ possibility โดยทั่วไปถ้าลักษณะหรือสภาพการณ์หรือพยานหลักฐานชี้หรือแสดงให้เห็นความโน้มเอียงไปในทางใดก็ให้วินิจฉัยหรือเชื่อว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างนั้นได้ เว้นแต่จะมีเหตุผลรายละเอียดมาหักล้างให้เห็นเป็นอย่างอื่น

๑.๓ มาตรฐานการพิสูจน์ชนิด proof by clear and convincing evidence

^๓ จริฎญ ภักดีธนากุล, กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, หน้า ๒๘๓-๒๘๐.

ในทางตำราและในต่างประเทศเรียกว่า proof by the clear and convincing evidence การพิสูจน์ให้เห็นโดยพยานหลักฐานที่ชัดเจนและมีความน่าเชื่อถือต้องมีพยานหลักฐานที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือกว่าข้อเท็จจริงน่าจะเป็นอย่างนั้น มาตรฐานชนิดนี้แทบจะไม่เคยปรากฏให้เห็นในระบบกฎหมายไทยอย่างชัดเจน แต่เป็นมาตรฐานการพิสูจน์ในระบบกฎหมายพยานหลักฐานของต่างประเทศใช้กันเป็นที่รู้จักทั่วไป มาตรฐานนี้อยู่ตรงกลางระหว่างสองมาตรฐานแรกคือ จะต้องมีความโน้มเอียงหรือมีความน่าเชื่อถือหรือมีความชัดเจนมากกว่า proof on the balance of probability มากกว่ามาตรฐานการพิสูจน์ในคดีแพ่งทั่วไปแต่ไม่สูงถึงขนาดจะต้อง proof beyond reasonable doubt เหมือนกับที่ใช้กับโจทก์ในคดีอาญา มาตรฐานนี้ในต่างประเทศใช้กันมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีฟ้องหย่า เนื่องจากคดีฟ้องหย่ามิใช่คดีแพ่งธรรมดาเป็นเรื่องเดิมพันชีวิตมากกว่าทรัพย์สินเงินทองในทางแพ่งทั่วไป การฟ้องหย่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง การที่ศาลจะวินิจฉัยข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำการชั่วร้ายเป็นเหตุหย่าเช่นนั้นจริงไม่ได้มีผลเพียงแค่นี้ให้เขาหย่ากันแต่มีผลว่าคนที่ถูกพิพากษาเป็นคนชั่วร้ายอย่างนั้น และมีผลกระทบไปถึงญาติพี่น้องในครอบครัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งลูก ดังนั้นการฟ้องหย่าจึงเป็นเรื่องใหญ่เรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ในการพิสูจน์ในคดีฟ้องหย่าในกฎหมายอังกฤษ กฎหมายอเมริกันจึงตรงกันว่าจะใช้มาตรฐานการพิสูจน์นี้ จะใช้เหมือนคดีแพ่งทั่วไปไม่ได้ พยานหลักฐานที่ clear and convincing evidence มาแสดงให้เห็นว่าข้อเท็จจริงน่าจะเป็นอย่างนั้นจริงๆ ในปัจจุบันมาตรฐานการพิสูจน์ถูกขยายไปใช้ในคดีประเภทอื่นๆ อีกมากมายหากคดีนั้นมีผลกระทบที่รุนแรงมากกว่าคดีแพ่งทั่วไป

ตัวอย่าง ในกรณีที่โจทก์ในคดีแพ่งร้องขอใช้วิธีการชั่วคราวกับจำเลยก่อนที่จะมีคำพิพากษาคือขอคุ้มครองประโยชน์ชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๔ เช่นขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินจำเลยไว้ชั่วคราว ห้ามจำเลยกระทำซ้ำหรือกระทำต่อไปซึ่งการละเมิด ผิดสัญญาหรือการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเป็นการชั่วคราว เป็นต้น ในคำร้องขอใช้มาตรการบังคับจำเลยชั่วคราวเป็นการด่วนโจทก์จะต้องพิสูจน์ให้เห็น ๒ ประการ คือ พิสูจน์ให้เห็นว่าคดีของโจทก์มีมูลและจำเลยมีพฤติการณ์ในการเข้าลักษณะเป็นเหตุเพียงพอให้ศาลนำวิธีการชั่วคราวตามมาตรา ๒๕๔ มาบังคับแก่จำเลยได้

๑.๔ มาตรฐานการพิสูจน์ให้เห็นมูลความแห่งคดี proof of prima facie case or probable cause

ในกฎหมายอังกฤษเรียกว่า proof prima facie case ในกฎหมายอเมริกันใช้ว่า ต้องแสดงให้เห็น probable cause มีเหตุทำให้น่าเชื่อว่าเรื่องนั้นมีมูลเป็นจริงอย่างนั้น มาตรฐานการพิสูจน์นี้ถือเป็นมาตรฐานการพิสูจน์ระดับที่ต่ำที่สุดในทางกฎหมายพยานหลักฐาน คือไม่จำเป็นต้องแสดงให้เห็นความโน้มเอียงว่าจะเป็นอย่างนั้นจริงๆ เพียงแค่ชี้ให้เห็นเหตุที่น่าเชื่อก็พอแล้ว กฎหมายไทยใช้ชัดเจนในชั้นไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้ศาลจะต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน เพื่อตรวจสอบพยานหลักฐานของฝ่ายโจทก์ว่าคดีที่โจทก์นำมาฟ้องมีมูลความจริงอยู่หรือไม่ หากไม่มีมูลศาลพิพากษายกฟ้องได้เลย ถ้ามีมูลความจริงตามที่โจทก์ฟ้องศาลก็จะมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณา ซึ่งแตกต่างจากคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา ศาลใช้ดุลพินิจประทับฟ้องไว้พิจารณาได้ทันทีโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้องก่อน เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานอัยการผ่านกระบวนการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนและผ่านการพิจารณาโดยพนักงานอัยการมาอีกชั้นหนึ่งแล้ว

อีกกรณีหนึ่งที่น่ามาตรฐานการพิสูจน์นี้มาใช้คือ การออกหมายค้น หมายจับ หรือหมายขังกรณีอยู่ระหว่างการสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณา probable cause คือมีเหตุที่น่าเชื่อได้ว่าผู้ที่จะต้องถูกจับ ถูกค้น หรือถูกขังมีเงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติไว้จริง ผู้ขอต้องมีพยานหลักฐานมา

แสดงให้เห็นว่ามีเหตุที่น่าเชื่อว่าหรือมีความโน้มเอียงให้เชื่อว่าเมื่อเฝ้าตามทีกฎหมายบัญญัติไว้ศาลจึงจะออกหมายจับ หมายค้นหรือหมายขังให้

นอกจากนี้มาตรฐานการพิสูจน์ระดับนี้ใช้ในเรื่องที่ไม่ได้เป็นประเด็นข้อพิพาทแห่งคดี มักใช้ในเรื่องการไต่สวนคำร้องหรือคำขอปลิกย้อยทั่วไป บางครั้งในคดีอาญาบางประเด็นก็ใช้มาตรฐานนี้ เนื่องจากมาตรฐานการพิสูจน์ตามมาตรา ๒๒๗ ใช้กรณีที่โจทก์เป็นฝ่ายพิสูจน์ความผิดของจำเลยเท่านั้น ดังนั้นในกรณีต่อไปนี้จึงไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๒๒๗ ได้แก่

(๑) กรณีที่จำเลยมีหน้าที่นำสืบ เช่น ประเด็นที่จำเลยกล่าวอ้างเหตุยกเว้นโทษ ได้แก่ วิกฤตหรือมีเหตุลดโทษ เช่น บันดาลโทษะ เป็นต้น

(๒) กรณีที่เป็นเหตุเพิ่มโทษ เช่น โจทก์ขอให้เพิ่มโทษจำเลยเนื่องจากจำเลยเคยต้องโทษมาก่อน แต่อย่างไรก็ตามกรณีนี้มักมีข้อเท็จจริงปรากฏชัดเจนเนื่องจากศาลจะมีข้อมูลประวัติการต้องโทษตามคำพิพากษาของจำเลย หรือโจทก์นำสืบพยานหลักฐานประเภทหมายขังหรือคำพิพากษาคดีที่จำเลยเคยต้องโทษมาก่อนต่อศาล

(๓) กรณีที่โจทก์มีหน้าที่นำสืบในประเด็นอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับความผิดของจำเลย เช่น ประเด็นเกี่ยวกับอำนาจฟ้องว่า เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยหรือไม่ ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ไว้โดยชอบหรือไม่ การสอบสวนทำไปโดยชอบหรือไม่ คดีขาดอายุความหรือไม่ ซึ่งการนำสืบประเด็นเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องนำสืบถึงขนาดให้เห็นโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามมาตรา ๒๒๗ แต่พิสูจน์ให้เห็นเพียงแค่ว่ามาตรฐานทั่วไปเท่านั้น

หลักฟังความทุกฝ่าย

การพิจารณาคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาจะต้องฟังความทุกฝ่ายเพื่อให้คู่ความได้มีโอกาสแสดงพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อกล่าวหาและในขณะเดียวกันได้มีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะในคดีอาญาเป็นคดีที่นอกจากมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมแล้วยังมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลยด้วย การที่มีหลักฟังความทุกฝ่ายนั้น ทางฝ่ายผู้เสียหายหรือฝ่ายโจทก์ก็จะรู้สึกว่ายฝ่ายตนได้รับความสนใจ ได้รับการเยียวยาจากสิ่งที่เกิดขึ้น ส่วนฝ่ายจำเลยซึ่งได้รับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพโดยตรง การพิจารณาจึงต้องเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และยังเป็น การสอดคล้องกับหลักกฎหมายที่สันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดอีกด้วย นอกจากนี้ในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ การดำเนินการสอบสวนหรือสั่งฟ้องของพนักงานอัยการนั้นมิได้กระทำต่อหน้าจำเลย แม้กฎหมายจะบัญญัติรับรองสิทธิของจำเลยซึ่งเป็นผู้ต้องหาในขณะนั้นไว้ว่ามีสิทธิในการที่จะรับรู้ข้อมูลต่างๆ เช่น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ บัญญัติว่า "ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (๒) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- (๓) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (๔) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง"

แต่เมื่อกฎหมายมิได้บัญญัติให้การสอบสวนจะต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหา ผู้ต้องหาจึงไม่อาจซักถามหรือซักค้านพยานที่พนักงานสอบสวนสอบปากคำไว้ ดังนั้นในชั้นพิจารณาจึงต้องเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย คือ การพิจารณาคดีและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความทุกฝ่าย ณ ที่ทำการศาลที่คู่ความฟ้องคดี แต่ในบางครั้งอาจเป็นศาลอื่นหรือสถานที่อื่นแล้วแต่กรณี เช่น การเดินเผชิญสืบ การส่งประเด็นไปสืบพยาน การสืบพยานผ่านระบบประชุมทางจอภาพ ศาลจังหวัดนั้นพิจารณาคดีชำนาญพิเศษแทนศาลชำนาญพิเศษ เป็นต้น การพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความนี้เพื่อเป็นหลักประกันให้คู่ความว่าจะได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยความยุติธรรม เนื่องจากทุกฝ่ายสามารถรับรู้และตรวจสอบการพิจารณาได้ คู่ความจะปราศจากข้อกังขาว่าการพิจารณาคดีมีความลำเอียงหรือไม่ การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยจึงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งการพิจารณาโดยเปิดเผยในคดีอาญาและคดีแพ่งมีความแตกต่างกัน คือ

๑. การพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญา

การพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญา ต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเสมอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ซึ่งบัญญัติว่า

"การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจกรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป

ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้อุปกรณ์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

ในการสืบพยาน ให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียงซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของการบันทึกได้ และให้ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสามและวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้"

จากความในวรรคหนึ่งและวรรคสองทำให้เห็นได้ว่า หลักสำคัญในการพิจารณาและสืบพยานมี ๒ ประการคือ

๑.๑ การพิจารณาและสืบพยานต่อกระท่อหน้าจำเลยเสมอ

การกำหนดหลักเกณฑ์ดังกล่าวเพื่อให้โอกาสจำเลยได้รับรู้การดำเนินการทั้งหมดในคดี เพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ หากจำเลยไม่มาศาลจะดำเนินการกระบวนการพิจารณาต่อไปไม่ได้ ศาลจะต้องเลื่อนคดี

ช้อยกเว้นหลักการพิจารณาและสืบพยานต่อหน้าจำเลย ได้แก่

๑.๑.๑ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ ทวิ คือ

๑.๑.๑.๑ ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงไม่เกินสิบปีจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายความและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน

๑.๑.๑.๒ ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้ ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่าจะกรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น

๑.๑.๑.๓ ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่งๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้ ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนใด ไม่ว่าจะกรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น

๑.๑.๒ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๐ คือ เรื่องมาตรการรักษาความเรียบร้อยในศาล โดยให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับเรื่องการละเมิดอำนาจศาล มาตรา ๓๐, ๓๑ และ ๓๓ มาบังคับแก่การพิจารณาคดีอาญาโดยอนุโลม แต่โดยหลักห้ามมิให้สั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยขัดขวางการพิจารณา

๑.๑.๓ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ

ก่อนฟ้องคดีต่อศาล เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า พนักงานอัยการโดยตนเองหรือโดยได้รับคำร้องขอจากผู้เสียหายหรือจากพนักงานสอบสวน จะยื่นคำร้องโดยระบุการกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานนั้นไว้ทันทีก็ได้ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด และผู้นั้นถูกควบคุมอยู่ในอำนาจพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการนำตัวผู้นั้นมาศาล หากถูกควบคุมอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลเบิกตัวผู้นั้นมาพิจารณาต่อไป

เมื่อศาลได้รับคำร้องเช่นว่านั้น ให้ศาลสืบพยานนั้นทันที ในกรณีนี้ ผู้ต้องหาจะซักค้านหรือตั้งทนายความซักค้านพยานนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าเป็นกรณีที่ต้องหาผู้นั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ซึ่งหากมีการฟ้องคดีจะเป็นคดีซึ่งศาลจะต้องตั้งทนายความให้ หรือจำเลยมีสิทธิขอให้ศาลตั้งทนายความให้ตามมาตรา ๑๗๓ ก่อนเริ่มสืบพยานดังกล่าว ให้ศาลถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่

ในกรณีที่ศาลต้องตั้งทนายความให้ ถ้าศาลเห็นว่าตั้งทนายความให้ทันทีให้ตั้งทนายความให้และดำเนินการสืบพยานนั้นทันที แต่ถ้าศาลเห็นว่าไม่สามารถตั้งทนายความได้ทันทีหรือผู้ต้องหาไม่อาจตั้งทนายความได้ทันทีให้ศาลซักถามพยานนั้นให้แทน

คำเบิกความของพยานดังกล่าวให้ศาลอ่านให้พยานฟัง หากมีตัวผู้ต้องหาอยู่ในศาลด้วยแล้ว ก็ให้ศาลอ่านคำเบิกความดังกล่าวต่อหน้าผู้ต้องหา

ถ้าต่อมาผู้ต้องหาขึ้นอุทธรณ์เป็นจำเลยในการกระทำความผิดอาญานั้น ก็ให้รับฟังคำพยานดังกล่าวในการพิจารณาคดีนั้นได้

ในกรณีที่ผู้ต้องหาเห็นว่า หากตนถูกฟ้องเป็นจำเลยแล้ว บุคคลซึ่งจำเป็นจะต้องนำมาสืบเป็นพยานของตนจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า ผู้ต้องหานั้นจะยื่นคำร้องต่อศาลโดยแสดงเหตุผลความจำเป็น เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลนั้นไว้ทันทีก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควร ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานนั้นและแจ้งให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการที่เกี่ยวข้องทราบ ในการสืบพยานดังกล่าว พนักงานอัยการมีสิทธิที่จะซักค้านพยานนั้นได้ และให้นำความในวรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๗๒ ตี มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

๑.๒ การพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผย

คือ ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าฟังได้ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้นการพิจารณาโดยเปิดเผยที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าฟังได้นั้น ศาลจะต้องควบคุมและระมัดระวังในเรื่องดังกล่าวด้วย

ข้อยกเว้นการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

กฎหมายยังบัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะพิจารณาคดีเป็นการลับได้ โดยการพิจารณาเป็นการลับนี้เป็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ และ มาตรา ๑๗๘ คือ

มาตรา ๑๗๗ ศาลมีอำนาจสั่งให้พิจารณาเป็นการลับ เมื่อเห็นสมควรโดยผลการหรือโดยคำร้องขอของคุณความฝ่ายใด แต่ต้องเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน

มาตรา ๑๗๘ เมื่อมีการพิจารณาเป็นการลับ บุคคลเหล่านี้เท่านั้นมีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

- (๑) โจทก์และทนาย
- (๒) จำเลยและทนาย
- (๓) ผู้ควบคุมตัวจำเลย

- (๔) พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ
- (๕) ล่าม
- (๖) บุคคลผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล
- (๗) พนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแก่ศาลแล้วแต่จะเห็นสมควร

จากบทบัญญัติดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่า เมื่อศาลพิจารณาเห็นสมควรโดยลำพัง หรือ คู่ความร้องขอให้พิจารณาเป็นการลับและถ้าศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น คดีข่มขืนกระทำชำเรา คดีหมิ่นประมาท คดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง คดีที่มีผลกระทบต่อบุคคลในคดีเกรงว่าจะได้รับความอับอายหากมีการเปิดเผยการพิจารณาคดี หรือในกรณีเพื่อ ป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน ศาลก็ต้องพิจารณาคดี เหล่านี้เป็นการลับ แต่แม้เป็นการพิจารณาเป็นการลับก็ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย โดยผู้มีสิทธิอยู่ในห้อง พิจารณาคดีได้แก่ โจทก์ ทนายความโจทก์หรือพนักงานอัยการ จำเลย ทนายความจำเลย ผู้ควบคุมตัว จำเลย พยานและผู้ชำนาญการพิเศษ ล่าม บุคคลผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล รวมถึง เจ้าพนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

๒. การพิจารณาและสืบพยานในคดีแพ่ง

หลักการพิจารณาคดีแพ่งก็ต้องพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความคล้ายคลึงกับ คดีอาญา โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือ

มาตรา ๓๕ ถ้าประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น การนั่งพิจารณาคดีที่ยื่นไว้ ต่อศาลใด จะต้องกระทำในศาลนั้นในวันที่ศาลเปิดทำการ และตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้ แต่ใน กรณี มีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดการนั่งพิจารณา ณ สถานที่อื่น หรือในวันหยุด งานหรือในเวลาใดๆ ก็ได้

ให้ผู้พิพากษาและเจ้าพนักงานศาลซึ่งปฏิบัติงานในวันหยุดงาน หรือในเวลาใด ๆ นอก เวลาทำการปกติได้รับค่าตอบแทนเป็นพิเศษ ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความ เห็นชอบจาก กระทรวงการคลัง

มาตรา ๓๖ การนั่งพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลต่อหน้าคู่ความที่มาศาลและโดย เปิดเผย เว้นแต่

(๑) ในคดีเรื่องใดที่มีความจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในศาล เมื่อศาลได้จับได้ คู่ความฝ่ายใดออกไปเสียจากบริเวณศาลโดยที่ประพจน์ไม่สมควรศาลจะดำเนินการนั่งพิจารณาคดีต่อไป ลับหลังคู่ความฝ่ายนั้นก็ได้

(๒) ในคดีเรื่องใดเพื่อความเหมาะสม หรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ถ้าศาล เห็นสมควรจะห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ต่างๆ ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแห่งคดี ซึ่งปรากฏจากคำคู่ความหรือคำแถลงการณ์ของคู่ความ หรือจากคำพยาน หลักฐานที่ได้สืบมาแล้ว ศาลจะ มีคำสั่งดังต่อไปนี้ก็ได้

(ก) ห้ามประชาชนมิให้เข้าฟังการพิจารณาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแล้วดำเนินการ พิจารณาไปโดยไม่เปิดเผย หรือ

(ข) ห้ามมิให้ออกโฆษณาข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่างๆ เช่นว่านั้นในบรรดาคดีที่ทั้งปวง

ที่ฟ้องขอหย่า หรือฟ้องชายชู้ หรือฟ้องให้รับรองบุตร ให้ศาลห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ใดๆ ที่ศาลเห็นเป็นการไม่สมควร หรือพอจะเห็นได้ว่าจะทำให้เกิดการเสียหายอันไม่เป็น ธรรมแก่คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าศาลจะได้มีคำสั่งตามอนุมาตรา(๒) นี้หรือไม่ คำสั่งหรือคำพิพากษาชี้ขาดคดีของศาลนั้น ต้องอ่านในศาลโดยเปิดเผยและมีให้ ถือว่าการออกโฆษณาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแห่งคำพิพากษานั้น หรือย่อเรื่องแห่งคำพิพากษาโดยเป็นกลางและถูกต้องนั้นเป็นผิดกฎหมาย

จากบทบัญญัติทั้งสองมาตราดังกล่าว จึงอธิบายได้ว่า

๒.๑ การนั่งพิจารณาคดีที่ยื่นไว้ต่อศาลใด จะต้องกระทำในศาลนั้นในวันที่ศาลเปิดทำการ และตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้

แต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งกำหนดการนั่งพิจารณาในวันหยุดงานหรือในเวลาใดๆ ก็ได้หรือ กำหนดให้มีการนั่งพิจารณาคดี ณ สถานที่อื่น เช่น ที่ศาลอื่นในกรณีพยานมีภูมิลำเนาอยู่ที่ในจังหวัดอื่นมิใช่จังหวัดที่มีการพิจารณา และพยานไม่สะดวกในการมาเบิกความที่ศาลที่มีการพิจารณาคดี

๒.๒ การนั่งพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลต่อหน้าคู่ความที่มาศาลและโดยเปิดเผย

๒.๒.๑ การพิจารณาคดีแพ่งนั้น กฎหมายบัญญัติให้กระทำต่อหน้าคู่ความที่มาศาลเท่านั้น มิได้บัญญัติเคร่งครัดให้กระทำต่อหน้าจำเลยดังเช่นในคดีอาญา สำหรับคดีอาญาหากจำเลยไม่มาโดยไม่เข้าข้อยกเว้นตามกฎหมาย ศาลไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ต้องเลื่อนคดี หากจำเลยหนีและยังจับตัวไม่ได้ ศาลต้องจำหน่ายคดีออกจากสารบบความ แต่ในคดีแพ่งโจทก์และจำเลยอาจไม่มาฟังการพิจารณาคดีเองก็ได้ ในคดีแพ่งหากโจทก์หรือจำเลยมีทนายความหรือผู้รับมอบอำนาจ การดำเนินการของบุคคลดังกล่าวถือเสมือนว่าได้กระทำโดยโจทก์และจำเลย หรือจำเลยไม่มาศาลโดยไม่ได้แต่งตั้งผู้รับมอบอำนาจหรือทนายความก็ได้ ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้โดยไม่จำเป็นต้องจำหน่ายหรือเลื่อนคดี หากจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดี ก็จะมีถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแล้วพิจารณาคดีของโจทก์ไปฝ่ายเดียว หรือจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดีแต่ไม่มาศาลและไม่ได้แต่งตั้งผู้รับมอบอำนาจหรือทนายความมาในวันนัด ก็จะมีถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา ศาลก็จะพิจารณาคดีของโจทก์ไปฝ่ายเดียว

แม้จำเลยไม่มาศาล โดยจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาและศาลพิจารณาคดีโจทก์ไปฝ่ายเดียวก็ตาม แต่จำเลยก็ยังคงได้รับความเป็นธรรมอยู่ ศาลจะพิพากษาให้โจทก์ชนะคดีโดยเหตุจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาไม่ได้ โจทก์จะชนะคดีได้นั้นศาลจะต้องพิจารณาให้ได้ความว่า คำฟ้องของโจทก์จะต้องมีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมาย แม้จำเลยจะไม่ให้การต่อสู้คดีศาลก็ยกขึ้นอ้างโดยลำพังซึ่งข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ได้ ศาลอาจสืบพยานเกี่ยวกับข้ออ้างของโจทก์หรือพยานหลักฐานอื่นไปฝ่ายเดียวตามที่เห็นว่าจำเป็นก็ได้ แต่ในคดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล สิทธิในครอบครัว หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ศาลต้องสืบพยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับข้ออ้างดังกล่าว และศาลอาจเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบได้เองตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หลักการนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๙๘ ทวิ และมาตรา ๒๐๖

๒.๒.๒ การพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผย ณ ที่ทำการศาลที่คู่ความฟ้องคดี แต่ในบางครั้งอาจเป็นศาลอื่นหรือสถานที่อื่นแล้วแต่กรณี เช่น การเดินเผชิญสืบ การส่งประเด็นไปสืบพยาน การสืบพยานผ่านระบบประชุมทางจอภาพ ศาลจังหวัดนั่งพิจารณาคดีชำนาญพิเศษ แทนศาลชำนาญพิเศษ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม การพิจารณาคดีแพ่งก็มีข้อยกเว้นที่ไม่จำเป็นต้องพิจารณา คดีโดยเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้

๒.๒.๒.๑ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในศาล เมื่อ ศาลได้ขับไล่คู่ความฝ่ายใดออกไปเสียจากบริเวณศาลเนื่องจากประพฤติไม่สมควร ศาลจะดำเนินการนั่ง พิจารณาคดีต่อไปหลังคู่ความฝ่ายนั้นก็ได้

๒.๒.๒.๒ ในกรณีเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ถ้าศาลเห็นสมควรจะห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ต่างๆ ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน แห่งคดีซึ่งปรากฏจากคำคู่ความหรือคำแถลงการณ์ของคู่ความ หรือจากคำพยานหลักฐานที่ได้สืบมาแล้ว และศาลอาจจะมีคำสั่งดังต่อไปนี้ก็ได้

(ก) ห้ามประชาชนมิให้เข้าฟังการพิจารณาทั้งหมด หรือแต่ บางส่วนแล้วดำเนินการพิจารณาไปโดยไม่เปิดเผย หรือ

(ข) ห้ามมิให้ออกโฆษณาข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ว่านั้นในบรรดาคดีที่ฟังที่ฟ้องขอหย่า หรือฟ้องชายชู้ หรือฟ้องให้รับรองบุตร ให้ศาลห้ามมิให้มีการ เปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ใดๆ ที่ศาลเห็นเป็นการไม่สมควร หรือพอจะเห็นได้ว่าจะทำให้เกิด การเสียหายอันไม่เป็น ธรรมแก่คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

แต่ทั้งนี้ไม่ว่าศาลจะได้มีคำสั่งพิจารณาเป็นการลับหรือไม่ก็ตาม คำสั่ง หรือคำพิพากษาชี้ขาดคดีของศาลนั้นต้องอ่านในศาลโดยเปิดเผยและมีให้ถือว่าการออกโฆษณาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแห่งคำพิพากษานั้น หรือย่อเรื่องแห่งคำพิพากษาโดยเป็นกลางและถูกต้องนั้นเป็นผิด กฎหมาย

แนวคิดการคุ้มครองพยานและสิทธิของพยานในการไม่เผชิญหน้า

ไม่ว่าคดีแพ่งหรือคดีอาญา พยานบุคคลถือเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะ หากพยานบุคคลนั้นเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองหรือที่เรียกว่าประจักษ์พยาน ตามกฎหมายถือเป็น พยานที่ดีที่สุดมีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากที่สุดที่ศาลจะรับฟังมาพิสูจน์ข้ออ้างหรือข้อเถียงของคู่ความแต่ ละฝ่ายดังนั้นหากพยานมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือไม่อยากมาเป็นพยานก็จะทำให้ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่ กระบวนการพิจารณาบทประองไม่ครบถ้วนอาจมีผลกระทบต่อความยุติธรรมให้แก่คู่ความในคดี นั้น ในคดีอาญานานาชาติประเทศทั่วโลกจึงมีมาตรการเพื่อคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาโดยการคุ้มครอง ความปลอดภัยของพยานบุคคลอาจแบ่งได้เป็น ๒ ระดับ คือ

๑. การคุ้มครองบุคคลที่มาเป็นพยานซึ่งคือการคุ้มครองสวัสดิภาพในชีวิตและร่างกายของ บุคคลที่มาเป็นพยานเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาให้ได้รับความปลอดภัยจากการกระทำในรูปแบบต่างๆ เช่นการคุกคามการทำร้ายการข่มขู่เพื่อให้รัฐได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการพิจารณาคดีซึ่งส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและเพื่อให้พยานมีความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยในการมา เบิกความจึงถือเป็นการคุ้มครองพยานเบื้องต้น

๒. การคุ้มครองคำให้การของพยานเป็นการคุ้มครองพยานจากเหตุปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่มา กระทบต่อคำให้การพยานซึ่งถือเป็นการคุ้มครองในระดับสูงขึ้นเนื่องจากมีเหตุปัจจัยหลายประการที่อาจ ส่งผลกระทบให้พยานบุคคลให้การบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงที่ตนรู้เห็นมา ปัจจัยดังกล่าว คือ ปัจจัยทาง

ธรรมชาติ เช่น อายุ วัย ความสามารถในการถ่ายทอด ความสามารถในการจดจำ หรือปัจจัยทางการกระทำของมนุษย์ เช่น การให้สินบน การชักจูง การขัดขวางในรูปแบบต่าง ๆ หรือเกิดจากความเครียดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นการนั่งเบิกความในศาลซึ่งต้องเผชิญหน้าโดยตรงต่อหน้าจำเลยหรือการถูกซักถามจากคู่ความ ดังนั้นภาครัฐจึงมีความพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุงกระบวนการพิจารณาคดีอาญา โดยให้พยานสามารถให้การโดยปราศจากการขัดขวาง เช่น การใช้เทคโนโลยีในการสืบพยาน หรือการเบิกความของพยานผ่านระบบกล้องวงจรปิด การสืบพยานด้วยระบบทางไกลผ่านจอภาพ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยแม้หลักการพิจารณาคดีอาญาจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยก็ตาม แต่ก็มีบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองพยานด้วย ได้แก่

๑. การคุ้มครองพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๗๒ การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจตรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป

ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้อุปกรณ์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

ในการสืบพยาน ให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียงซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของการบันทึกได้ และให้ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสามและวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๒. การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยาน พ.ศ.๒๕๔๖ โดยแบ่งเป็น

๒.๑ การคุ้มครองโดยใช้มาตรการทั่วไป

มาตรการทั่วไปนี้จะบัญญัติไว้ในมาตรา ๖ และมาตรา ๗ คือ

ในกรณีที่พยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัย พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา ศาล หรือสำนักงานคุ้มครองพยานแล้วแต่กรณี อาจจัดให้พยานอยู่ในความคุ้มครองตามที่เห็นเป็นการสมควร หรือตามที่พยานหรือบุคคลอื่นใด ซึ่งมีประโยชน์เกี่ยวข้องได้ร้องขอ และในกรณีจำเป็นบุคคลดังกล่าวจะขอให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่อื่นช่วยให้ความคุ้มครองแก่พยานได้ตามความจำเป็น ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

การคุ้มครองให้พยานได้รับความปลอดภัย ให้รวมถึงการจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย เว้นแต่พยานจะไม่ให้ความยินยอมและการปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมแก่สถานะและสภาพของพยานและลักษณะของคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งในการคุ้มครองให้รวมถึงบุคคลใกล้ชิดด้วย ในกรณีที่มี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ขอร้องให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพิจารณานำมาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ตามความจำเป็นที่เห็นสมควร เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม

๒.๒ การคุ้มครองโดยใช้มาตรการพิเศษ

๒.๒.๑ ประเภทคดี

มาตรการพิเศษที่นำมาใช้ในการคุ้มครองพยานและบุคคลใกล้ชิดต้องเป็นประเภทคดีที่กำหนดหรือคดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครอง ประเภทคดีนี้บัญญัติอยู่ในมาตรา ๘ คือ

๒.๒.๑.๑ คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

๒.๒.๑.๒ คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา

๒.๒.๑.๓ คดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหาล่อไปหรือพาไปเพื่อการอนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

๒.๒.๑.๔ คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายความรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกันโดยกลุ่มอาชญากร ที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการวางเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับอย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน

๒.๒.๑.๕ คดีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

๒.๒.๑.๖ คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครองพยาน

มาตรการพิเศษที่นำมาใช้คุ้มครองพยานและบุคคลที่ใกล้ชิดหรือบุคคลที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องในคดีประเภทดังกล่าวมาแล้วจะบัญญัติอยู่ในมาตรา ๙, ๑๐ และ ๑๑ คือ เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าพยานจะไม่ได้รับความปลอดภัย พยานหรือบุคคลอื่นใดซึ่งมี

ประโยชน์เกี่ยวข้อง พนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา หรือ พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา อาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ ต้องได้รับความยินยอมของพยานด้วย

เมื่อได้รับคำร้องแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายพิจารณาสั่งการโดยด่วน ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าพยานจะไม่สามารถได้รับความปลอดภัย ก็ให้สั่งให้ใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

๒.๒.๒ วิธีการของมาตรการพิเศษ

มาตรการพิเศษที่สำนักงานคุ้มครองพยานดำเนินการเพื่อคุ้มครองพยานอาจใช้มาตรการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

๒.๒.๒.๑ ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม

๒.๒.๒.๒ จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรแก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี

๒.๒.๒.๓ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล และหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยาน รวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยานด้วย

๒.๒.๒.๔ ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรม หรือดำเนินการใดเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม

๒.๒.๒.๕ ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ

๒.๒.๒.๖ ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น

๒.๒.๒.๗ ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือหรือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่ได้มีการดำเนินการใช้มาตรการพิเศษนี้แล้วให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามคำขอดังกล่าว โดยให้ถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับ และห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ในกรณีที่สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งมีผลต่อการที่พยานจะมาเป็นพยานอาจไม่ได้รับความปลอดภัยและพยานได้ร้องขอให้นำมาตราการพิเศษในการคุ้มครองพยานมาใช้บังคับแก่บุคคลดังกล่าวได้ เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะไม่ให้ความยินยอม

๒.๒.๓ ค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายของพยาน แบ่งเป็น

๒.๒.๓.๑ หากในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งของพยาน สามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานเพราะเหตุที่มีการกระทำผิดอาญาโดยเจตนาเนื่องจากการที่พยานจะมา หรือได้มาเป็นพยานบุคคลนั้นมิสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ให้บุคคลซึ่งได้รับ

ความเสียหายที่มีสิทธิขอรับค่าตอบแทนตามมาตรา ๑๕ หรือทายาทยื่นคำขอต่อสำนักงานคุ้มครองพยาน ตามแบบที่สำนักงานคุ้มครองพยานกำหนดภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่บุคคลนั้นได้รู้ถึงการกระทำความผิด (มาตรา ๑๕ และ ๑๖)

๒.๒.๓.๒ เมื่อพยานได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือเบิกความต่อศาลแล้ว พยานพึงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง แต่ในกรณีที่เป็นพยานโจทก์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายเป็นโจทก์ หรือเป็นพยานจำเลยให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะมีคำสั่งให้มีการจ่ายค่าตอบแทนดังกล่าว แต่ไม่เกินอัตราตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง (มาตรา ๑๗)

๒.๒.๓.๓ ในกรณีที่หากปรากฏในภายหลังว่าพยานไม่มา ไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่เบิกความเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร หรือมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จในคดีที่บุคคลนั้นเป็นพยาน ให้บุคคลนั้นคืนหรือชดใช้ค่าตอบแทน หรือคืน หรือชดใช้ค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยานและบุคคลอื่นแล้วแต่กรณี ที่รัฐได้จ่ายไปจริงภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่งจากสำนักงานคุ้มครองพยาน (มาตรา ๑๘)

๒.๒.๔ มาตรการพิเศษจะสิ้นสุดลงเมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๒)

๒.๒.๔.๑ พยานร้องขอ

๒.๒.๔.๒ พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษ

๒.๒.๔.๓ พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป และกรณีที่ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษอีกต่อไป

๒.๒.๔.๔ พยานไม่ให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร

๒.๒.๔.๕ ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาล หรือความผิดฐานทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จอันเนื่องมาจากการเป็นพยานในคดีที่พยานได้รับความคุ้มครอง

๒.๒.๕ บทลงโทษ

หลังจากมีการใช้มาตรการคุ้มครองพยานและบุคคลผู้ใกล้ชิดหรือเกี่ยวข้องกับพยานแล้ว ไม่ว่าจะเป็มาตรการทั่วไปหรือมาตรการพิเศษ หากมีการเปิดเผยความลับที่เกี่ยวกับสถานที่อยู่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ที่อยู่ ภาพ หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยาน สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยาน โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้บุคคลเหล่านั้นไม่ได้รับความปลอดภัย การกระทำของบุคคลดังกล่าวถือเป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากผลที่เกิดขึ้นต่อบุคคลดังกล่าวมีความร้ายแรงจะต้องได้รับโทษเพิ่มขึ้น โดยเรียงตามความร้ายแรง เช่น การกระทำเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัส ถึงแก่ความตาย แล้วแต่กรณี

สรุป

การสร้างเชื่อมั่นต่อกลไกและกระบวนการยุติธรรมในการพัฒนาโลกและมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรม ยึดหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน รวมถึงทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม เป็นนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศประการสำคัญประการหนึ่ง กระบวนการยุติธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติ กระบวนการยุติธรรมที่ดีจะต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนและสังคม สิ่งสำคัญในการธำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในแต่ละคดีมีปัจจัยหลายประการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว เช่น บทบัญญัติของกฎหมาย บุคลากรที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการพิจารณาคดี ซึ่งในขั้นตอนกระบวนการพิจารณาคดีนี้จะต้องยึดหลักฟังความทุกฝ่าย มีการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความ นอกจากนี้กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในการพิจารณาคดีจำต้องอาศัยพยานหลักฐานที่คู่ความนำเข้าสู่เพื่อสนับสนุนข้ออ้าง ข้อกล่าวหาของตน และโต้แย้งพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง และพยานบุคคลก็ถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญในคดี จึงต้องมีกระบวนการคุ้มครองพยาน เพื่อนำพยานมาสืบให้ข้อเท็จจริงเข้าสู่สำนวน ดังนั้น การพัฒนาและแก้ไขระบบการพิจารณาคดี การนำสืบพยานหลักฐาน โดยนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีจึงเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องเกี่ยวกับพื้นที่ความไม่สงบในพื้นที่ที่พยานพักอาศัย หรือการเดินทางไปศาลโดยผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ตลอดจนการต้องเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานในคดีที่ผู้มีอิทธิพลเป็นคู่ความ ย่อมส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปได้โดยสะดวก รวดเร็ว ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลครบถ้วน สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง สังคมสงบสุข ประเทศชาติมีความมั่นคงต่อไป

บทที่ ๓

กระบวนการพิจารณาคดีของศาลยุติธรรมกับความมั่นคงของประเทศ

๑. ความสำคัญของอำนาจตุลาการ

รัฐหรือประเทศที่มีการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยจะมีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น ๓ อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยทั้งสามอำนาจต่างมีความสำคัญโดยตรงกับความมั่นคงของประเทศ และทั้งสามอำนาจจะเป็นการคานอำนาจซึ่งกันและกัน ดังนั้น หากอำนาจใดอำนาจหนึ่งอ่อนแอ ขาดความน่าเชื่อถือ ก็จะมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สำหรับประเทศไทยจะเห็นในหลายครั้งว่า เมื่ออำนาจบริหารอ่อนแอหรือประสบปัญหา มีข้อขัดแย้งรุนแรง ก็จะมีการใช้อำนาจตุลาการในการแก้ไขวิกฤติของประเทศ แม้กระทั่งในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้วิธีการปฏิวัติก็ตาม ทุกครั้งที่ปฏิวัติก็ยังคงให้ศาลทำหน้าที่อำนาจตุลาการเช่นเดิม ย่อมทำให้เห็นได้ว่า อำนาจตุลาการมีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศและยังคงได้รับความเชื่อมั่นศรัทธาจากประชาชนในสังคมไทย

นอกจากนี้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในศาล ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งย่อมทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม เช่น ในคดีอาญา เมื่อศาลมีคำพิพากษาจำคุกผู้กระทำความผิดร้ายแรง ก็เป็นการกักขังบุคคลซึ่งเป็นอันตรายออกจากสังคม ย่อมทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย หรือในคดีแพ่ง เมื่อคู่กรณีมีข้อขัดแย้งบาดหมางกัน หากคู่กรณีใช้วิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย บังคับยึดทรัพย์กันเองโดยไม่มีอำนาจ ไม่น่าคดีขึ้นสู่การพิจารณาโดยศาล ดังนั้นย่อมทำให้สังคมขาดความสงบสุข ดังนั้นจึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เห็นว่าอำนาจตุลาการมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศ

สิ่งสำคัญที่จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธาในอำนาจตุลาการ และยินดีที่จะเคารพกติกาโดยการนำข้อขัดแย้งขึ้นสู่การพิจารณาโดยศาล คือ การธำรงไว้ซึ่งการอำนวยความยุติธรรมด้วยความเป็นกลางโดยไม่เห็นแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งในการอำนวยความยุติธรรมนี้จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากไม่มีกระบวนการพิจารณาคดีที่ดี

๒. ศาลยุติธรรมกับความมั่นคงของประเทศ

ดังที่กล่าวแล้วในบทที่ ๒ ว่า นโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติฉบับปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๕๘ ถึง ๒๕๖๔ ได้กำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของประเทศเกี่ยวกับการพิจารณาคดีในศาลอยู่ในส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ นโยบายที่ ๒ ข้อ ๒.๒. คือ "สร้างความเชื่อมั่นต่อกลไกและกระบวนการยุติธรรม ในการพัฒนาโลกและมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรม ยึดหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน รวมถึงทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม" นอกจากนี้จากนโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติยังกำหนดนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความมั่นคงในจังหวัดชายแดนใต้ในนโยบายหลักข้อ ๓ ว่า "ฟื้นฟูความเชื่อมั่นและลดความหวาดระแวง

ระหว่างประชาชนกับรัฐ โดยยึดถือ ความเป็นธรรม และกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม รวมถึง การเคารพหลักสิทธิมนุษยชนและการ พัฒนากลไกคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน" จึงทำให้เห็นได้ว่า กระบวนการยุติธรรมถือเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งหากมีการ พัฒนาและแก้ไขระบบการพิจารณาคดี การนำสืบพยานหลักฐาน โดยนำระบบการพิจารณาคดีผ่าน จอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีจึงเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและ ข้อขัดข้องเกี่ยวกับพื้นที่ความไม่สงบในพื้นที่ที่พยานพักอาศัย หรือการเดินทางไปศาลโดยผ่านพื้นที่ที่มี ความไม่สงบ ตลอดจนการต้องเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานในคดีที่ผู้มีอิทธิพลเป็นคู่ความ ย่อมส่งผล ให้การพิจารณาพิพากษาคดีเป็นไปได้โดยสะดวก รวดเร็ว ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของ ศาลครบถ้วน สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง สังคมสงบสุข ประเทศชาติมี ความมั่นคงสมดังนโยบายของรัฐบาลและประชาชนในประเทศ

กระบวนการพิจารณาคดีของประเทศไทย

๑. กระบวนการพิจารณาคดี

โดยทั่วไปการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมี ๒ ระบบ ได้แก่ ระบบไต่สวนและระบบกล่าวหา ซึ่งต่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงให้เป็นที่ประจักษ์ โดยแยกพิจารณาได้ ดังนี้

๑.๑ ระบบไต่สวน

ระบบไต่สวนมาจากการชำระความของผู้มีอำนาจเด็ดขาดซึ่งจะทำการไต่สวนเพื่อหา ข้อเท็จจริงให้ได้ เช่น การทรมานเพื่อให้จำเลยรับสารภาพ ถือว่าหน้าที่ในการค้นหาข้อเท็จจริงเป็นของ ศาล ดังนั้น แม้คู่ความจะมีสิทธิเสนอพยานต่อศาล แต่ศาลก็มีอำนาจสั่งให้งดสืบพยานนั้น หรือสั่งสืบพยาน เพิ่มเติม และมีดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานอย่างเต็มที่ ศาลจะรับฟังพยานทุกประเภทยกเว้นที่ ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา

ระบบไต่สวนเป็นการพัฒนาต่อจากการแก้แค้นส่วนตัวโดยยกเลิกวิธีการให้ผู้เสียหายเป็น ผู้กล่าวหาเองและให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่แทน ผู้พิพากษาจะเป็นผู้ทำการไต่สวน มีอำนาจสืบพยาน และควบคุมการไต่สวนเอง ระบบการพิจารณาไต่สวนนี้เป็นระบบการพิจารณาคดีของประเทศใน ภาคพื้นยุโรปซึ่งได้รับอิทธิพลจากกฎหมายโรมัน ระบบไต่สวนมีที่มาจากการชำระความของพระในศาสนา โรมันคาทอลิกซึ่งการพิจารณาคดีที่มีผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายศาสนาด้วยวิธีการชักฟอกโดย คณะกรรมการผู้เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาคดีจึงมีเพียงสองฝ่ายคือ ผู้ไต่สวนและผู้ถูกไต่สวนโดยไม่ จำเป็นต้องมีคนกลาง ผู้ไต่สวนหรือผู้ทำการชำระความเป็นผู้ซักถามพยานและเป็นผู้หาความจริงด้วย ตนเอง พระสันตะปาปามีอำนาจเหนือผู้ปกครองในยุโรปจึงทำให้วิธีพิจารณาระบบนี้แพร่หลายและมี บทบาทในประเทศต่างๆ ในยุโรป ระบบนี้มุ่งค้นหาความจริงเป็นสำคัญและเพื่อให้ศาลทำงานได้คล่องตัว กฎเกณฑ์ต่างๆ ในการพิจารณาคดีและสืบพยานจึงไม่เข้มงวดกวดขันอย่างระบบกล่าวหา

การถามพยาน ศาลเป็นผู้ซักถามก่อน เมื่อเสร็จสิ้นแล้วคู่ความจึงซักถามภายหลัง ศาลมี อำนาจอย่างกว้างขวางที่จะใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐานและดุลพินิจนี้มักโต้แย้งไม่ได้ (Unreviewable) หมายความว่าไม่มีบทบาทมากนักในการดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยระบบไต่สวนนี้

๑.๒ ระบบกล่าวหา

ระบบกล่าวหาถือหลักว่าศาลและลูกขุนเปรียบเสมือนกรรมการของการต่อสู้คดีโดยต้อง วางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ส่วนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นหน้าที่ของคู่ความ ระบบกล่าวหาเป็น

ระบบการพิจารณาคดีของประเทศที่ใช้กฎหมาย Common Law ซึ่งมีกำเนิดขึ้นในประเทศอังกฤษต่อมาถูกนำไปใช้ในประเทอาณานิคมของอังกฤษ ปัจจุบันนอกจากประเทศดังกล่าวมาแล้วยังใช้อยู่ในประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ เป็นต้น ระบบกล่าวหาเป็นวิธีการที่พัฒนาขึ้นมาใช้แทนการแก้แค้นส่วนตัวโดยให้ผู้เสียหายอำนาจฟ้องคดีได้เองในฐานะผู้ถูกกล่าวหา การยกประเด็นแห่งคดีหรือนำพยานเข้าสืบเรื่องดังกล่าวอยู่ในอำนาจของผู้กล่าวหาและผู้ถูกกล่าวหา ผู้พิพากษาจะเป็นเพียงบุคคลที่ทำหน้าที่วางตนเป็นคนกลางพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความทั้งสอง ฝ่ายการพิจารณาคดีอาญาในระบบนี้จึงมีบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ๓ ฝ่ายคือ ผู้กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหา และศาล ระบบนี้วิวัฒนาการมาจากการพิจารณาคดีในสมัยโบราณที่ใช้วิธีทรมานและการพิจารณาคดีโดยให้คู่ความต่อสู้กัน ศาลเป็นกรรมการ ต่อมาวิธีการทั้งสองดังกล่าวถูกยกเลิกไปและใช้วิธีนำพยานมาพิสูจน์ความผิดและความบริสุทธิ์ พยานในช่วงแรกคือเพื่อนบ้านของคู่ความเพื่อมาเบิกความหรือมาแถลงให้เห็นถึงความประพฤติของจำเลย ระบบการสืบพยานตามแนวความคิดนี้ต่อมาได้กลายเป็นระบบจู่หรือระบบลูกขุน

ในระบบกล่าวหา หากเป็นคดีอาญาจะเป็นหน้าที่ของโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยส่วนจำเลยในคดีอาญาจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าโจทก์จะพิสูจน์ให้เห็นจนปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลและจู่จะวางตัวเป็นกลางทำหน้าที่เสมือนเป็นกรรมการและศาลมีหน้าที่ควบคุมดูแลกระบวนการพิจารณาคดีให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น ทนายความจึงมีความสำคัญอย่างมากในระบบการพิจารณาคดีกล่าวหา ส่วนศาลมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีนี้้อยมาก เป็นเรื่องคู่ความแต่ละฝ่ายนำเสนอข้อเท็จจริงและตรวจสอบข้อเท็จจริงกันเอง ศาลอาจเข้าไปซักถามพยานได้บ้าง ทั้งนี้ การซักถามของศาลเป็นไปเพื่อคุ้มครองดูแลสิทธิของจำเลย หรือเพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเป็นธรรมเท่านั้น ศาลจะไม่ซักถามนอกเหนือจากที่คู่ความนำสืบและต้องไม่ซักถามเพื่อหาพยานหลักฐานในการลงโทษจำเลย เนื่องจากศาลต้องวางตัวเป็นกลางโดยเคร่งครัด โดยทั่วไปศาลจะไม่เรียกพยานหลักฐานมาสืบเองเว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็น อย่างไรก็ตามในช่วงหลังคู่ความหรือสังคมก็เรียกร้องให้ศาลเข้าไปแทรกแซงจัดการเกี่ยวกับการดำเนินคดีทั้งก่อนและระหว่างการพิจารณามากขึ้น ส่วนในคดีแพ่งศาลจะถือโดยเคร่งครัดว่าจากไม่ยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินคดีของทั้งสองฝ่าย กฎหมายลักษณะพยานในระบบกล่าวหาไม่มีกฎหมายเรื่องการนำสืบพยานที่ละเอียดและเคร่งครัด ตั้งแต่การกำหนดประเด็นข้อพิพาทและหน้าที่นำสืบ วิธีการนำเสนอและการรับฟังพยานมีบทตัดพยานที่ได้มาโดยไม่ชอบ (Exclusionary Rule)

การถามพยาน แม้จะยอมให้ศาลจะมีอำนาจในการเรียกพยานมาสืบหรือซักถามพยานได้ แต่ศาลก็จะจำกัดอำนาจนี้ จะกระทำต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมเท่านั้น กลไกสำคัญในการสืบพยานบุคคล คือ การถามค้าน (Cross-Examination) ทนายความจึงมีบทบาทอย่างมากในการซักถามความ

๒. กระบวนการพิจารณาคดีของประเทศไทย

แนวทางการพิจารณาของไทยนั้น เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ซึ่งโดยทั่วไปแล้วประเทศที่ใช้กฎหมาย Civil Law จะใช้การพิจารณาคดีระบบไต่สวน แต่การพิจารณาคดีในศาลไทยได้รับอิทธิพลจากการจัดระบบศาลยุติธรรมอังกฤษเนื่องด้วยพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและเจ้าจอมมารดาตลับ ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำเนินการปฏิรูปศาลไทย โดยปรับปรุงให้ศาลมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาคดี

พระกรณียกิจในการปฏิรูประบบกฎหมายและการศาล ทำให้ทรงได้รับยกย่องว่าเป็น “พระบิดาแห่งกฎหมายไทย” ซึ่งผู้เขียนขอยกมาพอสังเขป ดังนี้^๕

พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ ทรงศึกษาวิชากฎหมายจากวิทยาลัยไครสต์เชิร์ช มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ เนื่องจากช่วงเวลานั้น เมืองไทยมีศาลกงสุลฝรั่ง ชาวยุโรปและอเมริกามีอำนาจในประเทศไทยอย่างมาก ซึ่งยากแก่การปกครอง จึงมีพระทัยตั้งมั่นที่จะพยายามขอยกเลิกอำนาจศาลกงสุลต่างๆ ที่มาตั้งพิจารณาพิพากษาคดีชนชาติของตนเสีย เพื่อที่ประเทศไทยของเรามีเอกราชทางการศาลอย่างแท้จริง พระองค์จึงทรงเลือกศึกษาวิชากฎหมาย เพื่อจะได้กลับมาพัฒนากฎหมายบ้านเมืองกับพัฒนาผู้พิพากษาและราชการศาลยุติธรรมให้ดีขึ้นและที่สำคัญเพื่อให้ต่างชาติยอมรับนับถือกฎหมายไทย และยอมอยู่ภายใต้อำนาจศาลไทย

พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ ทรงมีพระสติปัญญาฉลาดเฉลียวเป็นอย่างยิ่ง ในต้นปี ๒๔๓๔ พระองค์ทรงสามารถสอบผ่านเข้าศึกษาวิชากฎหมายที่วิทยาลัยไครสต์เชิร์ช มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Christchurch College Oxford University) ขณะที่พระองค์ทรงมีพระชันษาเพียง ๑๗ พรรษา ซึ่งที่แรกมหาวิทยาลัยไม่ยอมรับเข้าศึกษา โดยอ้างว่าพระชนมายุยังไม่ถึง ๑๘ พรรษา ตามเกณฑ์ของมหาวิทยาลัย พระองค์จึงต้องเสด็จไปขอความกรุณาโดยพระองค์ทรงดำริสว่า "คนไทยเกิดง่ายตายเร็ว" ทางมหาวิทยาลัยจึงยอมผ่อนผันโดยให้ทรงสอบไล่อีกครึ่งหนึ่ง พระองค์ก็ทรงสอบได้อีก และด้วยความที่พระองค์ทรงพระวิริยะอุตสาหะเอาพระทัยใส่ในการเรียนเป็นอย่างมาก ทรงสอบไล่ผ่านทุกวิชาและได้รับปริญญาเกียรตินิยมทางกฎหมาย Bachelor of Arts.Hons (B.A. (Oxon)) เมื่อทรงพระชันษา ๒๐ พรรษา โดยใช้เวลาศึกษาเพียง ๓ ปี

ปี ๒๔๓๗ เมื่อพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ เสด็จกลับมาประเทศไทย พระองค์ก็ทรงเป็นอธิบดีผู้จัดการโรงเรียนมหาดเล็กหลวงเพื่อสอนความรู้เบื้องต้นสำหรับผู้เข้ารับราชการพลเรือนในกระทรวงต่างๆ และต่อมาพระองค์ทรงสมัครรับราชการทางฝ่ายตุลาการ แล้วทรงฝึกหัดราชการในกรมราชเลขาธุการ และทรงศึกษากฎหมายไทยอย่างจริงจัง เนื่องจากกรมราชเลขาธุการในสมัยนั้นเป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์รวมของราชการแผ่นดินทั้งปวง ต่อมามณฑลกรุงเก่า (มณฑลอยุธยา) มีคดีความคั่งค้างอยู่ตามโรงศาลมาก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกองข้าหลวงพิเศษออกไปชำระความที่มณฑลกรุงเก่าเป็นแห่งแรก โดยทรงแต่งตั้งพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ขณะทรงดำรงพระยศพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ ขุนหลวงพระไกรสี (เปล่ง เวภาระ ต่อมาเป็น ขุนหลวงพระยาไกรสี) และมิสเตอร์ อาร์. เจ. เกกปาดริก เป็นข้าหลวงพิเศษสำหรับจัดการศาลยุติธรรมในมณฑลกรุงเก่า พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ได้ทรงชำระสะสางคดีความต่างๆ ที่คั่งค้าง ทรงนั่งชำระความวันละ ๕ ชั่วโมง โดยมีข้าหลวงพิเศษอีก ๓ คนนี้ร่วมชำระด้วย ต่อมาเมื่อเห็นว่าการพิจารณาอยู่ศาลเดียวทำให้เสียเวลา จึงแยกเป็นนั่งพิจารณาคดี ๒ ศาล พระองค์และพระเจ้าน้อยยาเธอ กรมหมื่นมรุพงศ์ศิริพัฒน์ (ต่อมาคือ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์) ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลกรุงเก่า นั่งพิจารณาคดีศาลหนึ่ง ส่วนอีกศาลหนึ่งนั้นขุนหลวงพระไกรสีและมิสเตอร์เกกปาดริกและพระยาไชยวิชิต (นาค ณ ป้อมเพชร์) เป็นผู้นั่งพิจารณา โดยศาลหนึ่งชำระความที่คั่งในมณฑล ส่วนอีกศาลหนึ่งชำระความที่คั่งในเมือง ข้าหลวงพิเศษมีวิธีการชำระความคือ เมื่อไต่สวนได้ความว่าจำเลยทำผิดกฎหมายจริง สอบถามและรับสารภาพแล้ว ข้าหลวงพิเศษอ่านคำฟ้องและคำตัดสินให้จำเลยฟังแล้วพิจารณาว่าจำเลยคนใดถูกจำขังมานานแล้วพอแก่โทษก็ตัดสินให้ยกเลิกคดีความนั้น และสั่งปล่อยจำเลย ส่วนจำเลยคนใดถูกขังไม่นานพอแก่โทษก็ให้จำขัง

^๕ www.coj.go.th และ www.thethaibar.or.th

ต่อไป ทั้งนี้ในการพิจารณาคดี มีข้าหลวงคนหนึ่งทำหน้าที่จดบันทึกการพิจารณาคดีแล้วตัดสินทันที การชำระสะสางคดีความของพระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์และกองข้าหลวงนี้ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชน เพราะทำให้ผู้บริสุทธิ์ได้พ้นโทษ ส่วนผู้ที่ทำผิดจริงแต่ติดคุกมาเป็นเวลานานแล้วก็ถูกปล่อยตัวไป การชำระความที่รวดเร็วเช่นนี้เป็นที่พอใจของประชาชนเป็นอย่างมาก ทำให้ศาลมณฑลกรุงเก่าได้รับคำชมเชยจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่ามีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นแบบแผนดี สมควรที่จะเป็นตัวอย่างแก่มณฑลอื่นๆ ในการจัดศาล การที่กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ได้ทรงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง ยุติธรรมและรวดเร็ว ทำให้เสนาบดีที่ปรึกษาราชการพร้อมกันกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า แม้พระเจ้าลูกยาเธอพระองค์นี้จะมีพระชันษาน้อยก็เห็นสมควรที่จะได้รับราชการในตำแหน่งใหญ่เป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยได้

ปี ๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ เป็นประธานพร้อมด้วยกรรมการไทยและฝรั่ง ช่วยกันตรวจชำระพระราชกำหนดบทพระอัยการแก้ไขใหม่และปรึกษาลักษณะการที่จะจัดระเบียบแล้วเรียบเรียงกฎหมายขึ้นใหม่เพื่อเป็นบรรทัดฐาน และในปีเดียวกันนั้นพระองค์ก็ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม และคงอยู่ในตำแหน่งสภานายกพิเศษจัดการศาลตามเดิมด้วย

ในการปรับปรุงกฎหมาย เบื้องต้นมีการนำกฎหมายอังกฤษมาใช้ โดยใช้กฎหมายวิธีสบัญญัติก่อน ครั้งแรกมีข้อถกเถียงกันว่าจะใช้ระบบกฎหมายแบบอังกฤษ หรือจะใช้ระบบกฎหมาย Civil Law แบบประเทศยุโรปแล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงตัดสินพระทัยปฏิรูประบบกฎหมายไทยให้เป็นไปตามแบบประเทศภาคพื้นยุโรป คือ ใช้ระบบ "ประมวลธรรม" แต่อย่างไรก็ดี ก็ยังนำแนวคิดหลักกฎหมายอังกฤษบางเรื่องมาใช้ด้วย

ประมวลกฎหมายของไทยฉบับแรก คือ ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ใช้เวลาร่างทั้งสิ้น ๑๑ ปี โดยสำเร็จลงในปี ๒๔๕๑ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ ทรงช่วยแปลต้นร่างที่เขียนเป็นภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษมาเป็นภาษาไทย ส่วนประมวลกฎหมายฉบับต่อๆมา ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง วิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพต่างๆ พระองค์ก็ทรงมีบทบาทสำคัญในการยกร่างด้วย

ในปีเดียวกันนี้ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ มีพระดำริว่า "การที่จะยังราชการศาลยุติธรรมให้ เป็นไปด้วยดีนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีผู้รู้กฎหมายมากขึ้นกว่าแต่ก่อนโดยการเปิดให้มีการสอนกฎหมายขึ้นเป็นที่แพร่หลาย" จึงทรงสถาปนาโรงเรียนสอนกฎหมายขึ้น สังกัดกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้โอกาสแก่ประชาชนทั้งหลายมีโอกาสรับการศึกษากฎหมาย และพระองค์ทรงแนะนำสั่งสอนด้วยพระองค์เองด้วย

พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ได้ทรงปฏิรูปกิจการศาลไทย ซึ่งยังไม่เรียบร้อยและไม่ทันสมัย การศาลต่างๆ ยังสับสนยุ่งยาก คดีความคั่งค้างเป็นจำนวนมาก จึงทรงจัดวางระเบียบศาลยุติธรรมของประเทศให้ทันสมัยโดยการปรับปรุงศาลต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ และหัวเมือง แก้ไขบทกฎหมายว่าด้วยการพิจารณาความแพ่งและความอาญา เพื่อให้การศาลยุติธรรมทันสมัยทัดเทียมนานาอารยประเทศ ที่สำคัญคือ ทรงออกประกาศให้ข้าหลวงพิเศษจัดตั้งศาลหัวเมืองและผู้พิพากษาในศาลพระราชอาญามีอำนาจกำหนดโทษในความผิดอาญา ซึ่งแต่เดิมนั้น เมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยแล้วต้องกราบบังคมทูลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกำหนดเวลาจำคุกอีกชั้นหนึ่ง ทำให้ติดขัดชักช้ามาก กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ มีพระดำริว่าการที่ราชการศาลพระราชอาญาอันเป็นศาลที่สำคัญศาลหนึ่งในกระทรวงยุติธรรมไม่ดำเนินไปโดยสะดวก สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากการที่ศาลไม่มีอำนาจกำหนดเวลาจำคุกผู้กระทำความผิด

จึงกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพร้อมกับทูลเกล้าฯ ถวายร่างประกาศพระราชทานอำนาจให้ศาลในกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจกำหนดโทษผู้ต้องหาในคดีอาญาได้ ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๙ แต่อย่างไรก็ตาม โทษประหารชีวิต ริบราชบาท และจำคุกตลอดชีวิต นั้น ศาลส่วนกลางยังต้องกราบบังคมทูลต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก่อน ส่วนศาลหัวเมืองที่ข้าหลวงพิเศษจัดตั้งขึ้นต้องกราบบังคมทูลก่อนเฉพาะโทษประหารชีวิต และริบราชบาท

นอกจากนี้ ได้ทรงออกประกาศยกเลิกกรรมการพิเศษความนา และโอนอรรถคดีจากกรรมการพิเศษชำระความนาไปรวมไว้ในศาลกระทรวงยุติธรรม ทรงปรับปรุงเกี่ยวกับหลักกฎหมายวิธีสบัญญัติในการพิจารณาคดีของศาล ทรงปรับปรุงเกี่ยวกับทางปฏิบัติในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีในศาล ทรงปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการอุทธรณ์ฎีกา ซึ่งแต่เดิมการอุทธรณ์โดยมากเป็นคดีที่ไม่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องอุทธรณ์ แต่ก็อุทธรณ์เพื่อถ่วงเวลาให้ยืดยาวออกไป ในที่สุดได้มีการออกประกาศใช้พระราชบัญญัติอุทธรณ์ ร.ศ. ๑๒๓ ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๔๖ เพื่อปรับปรุงระบบการอุทธรณ์ฎีกา

พระกรณียกิจที่สำคัญในการปฏิรูปการศาล คือ ทรงปรับปรุงความเป็นอิสระของศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีโดยปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหาร ซึ่งถือกันทั่วไปในบรรดาอารยประเทศว่าเป็นหลักประกันความยุติธรรมในศาลอันเป็นที่พึงสูงสุด และที่พึงสุดท้ยของประชาชน มีพระดำริว่า “อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอยู่ใต้อุ้งมือฝ่ายตุลาการนั้นใช้ไม่ได้ มีแต่จะเกิดภัยขึ้นเสมอๆ”

พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ทรงมีส่วนสำคัญในการจัดตั้งโรงเรียนกฎหมายขึ้นในกระทรวงยุติธรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๐ เพราะทรงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องสร้างกำลังคนขึ้นใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดี ทรงประสานความรู้ทางกฎหมายและการอบรมจริยธรรมตุลาการให้แก่ผู้พิพากษาเก่าและใหม่ ตลอดจนนักเรียนกฎหมายที่จะเป็นผู้พิพากษาต่อไปในภายหน้าด้วยพระองค์เอง สำหรับแนวการศึกษากฎหมายของไทยในขณะนั้นได้ดำเนินตามระบบการจัดการศึกษากฎหมายของอังกฤษ ส่วนกฎหมายลักษณะครอบครัวและมรดก และกฎหมายที่ดินนั้น ศึกษาจากครูไทย พระองค์ทรงสอนเป็นประจำและมีอาจารย์อื่นๆ ร่วมสอน คือ พระยาประชาภิจักรจักร (แช่ม บุนนาค) ขุนหลวงพระยาไกรสี (เปล่ง เภาภระ) พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวัชรวิงศ์ ในปลาย พ.ศ. ๒๔๔๐ ทรงเปิดให้มีการสอบไล่เป็นเนติบัณฑิตรุ่นแรก มีผู้สอบได้ ๙ ท่าน โดยมีเจ้าพระยามหิธร (ลออ ไกรฤกษ์) ด้รับยกย่องว่าเป็นเนติบัณฑิตคนแรก ต่อมาก็มีการสอบไล่ประจำปี จำนวนผู้สำเร็จเป็นเนติบัณฑิตจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ พระองค์ได้ทรงพระนิพนธ์ตำรากฎหมายไว้จำนวนมาก เช่น พระราชบัญญัติในปัตยุบัน เล็กเซอร์กฎหมายที่ดิน กฎหมายราชบุรี การตั้งโรงเรียนกฎหมายและพระนิพนธ์ทางกฎหมายของพระองค์เป็นรากฐานของการก่อตั้งการศึกษาวิชานิติศาสตร์ขึ้นในประเทศไทย ในด้านการประพฤติปฏิบัติตนของผู้พิพากษา พระองค์ทรงบำเพ็ญเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านจริยธรรมแก่ตุลาการด้วย ทรงกวดขันการทำงานของผู้พิพากษาให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความสามารถในการทำงานพระองค์จึงทรงพยายามเลือกเฟ้นกลั่นกรองบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และเกียรติศักดิ์ของตุลาการ และกำจัดคนทุจริตประพฤติมิชอบออกไปจากตำแหน่งผู้พิพากษา นอกจากนี้ ยังได้ทรงวางโครงการปรับปรุงเงินเดือนผู้พิพากษาให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และเกียรติของตุลาการด้วยการเพิ่มเงินเดือนให้มากขึ้นจนเพียงพอกับที่ผู้พิพากษาจะดำรงตนอยู่ได้ตามสมควร เพื่อแก้ไขและป้องกันการทุจริตในศาลต่างๆ โดยเริ่มปรับปรุงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖

ในปัจจุบันประเทศไทยนำระบบไต่สวนเข้ามาใช้ในการพิจารณาคดีบางประเภท เช่น ในคดีที่ศาลฎีกาพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือในประเภทคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือกรณีศาลอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งของสมาชิกสภาท้องถิ่น และนอกจากนี้ในคดีอาญาซึ่งเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ วรรคสอง ให้นำระบบไต่สวนมาใช้ในการพิจารณาคดี

ส่วนคดีอาญาทั่วไปของไทยกำหนดไว้ในวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายลักษณะพยาน ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกฎหมายอังกฤษซึ่งเป็นระบบกล่าวหา แต่เราได้นำกฎหมายของอังกฤษมาใช้ทุกเรื่อง คือ ในกรณีที่ประชาชนหรือราษฎรฟ้องคดีเองโดยมิได้ผ่านกระบวนการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณานั้นศาลจะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน ขั้นตอนนี้ในการพิจารณาของศาลใช้ระบบไต่สวน ส่วนขั้นตอนอื่นจะใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งพนักงานอัยการหรือโจทก์มีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลย โดยต้องพิสูจน์ให้เห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความ ศาลจึงพิพากษาลงโทษ

ส่วนในคดีแพ่ง จะเห็นระบบไต่สวนอยู่ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.๒๕๕๑ ให้ศาลมีอำนาจค้นหาข้อเท็จจริง นอกจากนี้ในคดีแพ่งทั่วไป โครงสร้างของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ศาลไทยมีอำนาจเช่นเดียวกับระบบไต่สวนไว้หลายมาตรา เช่น มาตรา ๘๖ วรรคท้าย ศาลมีอำนาจเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมได้เองหรือเรียกพยานที่สืบไปแล้วมาสืบใหม่ได้โดยไม่ต้องมีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ มาตรา ๙๙ และ ๑๒๙ ให้อำนาจศาลในการตั้งผู้เชี่ยวชาญได้เองตามที่ศาลเห็นสมควรแม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ

๓. หลักเกณฑ์การพิจารณาคดีของประเทศไทย

ในการพิจารณาคดีไม่ว่าจะคดีแพ่งหรือคดีอาญา โดยหลักจะต้องเป็นการพิจารณาคดีที่เปิดเผยต่อหน้าคู่ความทั้งสองฝ่าย เพื่อให้คู่ความได้มีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน โดยเฉพาะคดีอาญากฎหมายบัญญัติไว้โดยเคร่งครัดว่าการพิจารณาคดีจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีของไทยแยกพิจารณาได้ ดังนี้

๓.๑ การพิจารณาคดีต้องกระทำในศาลซึ่งเป็นเจ้าของสำนวนคดีเรื่องนั้น

หลักในเรื่องนี้บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง คือ การนั่งพิจารณาคดีที่ยื่นไว้ต่อศาลใดจะต้องกระทำในศาลนั้นในวันที่ศาลเปิดทำการและตามเวลาทำงานที่ศาลได้กำหนดไว้ แต่ในกรณีมีเหตุฉุกเฉินหรือเป็นการจำเป็นศาลจะมีคำสั่งกำหนดการนั่งพิจารณาณ สถานที่อื่น หรือในวันหยุดงาน หรือในเวลาใดๆ ก็ได้ โดยมีข้อยกเว้น คือ

๓.๑.๑ การเดินเผชิญสืบ

คือ กรณีที่ศาลออกไปสืบพยานหลักฐาน ไม่ว่าจะพยานเอกสาร พยานบุคคล วัตถุ สถานที่ หรือผู้เชี่ยวชาญนอกอาคารที่ทำการศาล เมื่อกรณีที่คู่ความร้องขอและศาลเห็นเป็นการจำเป็นและสมควร เช่น พยานบุคคลซึ่งเป็นพยานสำคัญนอนป่วยอยู่โรงพยาบาลไม่สามารถเดินทางมา

ศาลได้ หากออกจากโรงพยาบาลอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต หรือการออกไปตรวจดูสถานที่ เป็นต้น ซึ่งในการเดินเผชิญสืบนี้ผู้พิพากษาอาจเดินทางไปเองหรือแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นซึ่งคู่ความเห็นชอบให้ทำการสืบพยานหลักฐานส่วนใดส่วนหนึ่งที่จะต้องกระทำนอกศาลแทนได้

๓.๑.๒ การส่งประเด็นไปสืบพยานหลักฐานที่ศาลอื่น

การสืบพยานจะต้องกระทำในศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีนั้น แต่ในกรณีที่ยานบุคคล พยานเอกสาร วัตถุ หรือสถานที่ ไม่อาจนำมาสืบพยานที่ศาลนั้นได้ และพยานนั้นอยู่ในเขตอำนาจของศาลอื่น ศาลซึ่งเป็นเจ้าของสำนวนก็จะส่งประเด็นไปให้ศาลที่มีเขตอำนาจที่ยานหลักฐานนั้นอยู่ หากเป็นพยานบุคคลก็เรียกมาสืบพยาน ณ ที่ทำการศาล หากไม่สามารถนำมาได้ ศาลที่ได้รับมอบหมายก็จะออกไปเดินเผชิญสืบพยานนั้นแทน

๓.๑.๓ การสืบพยานผ่านจอภาพ

จะกล่าวละเอียดต่อไปในหัวข้อการพิจารณาคดีผ่านจอภาพของประเทศไทย

๓.๒ การสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผย

การสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผย ซึ่งมีความหมาย ๒ ระดับ คือ เปิดเผยต่อสาธารณชนที่สนใจไปฟังการพิจารณาคดีเรื่องนั้น และระดับที่สองคือ สื่อมวลชนเข้ามาฟังการพิจารณาแล้วมีสิทธิที่จะสรุปเนื้อความในการพิจารณาในศาลนั้นออกไปรายงานให้สาธารณชนได้ทราบด้วย ซึ่งในการเปิดเผยนี้เพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ถ้าศาลเห็นสมควรจะห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ต่างๆ ทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแห่งคดีซึ่งปรากฏจากคำคู่ความหรือคำแถลงการณ์ของคู่ความ หรือจากคำพยานหลักฐานที่ได้สืบมาแล้ว และศาลอาจจะคำสั่งห้ามประชาชนมิให้เข้าฟังการพิจารณาทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแล้วดำเนินการพิจารณาไปโดยไม่เปิดเผย หรือ ห้ามมิให้ออกโฆษณาข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ต่างๆ เช่นว่านั้นในบรรดาคดีที่ทั้งปวงที่ฟ้องขอหย่า หรือฟ้องชายชู้ หรือฟ้องให้รับรองบุตร ให้ศาลห้ามมิให้มีการเปิดเผยซึ่งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ใดๆ ที่ศาลเห็นเป็นการไม่สมควร หรือพอจะเห็นได้ว่าจะทำให้เกิดการเสียหายอันไม่เป็นธรรมแก่คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ในคดีอาญาได้บัญญัติเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพิจารณาเป็นการลับไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๗ และ มาตรา ๑๗๘ คือ เมื่อศาลพิจารณาเห็นสมควรโดยลำพัง หรือคู่ความร้องขอให้พิจารณาเป็นการลับและถ้าศาลเห็นสมควร เพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่น คดีข่มขืนกระทำชำเรา คดีหมิ่นประมาท คดีของบุคคลที่มีชื่อเสียง คดีที่มีผลกระทบต่อบุคคลในคดีเกรงว่าจะได้รับความอับอายหากมีการเปิดเผยการพิจารณาคดีหรือในกรณีเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน ศาลก็ต้องพิจารณาคดีเหล่านี้เป็นการลับ แต่แม้เป็นการพิจารณาเป็นการลับก็ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย โดยผู้มีสิทธิอยู่ในห้องพิจารณาคดีได้แก่ โจทก์ ทนายความโจทก์หรือพนักงานอัยการ จำเลย ทนายความจำเลย ผู้ควบคุมตัวจำเลย พยานและผู้ชำนาญพิเศษ ล่าม บุคคลผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องและได้รับอนุญาตจากศาล รวมถึงเจ้าพนักงานศาลและเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย

๓.๓ การสืบพยานต้องกระทำต่อหน้า

๓.๓.๑ ในคดีแพ่ง การสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าคู่ความที่มาศาล

การพิจารณาคดีแพ่งนั้น กฎหมายบัญญัติให้กระทำต่อหน้าคู่ความที่มาศาลเท่านั้น โจทก์และจำเลยอาจไม่มาฟังการพิจารณาคดีเองก็ได้ หากโจทก์หรือจำเลยมีทนายความหรือผู้รับ

มอบอำนาจ การดำเนินการของบุคคลดังกล่าวถือเสมือนว่าได้กระทำโดยโจทก์และจำเลย หรือจำเลยไม่มาศาลโดยไม่ได้แต่งตั้งผู้รับมอบอำนาจหรือทนายความก็ได้ ศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไปได้โดยไม่ต้องจำนายหรือเลื่อนคดี หากจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การต่อสู้คดี ก็จะได้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแล้วพิจารณาคดีของโจทก์ไปฝ่ายเดียว หรือจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดีแต่ไม่มาศาลและไม่ได้แต่งตั้งผู้รับมอบอำนาจหรือทนายความมาในวันนัด ก็จะได้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา ศาลก็จะพิจารณาคดีของโจทก์ไปฝ่ายเดียว ซึ่งการพิจารณาฝ่ายเดียวนี้โจทก์จะชนะคดีได้ต่อเมื่อคำฟ้องของโจทก์จะต้องมีมูลและไม่ขัดต่อกฎหมาย และศาลยกขึ้นอ้างโดยลำพังซึ่งข้อกฎหมายอันเกี่ยวข้องด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็ได้ นอกจากนี้ในคดีเกี่ยวกับสิทธิแห่งสภาพบุคคล สิทธิในครอบครัว หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ ศาลต้องสืบพยานหลักฐานโจทก์เกี่ยวกับข้ออ้างดังกล่าว และศาลอาจเรียกพยานหลักฐานอื่นมาสืบได้เองตามที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

นอกจากนี้ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยในศาล เมื่อศาลได้ขับไล่คู่ความฝ่ายใดออกไปเสียจากบริเวณศาลเนื่องจากประพฤติไม่สมควร ศาลจะดำเนินการนั่งพิจารณาคดีต่อไปลับหลังคู่ความฝ่ายนั้นก็ได้

๓.๓.๒ ในคดีอาญา การสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลย

การพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญา ต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเสมอ เพื่อให้โอกาสจำเลยได้รับรู้การดำเนินการทั้งหมดในคดี เพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ หากจำเลยไม่มาศาลจะดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไปไม่ได้ ศาลจะต้องเลื่อนคดี แต่ทั้งนี้มิมีข้อยกเว้น คือ

๓.๓.๒.๑ ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงไม่เกินสิบปีจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม หรือในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อจำเลยมีทนายความและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและการสืบพยาน

๓.๓.๒.๒ ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลพอใจตามคำแถลงของโจทก์ว่าการพิจารณาและการสืบพยานตามที่โจทก์ขอให้กระทำไม่เกี่ยวแก่จำเลยคนใด ศาลจะพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนนั้นก็ได้ และในกรณีนี้ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณาและการสืบพยาน ที่กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น

๓.๓.๒.๓ ในคดีที่มีจำเลยหลายคน ถ้าศาลเห็นสมควรจะพิจารณาและสืบพยานจำเลยคนหนึ่งๆ ลับหลังจำเลยคนอื่นก็ได้ ในคดีที่ศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยคนใดไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ศาลรับฟังการพิจารณา และการสืบพยาน ที่กระทำลับหลังนั้นเป็นผลเสียหายแก่จำเลยคนนั้น

๓.๓.๒.๔ ในกรณีที่ต้องใช้มาตรการรักษาความเรียบร้อยในศาล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดอำนาจศาล แต่โดยหลักห้ามมิให้สั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณา เว้นแต่จำเลยขัดขวางการพิจารณา

๓.๓.๒.๕ การสืบพยานล่วงหน้าก่อนมีการฟ้องคดีในกรณีที่พยานบุคคลจะเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือเป็นบุคคลมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการยุ่งเหยิงกับพยานนั้นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันเป็นการยากแก่การนำพยานนั้นมาสืบในภายหน้า ศาลก็จะทำการสืบพยานไปลับหลังจำเลยได้

การพิจารณาคดีผ่านจอภาพของประเทศไทย

การพิจารณาคดีผ่านจอภาพ หรือ Video Conference เป็นระบบสืบพยานบุคคลที่ตัวพยานอยู่นอกศาล แต่ศาลและคู่ความหรือทนายความของคู่ความอยู่ในศาล โดยมีระบบสื่อสารทั้งภาพและเสียงติดต่อกันได้ระหว่างในศาลและที่ที่พยานไปปรากฏตัว

๑.คดีอาญา

๑.๑ ชั้นก่อนพิจารณาคดี หรือ ชั้นคำร้องขอฝากขัง

ในชั้นนี้จะเป็นกระบวนการที่ยังมิได้มีการฟ้องร้องจำเลยต่อศาล แต่เป็นขั้นตอนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ไปจับกุมหรือเรียกให้ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวน และมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาโดยผู้ต้องหาไม่ได้รับการประกันตัวและมีการสอบสวนต่อไป พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง หากการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น พนักงานสอบสวนจะต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๗ เรียกว่า การขอฝากขัง ซึ่งในการออกหมายขังในชั้นฝากขังแบ่งเป็น

๑.๑.๑ ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำความผิดไตร่ตรองอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้ครั้งเดียว มีกำหนดไม่เกินเจ็ดวัน

๑.๑.๒ ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปี หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสี่สิบแปดวัน

๑.๑.๓ ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินแปดสิบสี่วัน

ซึ่งในกรณีที่ศาลสั่งขังครบสี่สิบแปดวันแล้ว หากพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอขังต่อไปอีกโดยอ้างเหตุจำเป็น ศาลจะสั่งขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนได้แสดงถึงเหตุจำเป็น และนำพยานหลักฐานมาให้ศาลไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาล โดยผู้ต้องหาไม่มีสิทธิแต่งตั้งทนายความเพื่อแถลงข้อคัดค้านและซักถามพยานนั้นได้

ในกรณีที่ความผิดอาญาที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญามีการขอฝากขังได้หลายคราวนั้น เมื่อครบกำหนดที่ศาลออกหมายขังครั้งแรกแล้วแต่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นและมีการขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหานั้นต่อไปอีก พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเป็นคราวๆ ไป และในบางกรณีต้องมีการไต่สวน ซึ่งศาลจะต้องเปิดตัวผู้ต้องหา มาศาลเพื่ออ่านคำร้องขอของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการให้ผู้ต้องหาฟังหรือฟังการไต่สวนทุกครั้งว่าผู้ต้องหาจะคัดค้านประการใดหรือไม่ แล้วศาลก็จะมีคำสั่งไปตามที่เห็นสมควร ซึ่งในการเปิดตัวผู้ต้องหาเพื่อมาฟังศาลอ่านคำร้องขอฝากขังครั้งที่ ๒ ถึงครั้งที่ ๗ แล้วแต่กรณีนั้น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะต้องนำผู้ต้องหาขึ้นรถของกรมราชทัณฑ์มาศาล ซึ่งทำให้เกิดความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายสูง และอาจเกิดการหลบหนีระหว่างการเดินทางได้ ดังนั้น จึงได้มีการนำระบบ Video Conference มาใช้ โดยมีการติดตั้งระบบสื่อสารภาพและเสียงที่สถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องหาในสังกัดราชทัณฑ์ และเชื่อมโยงการติดต่อมายังห้องพิจารณาคดีของศาลแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาไปเสมือนหนึ่งว่าผู้ต้องหานั้นอยู่ในห้องพิจารณาคดีที่ศาล โดยหลักการนี้ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ

"มาตรา ๘๗/๑ เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนร้องขอและผู้ต้องหามีได้ คัดค้านหากศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้นำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานไปยังสถานที่ทำการของ ทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่นที่ศาลเห็นสมควรซึ่งสามารถสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวนโดยจัด ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตาม ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ ให้ระบุวิธีการสอบถามและไต่สวน รวมทั้งสักขีพยานในการนั้นด้วย

การไต่สวนตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าเป็นการไต่สวนในห้องพิจารณาของศาล"

๑.๒ ชั้นพิจารณา

ภายหลังจากที่ผู้ต้องหาถูกฟ้องต่อศาลและศาลได้มีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว ผู้ต้องหานั้นก็จะอยู่ในฐานะเป็นจำเลย และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ ของจำเลยนั้นต่อไป ซึ่งในการพิจารณาคดีนี้จะมีการสืบพยาน โดยการสืบพยานโดยหลักแล้วจะต้องนำ พยานนั้นมาสืบที่ห้องพิจารณาคดีในศาลต่อหน้าจำเลย ซึ่งในการนำพยานมาสืบที่ศาลที่เป็นเจ้าของ สำนวนก็จะมีปัญหาหลายประการ เช่น พยานไม่อาจเดินทางไกลได้เนื่องจากความเจ็บป่วย การเดินทางมา ศาลของพยานต้องผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ความปลอดภัยของพยาน ตลอดจน การเผชิญหน้าของพยานกับคู่ความซึ่งอาจเป็นผู้มีอิทธิพล แม้มีการเดินเผชิญสืบหรือการสืบพยานประเด็น โดยศาลที่ได้รับมอบหมายก็ตาม แต่ก็ไม่อาจแก้ไขข้อขัดข้องได้ทั้งหมด จึงมีการนำระบบการพิจารณาคดี ผ่านจอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีเพื่อเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและ ข้อขัดข้องดังกล่าว

ในชั้นพิจารณาได้บัญญัติการนำระบบพิจารณาคดีผ่านจอภาพไว้ในประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา คือ

มาตรา ๒๓๐/๑ "ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อ คู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการ ของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการ ประชุมทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นตามหลักเกณฑ์และ วิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล"

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวที่ให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อบังคับในเรื่องการ พิจารณาคดีผ่านจอภาพ และประธานศาลฎีกาได้ออกข้อบังคับเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖ และมีการประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖ โดยมีรายละเอียดคือ

๑.๒.๑ ขั้นตอนก่อนการสืบพยาน

ในกรณีที่ศาลกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน เมื่อถึงวันนัดดังกล่าวให้ศาล สอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมีและมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำ พยานมาเบิกความในศาลได้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้ พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้ พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้โดย

กำหนดวันเวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

การร้องขอสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพในกรณีอื่นให้นำหลักการดังที่กล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๑.๒.๒ การใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาคำขอสืบพยานทางจอภาพ

ให้ศาลใช้ดุลพินิจให้สืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพเฉพาะในกรณีมีเหตุจำเป็น โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมายังศาลได้กับการที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีและในการใช้คำถามกับพยานโดยตรงซึ่งอาจทำให้จำเลยได้รับผลกระทบจากการที่พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาคดี เหตุจำเป็นอาจเกิดจากการที่พยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาล ที่พิจารณาคดี หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าวถึงเสียได้ ให้ศาลจัดแจงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุให้มีการสืบพยานบุคคลนอกศาลในลักษณะการประชุม ทางจอภาพไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา

๑.๒.๓ การอ้างอิงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุในการสืบพยานทางจอภาพ

ถ้ามีเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะต้องสืบประกอบคำเบิกความของพยานบุคคล ศาลอาจกระทำโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยาน ที่คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดู เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้อง แท้จริงของเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะให้พยานเบิกความประกอบ ก็ให้ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานนั้นไป

๑.๒.๔ กรณีสถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น

ในกรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีสอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลานัดสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งยืนยันวันเวลานัดสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล พร้อมด้วยสำเนาเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็น ในการเบิกความของพยาน ถ้าหากมีไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความทราบ

๑.๒.๕ การนำพยานมาศาล

ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวันเวลาและศาลที่กำหนดให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แต่หากไม่สามารถนำพยาน มาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยาน โดยระบุชื่อศาลที่พยานจะต้องไปเบิกความให้ชัดเจน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความ เพื่อให้สลักหลังหมายและดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป เมื่อศาลที่พยานจะไปเบิกความได้รับรายงานผลการส่งหมายแล้ว ให้แจ้งศาลที่พิจารณาคดีทราบด้วย

๑.๒.๖ ข้อปฏิบัติในวันสืบพยาน

๑.๒.๖.๑ ในวันสืบพยาน ในห้องคณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้ง ทนายความทำการสืบพยาน ภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่พิจารณาคดี กับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นการสืบพยาน ให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน และให้ศาลที่พิจารณาคดีจัดแจงข้อ และสกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย

ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาได้กำหนดคุณสมบัติของสักขีพยานว่า ต้อง

เป็นข้าราชการศาลยุติธรรมซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านกฎหมายระดับชำนาญการขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโททางกฎหมาย หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย และเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในกรณีที่ไม่ใช่ข้าราชการศาลยุติธรรมดังกล่าว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอาจ มอบหมายให้ข้าราชการศาลยุติธรรมคนหนึ่งไปทำหน้าที่เจ้าพนักงานศาลก็ได้

๑.๒.๖.๒ เมื่อพยานเบิกความต่อศาลแล้วให้ศาลอ่านบันทึกคำเบิกความให้ พยานและคู่ความฟัง แล้วให้คู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความของพยาน ทั้งนี้ คำเบิก ความของพยาน ต้องบันทึกให้ปรากฏข้อความด้วยว่าพยานเบิกความผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ แต่ไม่ใช่บังคับกับกรณีที่มีการบันทึกการเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถ ถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถ ตรวจสอบถึงความ ถูกต้องของบันทึกการเบิกความนั้นได้

๑.๒.๗ คำใช้จ่ายของพยาน นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือล่าม

๑.๒.๗.๑ พยาน จะได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็น และสมควรซึ่งมาศาลตามหมายเรียก โดยให้ศาลที่พยานไปเบิกความเบิกจ่ายเงินแก่พยานในวันดังกล่าว แล้วส่งสำเนาหลักฐานการเบิกจ่ายกลับไปยังศาลที่พิจารณาคดี

๑.๒.๗.๒ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ จะได้รับเป็นค่าตอบแทน

๑.๒.๗.๓ ล่าม จะได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็น และสมควร

ค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนต่างๆ นี้เบิกจ่ายจากงบประมาณของแผ่นดิน โดยคู่ความ ฝ่ายที่ร้องขอไม่ต้องวางค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาลดังเช่นในคดีแพ่ง

๑.๒.๘ หากสถานที่สืบพยานเป็นสถานที่ราชการหรือสถานที่แห่งอื่น

ในกรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นสถานที่ทำการของทาง ราชการ หรือสถานที่แห่งอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลใน ลักษณะ การประชุมทางจอภาพพร้อมกำหนดวันเวลาสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลไปยังผู้มี อำนาจหน้าที่ ดูแลสถานที่นั้นทราบ เพื่อจัดเตรียมความพร้อมของห้องพิจารณาและระบบการประชุมทาง จอภาพ

ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการ ประชุม ทางจอภาพ วันเวลานัดสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลพร้อมด้วยสำเนาเอกสารและ ภาพถ่ายวัตถุพยาน อันจำเป็นในการเบิกความของพยาน ถ้าหากมี ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ ของสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนั้น เพื่อมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลทำหน้าที่ เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน ตลอดจนดูแลการสืบพยานให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย

ถ้ามีเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะต้องสืบประกอบคำเบิกความของพยานบุคคล ศาล อาจกระทำโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยาน ที่คู่ความ ทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดู เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้อง แท้จริงของ เอกสารหรือวัตถุพยานที่จะให้พยานเบิกความประกอบ ก็ให้ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานนั้นไป

ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวันเวลา และศาลที่กำหนดให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แต่หากไม่สามารถนำพยาน มา

ศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยาน โดยระบุชื่อศาลที่พยานจะต้องไปเบิกความให้ชัดเจน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความ เพื่อให้สลักหลังหมายและดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป เมื่อศาลที่พยานจะไปเบิกความได้รับรายงานผลการส่งหมายแล้ว ให้แจ้งศาลที่พิจารณาคดีทราบด้วย

ในวันสืบพยาน ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทำการสืบพยาน ภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่พิจารณาคดี กับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นการสืบพยาน ให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน และให้ศาลที่พิจารณาคดีจดแจ้งชื่อ และสกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาคดีด้วย

เมื่อพยานเบิกความต่อศาลแล้วให้ศาลอ่านบันทึกคำเบิกความให้พยานและคู่ความฟัง แล้วให้คู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความของพยาน ทั้งนี้ คำเบิกความของพยานต้องบันทึกให้ปรากฏข้อความด้วยว่าพยานเบิกความผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ แต่ไม่ใช่บังคับกับกรณีที่มีการบันทึกการเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถ ตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกการเบิกความนั้นได้

๑.๒.๙ ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ

ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ศาลนั้นอาจมอบหมายให้บุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นสักขีพยาน และให้นำหลักฐานนัดสืบพยาน ข้อปฏิบัติในการสืบพยาน การนำพยานมาศาล การอ้างพยานเอกสารหรือวัตถุพยาน ตลอดจนการจ่ายค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม หากสถานที่ตามวรรคหนึ่งเป็นศาลในต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศแล้วแต่กรณี

๑.๒.๑๐ การกำหนดแนวทางการสืบพยานของศาลที่ทำการสืบพยาน

ให้ศาลที่พยานจะไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับของประธานศาลฎีกานี้

๒.คดีแพ่ง

การพิจารณาคดีผ่านจอภาพในคดีแพ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๒๐/๔ "คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาล โดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้ โดยให้ศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณาไปตามข้อกำหนดแนวทางการสืบพยานของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ รวมทั้งระเบียบวิธีการสืบพยาน สถานที่ และสักขีพยานในการสืบพยานตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าว และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดี

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล"

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดแนวทางการสืบพยานผ่านจอภาพเพื่อให้ทุกศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปในแนวทางเดียวกัน และประธานศาลฎีกาได้ออกข้อกำหนดเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖ และมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ โดยมีรายละเอียดคือ

๒.๑ การแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานนอกศาล

ในกรณีที่ศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานนอกศาลตามมาตรา ๑๐๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ การสืบพยานบุคคล ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำบันทึกคำเบิกความของพยาน และอ่านให้พยานฟังและให้พยานลงลายมือชื่อไว้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๙ และ ๕๐ แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เว้นแต่การบันทึกคำเบิกความนั้นเป็นการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถ ถ่ายทอดออกเป็นเสียง หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๒ การสืบพยานหลักฐานอื่น ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำบันทึกการตรวจสอบ พยานหลักฐานดังกล่าวไว้โดยละเอียดและอ่านให้คู่ความฟัง เว้นแต่การจัดทำบันทึกการตรวจสอบพยานหลักฐานนั้นเป็นการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพ เสียง หรือภาพและเสียง ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง

ในกรณีที่เจ้าพนักงานอื่นได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ดำเนินการดังกล่าว ศาลอาจมอบให้เจ้าพนักงานศาลคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานดังกล่าวด้วยก็ได้ ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำรายงานการดำเนินการเสนอต่อศาล โดยให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อไว้ด้วย หากไม่อาจดำเนินการได้ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้

๒.๑.๓ ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้สืบพยานหลักฐานตามวิธีการที่คู่ความตกลงกันตามมาตรา ๑๐๓/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ถ้าจะต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมิได้กระทำต่อหน้าศาล ศาลอาจมอบให้เจ้าพนักงานศาลคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดูแล ตรวจสอบ บันทึกการตรวจสอบ และรายงานให้ศาลทราบก็ได้ การจัดทำบันทึกและรายงานของเจ้าพนักงานศาลก็ให้นำวิธีการปฏิบัติในข้อ ๒.๑.๑ และ ๒.๑.๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๒ ขั้นตอนก่อนการสืบพยานและการใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาคำขอสืบพยานทางจอภาพ

ในคดีที่ต้องสืบพยานหลักฐาน เมื่อถึงวันนัดพร้อมคู่ความทุกฝ่ายหรือนัดขึ้นสองสถาน ในการประชุมคดี ศาลอาจสอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมี และคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอให้ศาลทำการสืบพยานนั้นโดยระบบการประชุมทางจอภาพ โดยให้เหตุผลความจำเป็นที่ไม่สามารถนำพยานมาเบิกความที่ศาลนั้นได้ ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และการสืบพยานไม่ยุ่งยากจนเกินไปโดยคำนึงถึงเอกสารรวมทั้งวัตถุพยานที่เกี่ยวข้อง และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลจะอนุญาตให้สืบพยานบุคคลใดที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ โดยกำหนดวัน เวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

การสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในกรณีอื่นโดยระบบการประชุมทางจอภาพ ให้นำวิธีการดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๓ ค่าใช้จ่ายในการใช้ระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุม ศาลต้องพิจารณากำหนดค่าใช้จ่ายเบื้องต้น รวมทั้งค่าพาหนะและค่าป่วยการพยาน ตลอดจนค่าใช้จ่ายของสักขีพยาน และมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอวางเงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากคู่ความฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามก็ให้ศาลมีคำสั่งงดการสืบพยานดังกล่าว และดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามที่ศาลเห็นสมควร

การชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ค่าพาหนะและค่าป่วยการพยาน ให้ชำระจากเงินที่ได้วางไว้ตามวรรคหนึ่ง หากไม่พอให้ศาลมีคำสั่งให้ชำระเพิ่มจนครบ หรือหากมีเหลือให้คืนแก่คู่ความนั้นไป

๒.๔ การอ้างอิงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุในการสืบพยานทางจอภาพ

ถ้ามีเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะต้องสืบประกอบคำเบิกความของพยานบุคคล ศาลอาจกระทำโดยระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยานที่คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดูประกอบการเบิกความ เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเอกสารที่จะให้พยานเบิกความประกอบก็ให้ส่งต้นฉบับเอกสารไป

๒.๕ กรณีสถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น

กรณีที่สถานที่ซึ่งจะทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีสอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลานัดสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคล โดยกำหนดวัน เวลาสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล กับส่งเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความของพยานไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความทราบเพื่อจัดเตรียมความพร้อมของห้องสืบพยานระบบการประชุมทางจอภาพ รวมทั้งการควบคุมระบบการติดต่อประสานงานกับศาลที่พิจารณาคดีในวันสืบพยานด้วย

๒.๖ การนำพยานมาศาล

ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวัน เวลาและ ศาลที่กำหนดให้พยานเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพ แต่หากไม่สามารถนำพยานมาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยาน โดยระบุชื่อศาลที่พยานจะต้องไปเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพให้ชัดเจน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความเพื่อให้สลักหลังหมายเรียกพยานแล้วดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป

เมื่อศาลที่พยานจะไปเบิกความได้รับรายงานผลการส่งหมายแล้ว ให้แจ้งรายงานผลการส่งหมายให้ศาลที่พิจารณาคดีทราบก่อนถึงวันนัดด้วย ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน การแจ้งรายงานผลการส่งหมายดังกล่าวอาจกระทำทางโทรสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่นก็ได้

๒.๗ ข้อปฏิบัติในวันสืบพยาน

๒.๗.๑ ในวันสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทุกฝ่ายทำการสืบพยานภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี ซึ่งได้จัดวางระบบการประชุมทางจอภาพเชื่อมโยงกับระบบของศาลที่พยานไปเบิกความ เว้นแต่เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอ และศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไปทำการสืบพยานที่ศาลที่พยานไปเบิกความก็ได้

๒.๗.๒ ก่อนทำการสืบพยาน ให้เจ้าพนักงานศาลตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวที่ปรากฏภาพถ่าย ของพยานที่ทางราชการออกให้และทำสำเนาบัตรประจำตัวดังกล่าวให้พยานรับรองสำเนาถูกต้องไว้เป็นหลักฐาน และให้นำพยานสาบานตนหรือกล่าวคำปฏิญาณต่อหน้าศาลที่พิจารณาคดี โดยระบบการประชุมทางจอภาพ แล้วให้ศาลที่พิจารณาคดีทำการสืบพยานต่อไปจนเสร็จ

๒.๗.๓ ในการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ ให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยานนั้น

๒.๗.๔ เมื่อพยานเบิกความเสร็จแล้ว ให้องค์คณะผู้พิพากษาอ่านบันทึกคำเบิกความพยาน ให้คู่ความที่อยู่ในห้องพิจารณาฟัง แล้วให้ผู้พิพากษาและคู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความพยาน ทั้งนี้ คำเบิกความพยานต้องบันทึกให้ปรากฏข้อความด้วยว่าพยานเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพ

๒.๗.๕ ให้เจ้าพนักงานศาลซึ่งเป็นสักขีพยานจัดทำรายงานการสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพ โดยให้ศาลที่พยานไปเบิกความลงลายมือชื่อไว้ในรายงานดังกล่าวด้วย

๒.๗.๖ ให้ศาลที่พยานไปเบิกความรวบรวมเอกสารทั้งหลายที่เกี่ยวข้องส่งคืนศาลที่พิจารณาคดี พร้อมแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการสืบพยานเพื่อให้ศาลที่พิจารณาคดีดำเนินการเกี่ยวกับการให้คู่ความที่ร้องขอชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ เพิ่มเติมหรือส่งคืนแก่คู่ความกรณีที่มีเหลือ

๒.๘ หากสถานที่สืบพยานเป็นสถานที่ราชการหรือสถานที่แห่งอื่น

ในกรณีสถานที่ที่จะทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นสถานที่อื่น ให้ศาล ที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พร้อมกำหนดวัน เวลา สืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล ไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลสถานที่นั้นทราบ เพื่อเตรียมความพร้อมของห้องสืบพยาน ระบบการประชุมทางจอภาพ รวมทั้งการควบคุมระบบ การติดต่อประสานงานกับศาลที่พิจารณาคดีในวันสืบพยาน

ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พร้อมกำหนดวัน เวลา สืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล พร้อมด้วยเอกสาร และภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความ ถ้าหากมี ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ ตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควร เพื่อให้ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่นั้นมอบหมาย เจ้าพนักงานศาลให้ทำหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวที่ปรากฏภาพถ่ายของพยานที่ทางราชการออกให้และทำสำเนาบัตรประจำตัวดังกล่าวให้พยานรับรองสำเนาถูกต้องไว้เป็นหลักฐาน และให้นำพยานสาบานตนหรือกล่าวคำปฏิญาณต่อหน้าศาลที่พิจารณาคดีโดยระบบการประชุมทางจอภาพแล้วให้ศาลที่พิจารณาคดีทำการสืบพยานต่อไปจนเสร็จ ตลอดจนดูแลให้การสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพนั้นดำเนินไปได้โดยเรียบร้อย นอกจากนี้อยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยานนั้น โดยในวันสืบพยานให้หลักการปฏิบัติในวันสืบพยานทางจอภาพของศาลตั้งที่กล่าวมาแล้วมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๙ ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ

ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่บุคคลที่เป็นสักขีพยานไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าพนักงานศาล หากสถานที่ตามวรรคหนึ่งเป็นศาลในต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ ถ้อยคำ ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานมาเบิกความต่อหน้าศาล ตามมาตรา ๑๒๐/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลอาจให้ผู้ให้ถ้อยคำเบิกความตอบคำถามค้ำและคำถามตั้งของคู่ความโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้

๒.๑๐ การสืบพยานหลักฐานซึ่งเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์

๒.๑๐.๑ คู่ความที่ประสงค์จะเสนอข้อมูลที่เป็นบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือที่ประมวลผล โดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานจะต้องระบุข้อมูลที่จะอ้างไว้ในบัญชีระบุพยานตาม มาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พร้อมกับยื่นสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล เว้นแต่

๒.๑๐.๑.๑ สื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่น หรือของบุคคลภายนอก ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงข้อมูลยื่นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตจัดส่งสำเนาสื่อบันทึก ข้อมูล และขอให้ศาล มีคำสั่งเรียกสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นมาจากผู้ครอบครองโดยให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงมี หน้าที่ติดตามเพื่อให้ ได้สื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลก่อนวันสืบพยาน ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

๒.๑๐.๑.๒ ถ้าการทำสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้น จะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าหรือเป็นที่เสื่อมเสีย แก่คู่ความซึ่งอ้างอิงข้อมูลนั้น หรือมีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจส่งสำเนาสื่อที่บันทึก ข้อมูลนั้นให้แล้วเสร็จ ภายในเวลาที่กำหนดได้ ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงข้อมูลยื่นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตจัดส่งสำเนาสื่อ ที่บันทึกข้อมูลและขอสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลก่อนวันสืบพยานตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างอิงไม่สามารถนำสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลได้ภายในเวลาตามวรรคหนึ่ง ศาลจะกำหนดให้ทำการตรวจข้อมูลดังกล่าว ณ สถานที่ เวลา และภายในเงื่อนไขตามที่ศาลเห็นสมควร แล้วแต่สภาพแห่งข้อมูลนั้นๆ ก็ได้

๒.๑๐.๒ คู่ความฝ่ายที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงข้อมูลที่เป็นบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือประมวลผล โดยเครื่องคอมพิวเตอร์มาเป็นพยานหลักฐานยืนยันตน อาจยื่นคำแถลงคัดค้านการอ้าง ข้อมูลนั้นต่อศาลก่อนการสืบข้อมูลนั้นเสร็จ โดยเหตุที่ว่าสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นปลอม หรือข้อมูลนั้นปลอม หรือสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นไม่ถูกต้องกับข้อมูลทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่จะแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจ แก่ศาลว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่อาจทราบเหตุแห่งการคัดค้านนั้นได้ก่อนเวลาดังกล่าว คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่น คำร้องขออนุญาตคัดค้านการอ้างข้อมูลหรือสื่อหรือสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลเช่นว่านั้นต่อศาล ไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาคดี และถ้าศาลเห็นว่าคู่ความฝ่ายนั้นไม่อาจยกข้อคัดค้านได้ก่อนนั้นและ คำร้องมีเหตุผลฟังได้ ก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง ในกรณีที่มีการคัดค้านดังกล่าวมานี้ ให้นำมาตรา ๑๒๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การนำสืบถึงความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เป็นบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ให้คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างนำสืบถึงลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลนั้น ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความรวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง

๒.๑๐.๓ ให้นำหลักการปฏิบัติตามข้อ ๒.๑๐.๑ และ ๒.๑๐.๒ มาใช้บังคับแก่การนำ สืบข้อมูลที่เป็นบันทึกไว้ในหรือได้มาจากไมโครฟิล์ม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทอื่นโดยอนุโลม

การพิจารณาคดีผ่านจอภาพของต่างประเทศ

๑. ประเทศสหรัฐอเมริกา

Remote Video Court Appearances Act^๖

Summary

The Remote Video Court Appearances Act allows the court to dispense with the personal appearance of a defendant, except an appearance at a hearing or trial, and conduct an electronic appearance by means of an independent audio-visual system. This bill also allows this method to be used in parole hearings.

Model Legislation

{Title, enacting clause, etc.}

Section 1.{Title.}

This act shall be known and may be cited as the Remote Video Court Appearance Act.

Section 2.{Definitions.}

The following words and phrases when used in this act shall have the meanings given to them in this section unless the context clearly indicates otherwise:

(A) "Independent audio-visual system" means an electronic system for the transmission and receiving of broadcast-quality audio and visual signals, encompassing encoded signals, frequency domain multiplexing or other suitable means to preclude the unauthorized reception and decoding of the signals by commercially available television receivers, channel converters, or commercially available receiving devices.

(B) "Electronic appearance" means an appearance in which various participants, including the defendant, are not present in the court, but in which, by means of an independent audio-visual system.

(1) all of the participants are simultaneously able to see and hear reproductions of the voices and images of the judge, counsel, defendant, police officer, and any other appropriate participant; and

(2) counsel is present with the defendant, or if the defendant waives the presence of counsel on the record, the defendant and their counsel are able to see and hear each other and engage in private conversation via a private telephone line.

---

^๖ www.alecexposed.org

Section 3. {Policy and rules.}

(A) Notwithstanding any other provision of law and except as provided in Section 4 of this article, the court, in its discretion, may dispense with the personal appearance of the defendant, except an appearance at a hearing or trial, and conduct an electronic appearance in connection with a criminal action pending provided that the chief administrator of the courts has authorized use of electronic appearance and the defendant, after consultation with counsel, consents on the record. Such consent shall be required at the commencement of each electronic appearance to such electronic appearance.

(B) If, for any reason, the court determines on its own motion or on the motion of any party that the conduct of an electronic appearance may impair the legal rights of the defendant, it shall not permit the electronic appearance to proceed. If, for any other articulated reason, either party requests at any time during the electronic appearance that such appearance be terminated, the court shall grant such request and adjourn the proceeding to a date certain. Upon the adjourned date the proceeding shall be recommenced from the point at which the request for termination of the electronic appearance had been granted.

(C) The electronic appearance shall be conducted in accordance with rules issued by the chief administrator of the courts.

(D) When the defendant makes an electronic appearance, the court stenographer shall record any statements in the same manner as if the defendant had made a personal appearance. No electronic recording of any electronic appearance may be made, viewed or inspected except as may be authorized by the rules issued by the chief administrator of the courts.

Section 4. {Conditions and limitations.}

Electronic appearances shall have the following conditions and limitations:

(A) The defendant may not enter a plea of guilty to, or be sentenced upon a conviction of, a felony.

(B) The defendant may not enter a plea of not responsible by reason of mental disease or defect.

(C) The defendant may not be committed to the state department of mental hygiene.

(D) The defendant may not enter a plea of guilty to a misdemeanor conditioned upon a promise of incarceration unless such incarceration will be imposed

only in the event that the defendant fails to comply with a term or condition imposed under the original sentence.

(E) A defendant who has been convicted of a misdemeanor may not be sentenced to a period of incarceration which exceeds the time the defendant has already served when sentence is imposed.

Section 5. {Approval by the chief administrator of the courts.}

The appropriate administrative judge shall submit to the chief administrator of the courts a written proposal for the use of electronic appearance in their jurisdiction. If the chief administrator of the courts approves the proposal, installation of an independent audiovisual system may begin.

Section 6. {Parole hearings.}

(A) Notwithstanding any other provision of law, the department may install, maintain, and operate an independent audio-visual system in each correctional institution of the department that has committed persons eligible for parole and at the principal office of the Prisoner Review Board for the purpose of the conduct of parole hearings by the Prisoner Review Board by means of electronic appearance.

(B) If the person under consideration for parole is in the custody of the department, at least three members of the Prisoner Review Board shall interview the person by means of an independent audio-visual system.

Section 7. {Severability clause.}

Section 8. {Repealer clause.}

Section 9. {Effective date.}

คำแปล

พระราชบัญญัติการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพในคดีอาญา

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพในคดีอาญา"

มาตรา ๒ ถ้อยคำหรือกลุ่มคำที่ใช้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีความหมายตามที่บัญญัติในมาตรานี้ เว้นแต่จะมีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นโดยชัดแจ้ง ดังนี้

๒.๑ ระบบภาพและเสียงอิสระ (Independent audio-visual system) หมายถึง ระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการรับและส่งสัญญาณเสียงและภาพที่ถ่ายทอดสัญญาณครอบคลุมสัญญาณที่เข้ารหัสสัญญาณการรวมความถี่หรือวิธีการอื่นที่เหมาะสมเพื่อป้องกันไม่ได้รับสัญญาณหรือถอดรหัสสัญญาณโดยไม่ได้รับอนุญาตในทางการค้าโดยเครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องแปลงสัญญาณหรืออุปกรณ์รับสัญญาณในเชิงพาณิชย์

๒.๒ การพิจารณาคดีทางอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ลักษณะที่ผู้เข้าร่วมการพิจารณาคดีหลายราย รวมทั้งจำเลยไม่อยู่ในศาล แต่ใช้ระบบภาพและเสียงที่เป็นอิสระ

๒.๒.๑ ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดที่เข้าร่วมการพิจารณาคดีสามารถเห็นภาพและได้ยินเสียงของผู้พิพากษา ทนายความ จำเลย เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น รวมทั้งภาพยนตร์หลักฐานและข้อมูลในกระบวนการก่อนการสืบพยาน

๒.๒.๒ ทนายความอยู่กับจำเลยและปรากฏตัวต่อศาลผ่านจอภาพ เว้นแต่จำเลยจะแสดงความจำนงให้ทนายความอยู่ที่ห้องพิจารณา กรณีนี้จำเลยและทนายจำเลยจะสามารถเห็นภาพและได้ยินเสียงซึ่งกันและกัน โดยมีโทรศัพท์ที่ใช้สำหรับการสนทนาส่วนตัว

มาตรา ๓ บทบัญญัติของกฎหมายและข้อบังคับ

๓.๑ ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะ หรือมาตรา ๔ ของหมวดนี้ และข้อกำหนดของศาล ศาลอาจพิจารณาเห็นชอบตามคำขอของจำเลยเพื่อขอพิจารณาคดีผ่านจอภาพด้วยระบบทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา โดยให้เป็นไปตามข้อบังคับเรื่องการแสดงตนต่อศาลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งผู้บริหารศาล (Chief Administrator of the Courts) กำหนดไว้ หลังจากจำเลยปรึกษากับทนายความแล้วยินยอมในการบันทึกภาพและเสียงด้วยระบบดังกล่าว

๓.๒ ถ้ามีเหตุอื่นใด ไม่ว่าศาลเห็นเองหรือตามคำร้องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งว่า การสืบพยานผ่านจอภาพด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อาจทำให้สิทธิตามกฎหมายของจำเลยไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ศาลจะต้องไม่อนุญาตให้สืบพยานผ่านจอภาพด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว หากความปรากฏแก่ศาลเองหรือตามคำร้องดังกล่าวเกิดขึ้นระหว่างการสืบพยานผ่านจอภาพด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้ศาลมีคำสั่งยกเลิกการสืบพยานดังกล่าวและเลื่อนการพิจารณาคดี โดยการพิจารณาคดีครั้งต่อไปให้เริ่มกระบวนการพิจารณานับแต่เวลาที่ศาลมีคำสั่งให้ยุติการสืบพยานผ่านจอภาพ

๓.๓ การสืบพยานผ่านจอภาพด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ข้อบังคับที่ผู้บริหารของศาลกำหนดไว้

๓.๔ เมื่อจำเลยปรากฏตัวทางจอภาพด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ให้ศาลจดบันทึกกระบวนการพิจารณาคดีต่างๆ เช่นเดียวกับการพิจารณาคดีปกติ เว้นแต่ข้อบังคับของผู้บริหารศาลจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๔ เงื่อนไขและข้อจำกัด

การพิจารณาคดีผ่านจอภาพด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีเงื่อนไขและข้อจำกัด ดังต่อไปนี้

๔.๑ ในการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพ ศาลจะไม่รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาความผิดร้ายแรง

๔.๒ ไม่ใช้การพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพกรณีจำเลยอ้างเหตุแห่งการปฏิเสธว่ามีจิตบกพร่องหรือฟั่นเฟือน

๔.๓ การพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพไม่ใช้ในกรณีจำเลยอยู่ระหว่างการบำบัดรักษาที่สถานบำบัดทางจิตโดยกรมสุขภาพจิต

๔.๔ ในการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพ ศาลจะไม่รับฟังคำรับสารภาพแม้ความผิดลหุโทษ ถ้าคำรับสารภาพนั้นเกิดจากการให้คำมั่นสัญญาว่าจะลงโทษกักขังแทน เว้นแต่โทษกักขังนั้นเป็น

การลงโทษเนื่องจากจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข

๔.๕ ในการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพจะตัดสินลงโทษจำเลยเกินกว่าโทษที่จำเลยได้รับมาครบถ้วนตามกฎหมายสำหรับความผิดนั้นหาได้ไม่

มาตรา ๕ การอนุมัติให้ใช้การพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพโดยผู้บริหารศาล (Chief administrator of the courts)

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจะต้องส่งเรื่องการขอใช้ระบบการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพทางอิเล็กทรอนิกส์ในเขตอำนาจของตนไปยังผู้บริหารศาล (Chief administrator of the courts) ทำการอนุมัติก่อน หากได้รับการอนุมัติแล้วกระบวนการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพดังกล่าวจึงเริ่มขึ้น

มาตรา ๖ การพิจารณาคดีชั่วคราว

(ก) ไม่ว่าจะมิบบัญญัติอื่นใดของกฎหมายหรือไม่ก็ตาม หน่วยงานอาจมีการติดตั้งและใช้งานระบบการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพที่มีภาพและเสียงที่เป็นอิสระในแต่ละเรือนจำ ซึ่งมีผู้ต้องขังที่มีสิทธิได้รับการรอลงโทษทางอาญา และติดตั้งที่สำนักงานของคณะกรรมการพิจารณาคดีผู้ต้องขัง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการดำเนินการพิจารณาทัณฑ์บนโดยคณะกรรมการตรวจสอบผู้ต้องขังด้วยระบบทางอิเล็กทรอนิกส์

จากพระราชบัญญัตินี้ทำให้เห็นได้ว่า การพิจารณาคดีผ่านจอภาพของประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เฉพาะคดีอาญาเท่านั้น โดยหลักการที่สำคัญของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อจำกัดการพิจารณาคดีผ่านจอภาพไว้เกี่ยวกับจำเลย คือ ศาลจะไม่รับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในคดีอาญาความผิดร้ายแรง หรือไม่ใช้การพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพกรณีจำเลยอ้างเหตุแห่งการปฏิเสธว่ามีจิตบกพร่องหรือพินเพื่อน และการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพไม่ใช้ในกรณีจำเลยอยู่ระหว่างการบำบัดรักษาที่สถานบำบัดทางจิตโดยกรมสุขภาพจิต นอกจากนี้ศาลจะไม่รับฟังคำรับสารภาพแม้ความผิดลหุโทษ ถ้าคำรับสารภาพนั้นเกิดจากการให้คำมั่นสัญญาว่าจะลงโทษกักขังแทน เว้นแต่โทษกักขังนั้นเป็นการลงโทษเนื่องจากจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข และที่สำคัญในการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพจะตัดสินลงโทษจำเลยเกินกว่าโทษที่จำเลยได้รับมาครบถ้วนตามกฎหมายสำหรับความผิดนั้นหาได้ไม่ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่ได้ออกกฎหมายเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ คงบัญญัติไว้กว้างๆ ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อบังคับเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการสืบพยานไว้เท่านั้น แต่ก็มิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์คดีที่ต้องห้ามมิให้นำวิธีการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ไว้โดยเฉพาะ

สรุป

ประเทศไทยมีการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มีการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น ๓ อำนาจ คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยทั้งสามอำนาจต่างมีความสำคัญโดยตรงกับความมั่นคงของประเทศ และทั้งสามอำนาจคานอำนาจซึ่งกันและกัน ในหลายครั้งเมื่ออำนาจบริหารอ่อนแอหรือประสบปัญหาหมิ่นช้อขัดแย้งรุนแรง ก็จะมีการใช้อำนาจตุลาการในการแก้ไขวิกฤติของประเทศ ซึ่งเหตุที่มีการใช้อำนาจตุลาการแก้ไขวิกฤติและเป็นที่ยอมรับเนื่องจากประชาชนของประเทศให้การยอมรับและเชื่อมั่นศรัทธาในอำนาจตุลาการ โดยความเชื่อมั่นศรัทธานี้เกิดจากการสั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน สิ่งที่ประจักษ์ชัดต่อสังคมของบุคลากรในองค์กรตุลาการคือ การดำรงไว้ซึ่งการอำนวยความสะดวกด้วยความที่เป็นกลางโดยไม่เห็นแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีในศาล ไม่ว่าจะเป็คดีอาญาหรือคดีแพ่งมีผลโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยในสังคม ในการอำนวยความสะดวกธรรมนี้จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากไม่มีกระบวนการพิจารณาคดีที่ดี ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมจึงได้มีการพัฒนาระบบการพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อให้เป็นไปได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลครบถ้วนสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง สังคมสงบสุข ประเทศชาติมีความมั่นคงสมดังนโยบายของรัฐบาลและประชาชนในประเทศ

แนวทางการพิจารณาของไทยนั้น เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ซึ่งโดยทั่วไปแล้วประเทศที่ใช้กฎหมาย Civil Law จะใช้การพิจารณาคดีระบบไต่สวน แต่การพิจารณาคดีในศาลไทยได้รับอิทธิพลจากการจัดระบบศาลยุติธรรมอังกฤษ จึงมีระบบการพิจารณาคดีที่ใช้ทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน ส่วนคดีอาญาทั่วไปของไทยกำหนดไว้ในวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายลักษณะพยานซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกฎหมายอังกฤษซึ่งเป็นระบบกล่าวหา คือ ในกรณีที่ประชาชนหรือราษฎรฟ้องคดีเองโดยมิได้ผ่านกระบวนการของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณานั้นศาลจะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน ขั้นตอนนี้ในการพิจารณาของศาลใช้ระบบไต่สวน ส่วนขั้นตอนอื่นจะใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งพนักงานอัยการหรือโจทก์มีหน้าที่นำสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลย โดยต้องพิสูจน์ให้เห็นโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความ ศาลจึงพิพากษาลงโทษ

ส่วนในคดีแพ่ง จะเห็นระบบไต่สวนอยู่ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.๒๕๕๑ ให้ศาลมีอำนาจค้นหาข้อเท็จจริง นอกจากนี้ในคดีแพ่งทั่วไป โครงสร้างของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ศาลไทยมีอำนาจเช่นเดียวกับระบบไต่สวนไว้หลายมาตรา เช่น มาตรา ๘๖ วรรคท้าย ศาลมีอำนาจเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมได้เองหรือเรียกพยานที่สืบไปแล้วมาสืบใหม่ได้โดยไม่ต้องมีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ มาตรา ๙๙ และ ๑๒๙ ให้อำนาจศาลในการตั้งผู้เชี่ยวชาญได้เองตามที่ศาลเห็นสมควรแม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดร้องขอ

ในการพิจารณาคดีไม่ว่าจะคดีแพ่งหรือคดีอาญา โดยหลักจะต้องเป็นการพิจารณาคดีที่เปิดเผยต่อหน้าคู่ความทั้งสองฝ่าย เพื่อให้คู่ความได้มีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตน โดยเฉพาะคดีอาญากฎหมายบัญญัติไว้โดยเคร่งครัดว่าการพิจารณาคดีจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่ก็มีข้อยกเว้นคือ กรณีการเดินเผชิญสืบ การส่งประเด็นไปสืบพยานหลักฐานที่ศาลอื่น การสืบพยานผ่านจอภาพ

ในคดีอาญานำการสืบพยานผ่านจอภาพมาใช้ทั้งก่อนการพิจารณาและระหว่างพิจารณา โดยในขั้นก่อนการพิจารณา คือ ขั้นพิจารณาคำร้องขอฝากขัง ในขั้นนี้จะเป็นกระบวนการที่ยังมิได้มีการฟ้องร้องจำเลยต่อศาล ในกรณีที่ความผิดอาญาที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะมีการขอฝากขังได้หลายคราวนั้น เมื่อครบกำหนดที่ศาลออกหมายขังครั้งแรกแล้วแต่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นและมีการขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาต่อไปอีก พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเป็นคราวๆ ไป และในบางกรณีต้องมีการไต่สวน ซึ่งศาลจะต้องเปิดตัวผู้ต้องหา มาศาลเพื่ออ่านคำร้องขอของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการให้ผู้ต้องหาฟังหรือฟังการไต่สวนว่าผู้ต้องหาจะคัดค้านประการใดหรือไม่ แล้วศาลก็จะมีคำสั่งไปตามที่เห็นสมควร ซึ่งในการเปิดตัวผู้ต้องหาเพื่อมาฟังศาลอ่านคำร้องขอฝากขังครั้งที่ ๒ ถึงครั้งที่ ๗ แล้วแต่กรณีนั้น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะต้องนำผู้ต้องหาขึ้นรถของกรมราชทัณฑ์มาศาล ซึ่งทำให้เกิดความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายสูง และอาจเกิดการ

หลบหนีระหว่างการเดินทางได้ ดังนั้น จึงได้มีการนำระบบ Video Conference มาใช้ โดยมีการติดตั้งระบบสื่อสารภาพและเสียงที่สถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องหาในสังกัดราชทัณฑ์ และเชื่อมโยงการติดต่อมาห้องพิจารณาคดีของศาลแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาไปเสมือนหนึ่งว่าผู้ต้องหานั้นอยู่ในห้องพิจารณาคดีที่ศาล

ส่วนในชั้นพิจารณาคดีก็นำระบบการพิจารณาผ่านจอภาพมาใช้ด้วย ชั้นพิจารณานี้ภายหลังจากที่ผู้ต้องหาถูกฟ้องต่อศาลและศาลได้มีคำสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาแล้ว ผู้ต้องหานั้นก็จะอยู่ในฐานะเป็นจำเลย และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของจำเลยนั้นต่อไป ซึ่งในการพิจารณาคดีนี้จะมีการสืบพยาน โดยการสืบพยานโดยหลักแล้วจะต้องนำพยานนั้นมาสืบที่ห้องพิจารณาคดีในศาลต่อหน้าจำเลย ซึ่งในการนำพยานมาสืบที่ศาลที่เป็นเจ้าของสำนวนก็จะมีปัญหาหลายประการ เช่น พยานไม่อาจเดินทางไกลได้เนื่องจากความเจ็บป่วย การเดินทางมาศาลของพยานต้องผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ความปลอดภัยของพยาน ตลอดจนการเผชิญหน้าของพยานกับคู่ความซึ่งอาจเป็นผู้มีอิทธิพล แม้มีการเดินเผชิญสืบหรือการสืบพยานประเด็นโดยศาลที่ได้รับมอบหมายก็ตาม แต่ก็ไม่อาจแก้ไขข้อขัดข้องได้ทั้งหมด จึงมีการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีเพื่อเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องดังกล่าว

ส่วนในคดีแพ่งก็มีการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ในชั้นพิจารณาคดี หากคู่ความไม่สามารถนำพยานมาศาลได้ หรือนำมาได้แต่ขาดความสะดวก คู่ความก็อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีการสืบพยานผ่านจอภาพได้ แต่ในคดีแพ่งนี้ คู่ความที่ขอใช้ระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพจะต้องชำระค่าใช้จ่ายในการใช้ระบบด้วย

ในต่างประเทศก็มีการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้หลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ อังกฤษ เป็นต้น ซึ่งในสหรัฐอเมริกามีการออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีผ่านจอภาพไว้โดยชัดเจน โดยบัญญัติข้อจำกัดและเงื่อนไขเกี่ยวกับประเภทคดีที่ต้องห้ามมิให้นำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ แต่ในประเทศไทยยังไม่ได้มีบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคของระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพนี้จะนำไปกล่าวไว้ในบทที่ ๔ ต่อไป

บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

ปัญหาด้านความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาล

๑. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลก

การเมืองโลกมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่หลายขั้วอำนาจ โดยสหรัฐอเมริกาต้องเผชิญกับการท้าทายจากรัสเซียและจีน รวมทั้งมีการเกิดขึ้นของขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจโลก คือ กลุ่ม BRICS ประกอบด้วยบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีนและแอฟริกาใต้ ซึ่งกำลังมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้นและมีท่าทีต้องการมีส่วนร่วมกำหนดกรอบกติกาของโลก โดยมีความเคลื่อนไหวที่สำคัญในด้านเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการท้าทายและสร้างดุลอำนาจใหม่ และมีแนวโน้มส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติก็ถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ในขณะที่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อภัยธรรมชาติที่มีระดับความรุนแรงมากขึ้นทำให้จำเป็นต้องมีความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น รวมถึงจะนำมาสู่การกำหนดกรอบกติกาใหม่ที่มหาอำนาจอาจเข้ามาแทรกแซงประเทศอื่นๆ และใช้เป็นมาตรการกีดกันทางการค้า^๗

นอกจากนี้ท่าทีที่แสดงออกถึงการท้าทายของเกาหลีเหนือต่อสหรัฐอเมริกา หรือท่าทีและภัยสงครามของกลุ่มที่มีแนวความคิดขัดแย้งกับสหรัฐอเมริการวมทั้งมหาอำนาจหลายประเทศ ก็เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งที่น่าจับตาของทุกประเทศทั่วโลก เนื่องจากเกรงว่าจะลุกลามกลายเป็นสงครามโลกได้

สภาการณดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทยมีการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ถึง ๒๕๖๔ ว่าต้องดำเนินนโยบายด้วยความอ่อนตัว ในการกำหนดท่าทีเพื่อรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจต่างๆ^๘ ด้วยเหตุนี้ หากมีคดีพิพาทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็คดีแพ่งหรือคดีอาญาที่อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมหาอำนาจดังกล่าว การพิจารณาคดีนอกจากจะคำนึงถึงตัวบทกฎหมายภายในประเทศแล้ว ยังต้องคำนึงถึงกฎหมายต่างประเทศ สนธิสัญญา ระหว่างประเทศ ปฏิญญาสากล ความตกลง จารีตประเพณี รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันเป็นหลักการทางด้านรัฐศาสตร์เข้ามาประกอบในการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศไทย

๒. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับภูมิภาค

การขยายอิทธิพลและบทบาทของประเศมหาอำนาจมาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีทั้งในรูปแบบของการใช้อำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจการค้า และการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเพื่อแสวงหาประโยชน์หลายประการ ทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การขายสินค้าประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น อาวุธ เครื่องจักรกล ยา ตลอดจนความต้องการได้เปรียบทางการค้า เช่น ทำความตกลงลดหรือยกเว้นภาษีนำเข้า ส่งออก เป็นต้น การบังคับใช้

^๗ สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ, นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ – ๒๕๖๔, อ้างแล้ว, หน้า ๓.

^๘ เรื่องเดิม, หน้า ๔.

กฎหมายในการพิจารณาคดีต้องมีความรัดกุมมิให้ประเทศไทยถูกเอาเปรียบจากประเทศมหาอำนาจ แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการรักษาคุณภาพด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

นอกจากนี้การขยายตัวของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค คือ กลุ่มประเทศอาเซียนที่มีการจัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก รวมทั้งเพิ่มโอกาสการติดต่อเชื่อมโยงผ่านเส้นทางคมนาคมในภูมิภาค โดยการเชื่อมโยงที่สะดวกรวดเร็วนี้อาจส่งผลให้มีการย้ายถิ่นฐานของประชากรในภูมิภาค คือ ประชากรในประเทศที่มีค่าแรงต่ำ หรือค่าครองชีพสูงก็จะย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในประเทศอื่น ซึ่งก็มีแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมืองทางด้านสถานการณ์ภายในประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีความแตกต่างกัน ซึ่งการย้ายถิ่นฐานนี้ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย ตลอดจนปัญหาค้าก๊วยภายในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว โดยปัญหาดังกล่าวมีความละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบต่อหลายมิติ ทั้งความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเชื่อมโยงในภูมิภาคนี้ยังส่งผลให้มีการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติ และเศรษฐกิจนอกระบบด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และส่งผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมายด้วย

การที่ประเทศไทยมีชายแดนทั้งทางบกและทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน จึงเกิดปัญหาการอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยมนุษย์ ปัญหาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับทะเล ปัญหาการลักลอบขนส่งสิ่งผิดกฎหมายทางทะเล ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล

๓. ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศ^๙

๓.๑ ความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์

ความเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบ ต่อสถาบันฯ ได้เพิ่มระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งที่มีลักษณะเชื่อมโยงสถาบันฯ มาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ตลอดจนมีการกล่าวอ้างความเท็จเพื่อดูหมิ่นใส่ร้ายอันเป็นการบ่อนทำลายต่อสถาบันฯ และการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันฯ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมายและการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันฯ

๓.๒ ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ

พัฒนาการทางการเมืองของไทยที่ผ่านมา มีทิศทางที่นำสังคมไทยวิวัฒน์ไปสู่วัฒนธรรมการเมืองที่ประชาชนต้องการมีส่วนร่วมตัดสินใจในนโยบายของ รัฐมากขึ้น โดยเฉพาะการกระจายความมั่งคั่งและอำนาจจัดการทรัพยากรที่สำคัญ โดยประชาชนแสดงออกด้วยการใช้สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพพลเมืองในการเลือกตั้ง และการปกป้องสิทธิของตนหรือสิทธิของชุมชนท้องถิ่น ในขณะที่สังคมไทยกำลัง

^๙ เรื่องเดิม, หน้า ๕-๗.

อยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในห้วงที่ผ่านมาการเคลื่อนไหวทางการเมืองถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดโต่งทางการเมือง ส่งผลให้สถานะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองนี้ส่งผลให้มีข้อพิพาทมากมายเข้ามาสู่กระบวนการทางศาล การพิจารณาคดีในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ ศาลต้องมีการแสดงออกที่ชัดเจนถึงความเป็นกลางและการมุ่งรักษาความยุติธรรม ตลอดจนการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ

๓.๓ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานเป็นปัญหาที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงหลายมิติ โดยมีใจกลางของปัญหา คือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาลาโย ศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์ รัฐปัตตานี โดยการต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรงเป็นผลมาจากคนกลุ่มหนึ่งที่มีอุดมการณ์ต้องการแบ่งแยกดินแดน ได้นำเงื่อนไขอัตลักษณ์เฉพาะมาขยายผลในการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ได้ปรากฏมีปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ คือ ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยแทรกซ้อน บทบาทของภาคประชาสังคม โดยเฉพาะเยาวชนที่เห็นต่างจากรัฐ และถูกดึงเข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของผู้เห็นต่างจากรัฐ การเข้ามามีบทบาทและแทรกแซงขององค์กรระหว่างประเทศ ที่เป็นการเพิ่มความซับซ้อนของปัญหามากยิ่งขึ้น ในการพิจารณาคดีในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะคดีการก่อการร้ายจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างมากและมีผลกระทบโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศ

นอกจากนี้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ทำให้ประชาชนหวาดกลัวไม่ไปเป็นพยานในคดีก่อการร้ายเนื่องจากเกรงว่าจะได้รับอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน แม้ในการพิจารณาคดีประเภทอื่นๆ ในศาลก็ได้รับผลกระทบจากปัญหาความรุนแรงดังกล่าว คือ เมื่อมีความรุนแรงในพื้นที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเดินทางไปศาลได้ จึงเป็นปัญหาสำคัญอย่างมากต่อการพิจารณาคดีในศาล

๓.๔ ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรม

ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤตศรัทธา ของผู้นำ รวมถึงโครงสร้างทางการเมืองการบริหารซึ่งแม้จะมีการกระจายอำนาจมากขึ้นแต่ในภาพรวม ยังคงมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง เป็นข้อจำกัดต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับ ส่งผลให้เกิดความไม่เชื่อมั่นของประชาชน ในขณะที่เดียวกันประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยผลของปัญหาดังกล่าวได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม

ในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง และศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค ๑ ถึง ๙ และได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เปิดทำการศาลดังกล่าวตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ นอกจากนี้ได้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นการเฉพาะด้วย

๓.๕ ปัญหายาเสพติด

ปัจจุบันสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรง เพิ่มขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มของเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญ ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม นอกจากนี้ ประเทศไทยต้องเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทาง ในขณะที่การลักลอบขนยาเสพติดและแหล่งพักยาเสพติดอยู่บริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน โดยพื้นที่ชายแดนภาคเหนือเป็นพื้นที่สำคัญรองลงมา คือ พื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ กลุ่มนักค้าจากนอกภูมิภาคเข้ามามีบทบาทสำคัญในการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ในการลำเลียงยาเสพติดจากหลายแหล่งผลิตทั้งในและนอกภูมิภาค ซึ่งการจับกุมกระทำได้อย่างขึ้นเนื่องจากลักษณะเฉพาะตัวของการจัดองค์กรและรูปแบบและวิธีการค้ายาเสพติดที่ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ

เมื่อปัญหายาเสพติดถือเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ จึงได้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งด้านบทลงโทษและวิธีพิจารณาคดียาเสพติดให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

๓.๖ ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาตินี้ประกอบด้วย การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำความผิดเป็นโจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ มีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุมได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์ จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ยังมีภัยการก่อการร้ายจากกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากต่างประเทศและการแทรกซึมเข้ามาปฏิบัติการเองจากกลุ่มก่อการร้ายภายนอก

๓.๗ ปัญหาอาชญากรซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพล

อาชญากรหลายประเภทที่ผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรเป็นผู้มีอิทธิพล มีเครือข่ายในการกระทำความผิดกว้างขวาง มีรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อน รวมทั้งสร้างความหวาดกลัวต่อคนในชุมชน ทำให้กระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศอย่างมาก ต่อมาเมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลแล้วก็จะมีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาเหตุเพราะพยานไม่กล้ามาเบิกความเป็นพยานเนื่องจากเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือทรัพย์สิน

๓.๘ ความเสี่ยงภัยพิบัติทางธรรมชาติ

สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและสภาวะโลกร้อนเกิดขึ้นพร้อมกับการเพิ่มจำนวนของประชากรโลก รวมถึงการพัฒนาประเทศที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุล ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ จนนำไปสู่ภัยพิบัติธรรมชาติเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย วาตภัย รวมถึงสถานการณ์แผ่นดินไหวที่เพิ่มมากขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาความสามารถ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการเตรียมความพร้อมในลักษณะที่สามารถบริหารจัดการวิกฤติการณ์และภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นป้องกัน การแก้ไขและการฟื้นฟูสถานการณ์ผลกระทบจากวิกฤติการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในระดับรุนแรงมากขึ้น ควบคู่กับการขยายความร่วมมือกับประชาคมโลกเพื่อจัดการกับภัยพิบัติดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป จากความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงจากภายนอกประเทศในระดับโลก ภูมิภาค และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัญหา ด้านความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ทำให้ต้องมีการตราหรือปรับปรุงแก้ไข กฎหมายทั้งสารบัญญัติและวิธีบัญญัติให้เหมาะสมเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและรองรับ ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในอนาคต และกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี ผ่านจอภาพก็ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่ศาลยุติธรรมศึกษาเพื่อพัฒนาและแก้ไขให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ การพิจารณาคดีมีประสิทธิภาพ ทำให้กระบวนการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว อัน ส่งผลโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ

ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ แบ่งตามประเภทคดีได้ดังนี้

๑. คดีอาญา

ในคดีอาญาได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีผ่านจอภาพไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ

มาตรา ๒๓๐/๑ "ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความ ร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของ ทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุม ทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล"

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวที่ให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อบังคับในเรื่องการ พิจารณาคดีผ่านจอภาพ และประธานศาลฎีกาได้ออกข้อบังคับเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖ และมีการประกาศใน ราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖ โดยกำหนดวิธีการเกี่ยวกับนาระบบดังกล่าวมาใช้ในการ พิจารณาคดี คือ

๑.๑ ก่อนมีการสืบพยาน ในวันนัดพร้อมหรือนัดตรวจพยานหลักฐาน หากความปรากฏ แก่ศาลว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลและมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ หรือมีเหตุ จำเป็นกรณีอื่น ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิก ความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าว เบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้โดยกำหนดวันเวลา และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

๑.๒ การใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาคำขอสืบพยานทางจอภาพ ให้ศาลใช้ดุลพินิจ เฉพาะกรณีที่พยานอยู่นอกศาล โดยพิจารณาถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมายังศาลได้ ทั้งนี้ พิจารณาถึงสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีด้วย และในการใช้คำถามกับพยานโดยตรงซึ่งอาจทำให้จำเลย ได้รับผลกระทบจากการที่พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาคดี โดยเหตุจำเป็นที่พยานไม่อาจเดินทางมาศาล ได้ เช่น พยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือ มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจกล่าวล่วงเสียได้

๑.๓ การอ้างอิงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุในการสืบพยานทางจอภาพ สามารถกระทำ โดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยาน ที่คู่ความทุกฝ่าย รับรองแล้วไปให้พยานตรวจดู เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้อง แท้จริงของเอกสาร หรือวัตถุพยานที่จะให้พยานเบิกความประกอบ ก็ให้ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานนั้นไป

๑.๔ กรณีสถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดี สอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลานัดสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งยืนยันวันเวลานัด สืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล พร้อมด้วยสำเนาเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็น ในการ เบิกความของพยาน ถ้าหากมีไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความทราบ

๑.๕ การนำพยานมาศาล คู่ความอาจนำพยานมาเบิกความเองหรือหากไม่สามารถนำ พยานมาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยาน โดยระบุชื่อศาลที่พยานจะต้องไปเบิกความให้ชัดเจน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความ เพื่อให้สลักหลังหมายและดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป

๑.๖ ในวันสืบพยาน ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทำการ สืบพยานภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่ พิจารณาคดีกับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการสืบพยาน ให้ศาลที่ พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน และให้ศาลที่ พิจารณาคดีจดแจ้งชื่อ และสกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย ซึ่งสักขีพยาน เป็นข้าราชการศาลยุติธรรมซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านกฎหมายระดับชำนาญการขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาโททางกฎหมาย หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย และเป็นสามัญ สมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในกรณีที่ไม่มีข้าราชการศาลยุติธรรมดังกล่าว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอาจ มอบหมายให้ข้าราชการศาลยุติธรรมคนหนึ่งไปทำหน้าที่เจ้าพนักงานศาลก็ได้ เมื่อพยานเบิกความต่อศาล แล้วให้ศาลอ่านบันทึกคำเบิกความให้พยานและคู่ความฟัง แล้วให้คู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึก คำเบิกความของพยาน แต่ไม่ใช่บังคับกับกรณีที่มีการบันทึกการเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลง ในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถ ตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกการเบิกความนั้นได้

๑.๗ พยานซึ่งมาตามหมายเรียก และล่าม จะได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่ พักที่จำเป็นและสมควร ส่วนนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์จะได้รับเป็นค่าตอบแทน ซึ่งค่าใช้จ่าย เหล่านี้จะเบิกจ่ายจากงบประมาณของแผ่นดิน โดยคู่ความฝ่ายที่ร้องขอไม่ต้องวางค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาล ดังเช่นในคดีแพ่ง

๑.๘ หากสถานที่สืบพยานเป็นสถานที่ราชการหรือสถานที่แห่งอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีมี หนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะ การประชุมทางจอภาพพร้อมกำหนดวันเวลา สืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลสถานที่นั้นทราบ เพื่อจัดเตรียมความ พร้อมของห้องพิจารณาและระบบการประชุมทางจอภาพ โดยศาลที่พิจารณาคดีจะต้องมีหนังสือแจ้งการ สืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ วันเวลานัดสืบพยาน ชื่อและจำนวน พยานบุคคลพร้อมด้วยสำเนาเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความของพยาน ถ้าหาก มี ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ของสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนั้น เพื่อ มอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลทำหน้าที่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน ตลอดจนดูแลการสืบพยานให้ ดำเนินไปโดยเรียบร้อย ส่วนวิธีการอ้างอิงเอกสารหรือวัตถุพยาน การนำพยานมาเบิกความ การออก

หมายเรียกพยาน การถ่ายทอดภาพและเสียง การอ่านบันทึกคำเบิกความให้พยานและคู่ความฟัง ตลอดจน การลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความของพยานให้มีวิธีการเช่นเดียวกับการเบิกความกรณีสถานที่ทำการ สืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น

๑.๙ ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสมและมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ศาลนั้นอาจมอบหมายให้บุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นสักขีพยาน และให้นำหลักการนี้สืบพยาน ข้อปฏิบัติ ในการสืบพยาน การนำพยานมาศาล การอ้างพยานเอกสารหรือวัตถุพยาน ตลอดจนการจ่ายค่าใช้จ่าย และค่าตอบแทนต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม หากสถานที่ตามวรรคหนึ่งเป็นศาลใน ต่างประเทศให้ดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศแล้วแต่กรณี

๑.๑๐ การกำหนดแนวทางการสืบพยานของศาลที่ทำการสืบพยาน ให้ศาลที่พยานจะไป เบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

๒.คดีแพ่ง

การพิจารณาคดีผ่านจอภาพในคดีแพ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑๒๐/๔ "คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาล โดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย หาก ศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ ได้ โดยให้ศาลดำเนินการกระบวน พิจารณาไปตามข้อกำหนดแนวทางการสืบพยานของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ ของศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ รวมทั้งระเบียบวิธีการสืบพยาน สถานที่ และสักขีพยานในการ สืบพยานตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าว และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมใน การดำเนินคดี

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล"

จากบทบัญญัติมาตราดังกล่าวให้อำนาจประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดแนวทางการ สืบพยานผ่านจอภาพเพื่อให้ทุกศาลดำเนินการกระบวนพิจารณาไปในแนวทางเดียวกัน และประธานศาลฎีกา ได้ออกข้อกำหนดเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖ และมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖ โดยกำหนดวิธีการเกี่ยวกับนาระบบดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาคดีมีรายละเอียดคือ

๒.๑ การแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานนอกศาล ตามมาตรา ๑๐๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ การสืบพยานบุคคล ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำบันทึก คำเบิกความของพยานและอ่านให้พยานฟังและให้พยานลงลายมือชื่อไว้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๙ และ ๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เว้นแต่การบันทึกคำเบิกความนั้นเป็นการบันทึกลงใน วัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นเสียงหรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๒ การสืบพยานหลักฐานอื่น ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำบันทึก การตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าวไว้โดยละเอียดและอ่านให้คู่ความฟัง เว้นแต่การจัดทำบันทึกการ ตรวจสอบพยานหลักฐานนั้นเป็นการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพ เสียง หรือภาพและ เสียง ซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง

ในกรณีที่เจ้าพนักงานอื่นได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ดำเนินการดังกล่าว ศาลอาจมอบให้เจ้าพนักงานศาลคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานดังกล่าวด้วยก็ได้ ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำรายงานการดำเนินการเสนอต่อศาล โดยให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อไว้ด้วย หากไม่อาจดำเนินการได้ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้

๒.๑.๓ ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้สืบพยานหลักฐานตามวิธีการที่คู่ความตกลงกันตามมาตรา ๑๐๓/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ถ้าจะต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมิได้กระทำต่อหน้าศาล ศาลอาจมอบให้เจ้าพนักงานศาลคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดูแล ตรวจสอบ บันทึกการตรวจสอบ และรายงานให้ศาลทราบก็ได้ การจัดทำบันทึกและรายงานของเจ้าพนักงานศาลก็นำวิธีการปฏิบัติในข้อ ๒.๑.๑ และ ๒.๑.๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๒ ในคดีที่ต้องสืบพยานหลักฐาน ก่อนการสืบพยาน เมื่อถึงวันนัดพร้อมคู่ความทุกฝ่ายหรือนัดชี้สองสถาน ในการประชุมคดี หากความปรากฏแก่ศาลว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาล และคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอให้ศาลทำการสืบพยานนั้นโดยระบบการประชุมทางจอภาพเนื่องจากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถนำพยานมาเบิกความที่ศาลนั้นได้ ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และการสืบพยานไม่ยุ่งยากจนเกินไปโดยคำนึงถึงเอกสารรวมทั้งวัตถุพยานที่เกี่ยวข้อง และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลจะอนุญาตให้สืบพยานบุคคลใดที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ โดยกำหนดวัน เวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน โดยการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในกรณีอื่นโดยระบบการประชุมทางจอภาพให้นำวิธีการดังกล่าวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๓ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุม ศาลต้องพิจารณากำหนดค่าใช้จ่ายเบื้องต้น รวมทั้งค่าพาหนะและค่าป่วยการพยาน ตลอดจนค่าใช้จ่ายของสักขีพยาน และมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอวางเงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากคู่ความฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามก็ให้ศาลมีคำสั่งงดการสืบพยานดังกล่าว และดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามที่ศาลเห็นสมควร หากมีการวางค่าใช้จ่ายแล้ว ในการชำระค่าใช้จ่ายต่างๆ ค่าพาหนะและค่าป่วยการพยาน ให้ชำระจากเงินที่ได้วางไว้ หากไม่พอให้ศาลมีคำสั่งให้ชำระเพิ่มจนครบ หรือหากมีเหลือให้คืนแก่คู่ความนั้นไป

๒.๔ ในการอ้างอิงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุในการสืบพยานทางจอภาพ ศาลอาจกระทำโดยระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยานที่คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดูประกอบการเบิกความ เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเอกสารที่จะให้พยานเบิกความประกอบก็ให้ส่งต้นฉบับเอกสารไป

๒.๕ กรณีสถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีสอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลานัดสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคล โดยกำหนดวัน เวลาสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล กับส่งเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความของพยานไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความทราบเพื่อจัดเตรียมความพร้อมของห้องสืบพยานระบบการประชุมทางจอภาพ รวมทั้งการควบคุมระบบการติดต่อประสานงานกับศาลที่พิจารณาคดีในวันสืบพยานด้วย

๒.๖ การนำพยานมาศาล ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด แต่หากไม่สามารถนำพยานมาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่าย

ที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยาน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไป เบิกความเพื่อให้สลักหลังหมายเรียกพยานแล้วดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป

๒.๗ ในวันสืบพยาน ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทุกฝ่ายทำการสืบพยานภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี ซึ่งได้จัดวางระบบการประชุมทางจอภาพเชื่อมโยงกับระบบของศาลที่พยานไปเบิกความ เว้นแต่เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอ และศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไปทำการสืบพยานที่ศาลที่พยานไปเบิกความก็ได้

ก่อนทำการสืบพยาน ให้เจ้าพนักงานศาลตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวที่ปรากฏภาพถ่ายของพยานที่ทางราชการออกให้และทำสำเนาให้พยานรับรองสำเนาถูกต้องไว้เป็นหลักฐาน ระหว่างการสืบพยานให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยานนั้น เมื่อพยานเบิกความเสร็จแล้ว ให้องค์คณะผู้พิพากษาอ่านบันทึกคำเบิกความพยาน ให้คู่ความที่อยู่ในห้องพิจารณาฟัง แล้วให้ผู้พิพากษาและคู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความพยาน ทั้งนี้ คำเบิกความพยานต้องบันทึกให้ปรากฏข้อความด้วยว่าพยานเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพ

๒.๘ หากสถานที่สืบพยานเป็นสถานที่ราชการหรือสถานที่แห่งอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พร้อมกำหนดวัน เวลา สืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลสถานที่นั้นทราบเพื่อเตรียมความพร้อมของห้องสืบพยาน ระบบการประชุมทางจอภาพ รวมทั้งการควบคุมระบบ การติดต่อประสานงานกับศาลที่พิจารณาคดีในวันสืบพยาน

ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พร้อมกำหนดวัน เวลา สืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล พร้อมด้วยเอกสาร และภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความ ถ้าหากมี ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่นั้นหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควร เพื่อให้ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่นั้นมอบหมายเจ้าพนักงานศาลให้ทำหน้าที่ตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวที่ปรากฏภาพถ่ายของพยานที่ทางราชการออกให้และทำสำเนาบัตรประจำตัวดังกล่าวให้พยานรับรองสำเนาถูกต้องไว้เป็นหลักฐาน โดยในวันสืบพยานให้หลักการปฏิบัติในวันสืบพยานทางจอภาพของศาลดังที่กล่าวมาแล้วมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๒.๙ ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสมและมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่บุคคลที่เป็นสักขีพยานไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าพนักงานศาล หากสถานที่ตามวรรคหนึ่งเป็นศาลในต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศแล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานมาเบิกความต่อหน้าศาล ตามมาตรา ๑๒๐/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลอาจให้ผู้ให้ถ้อยคำเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามตั้งของคู่ความโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้

๒.๑๐ การสืบพยานหลักฐานซึ่งเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์

๒.๑๐.๑ คู่ความที่ประสงค์จะเสนอข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือที่ประมวลผล โดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานจะต้องระบุข้อมูลที่อ้างไว้ในบัญชีระบุพยานตาม มาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พร้อมกับยื่นสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นใน จำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล เว้นแต่

๒.๑๐.๑.๑ สื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่น หรือของบุคคลภายนอก ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงข้อมูลยื่นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตจัดส่งสำเนาสื่อที่บันทึก ข้อมูล และขอให้ศาล มีคำสั่งเรียกสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นมาจากผู้ครอบครองโดยให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงมี หน้าที่ติดตามเพื่อให้ ได้สื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลก่อนวันสืบพยาน ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

๒.๑๐.๑.๒ ถ้าการทำสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้น จะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าหรือเป็นที่เสื่อมเสีย แก่คู่ความซึ่งอ้างอิงข้อมูลนั้น หรือมีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจส่งสำเนาสื่อที่บันทึก ข้อมูลนั้นให้แล้วเสร็จ ภายในเวลาที่กำหนดได้ ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงข้อมูลยื่นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตจัดส่งสำเนาสื่อ ที่บันทึกข้อมูลและขอให้นำสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลก่อนวันสืบพยานตามที่ศาล เห็นสมควรกำหนด

ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างอิงไม่สามารถนำสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลได้ภายในเวลาตามวรรคหนึ่ง ศาลจะกำหนดให้ทำการตรวจข้อมูลดังกล่าว ณ สถานที่ เวลา และภายในเงื่อนไขตามที่ศาล เห็นสมควร แล้วแต่สภาพแห่งข้อมูลนั้นๆ ก็ได้

๒.๑๐.๒ คู่ความฝ่ายที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือประมวลผล โดยเครื่องคอมพิวเตอร์มาเป็นพยานหลักฐานยันตน อาจยื่นคำแถลงคัดค้านการอ้าง ข้อมูลนั้นต่อศาลก่อนการสืบข้อมูลนั้นเสร็จ โดยเหตุที่ว่าสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นปลอม หรือข้อมูลนั้นปลอม หรือสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นไม่ถูกต้องกับข้อมูลทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่จะแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจ แก่ศาลว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่อาจทราบเหตุแห่งการคัดค้านนั้นได้ก่อนเวลาดังกล่าว คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่น คำร้องขออนุญาตคัดค้านการอ้างข้อมูลหรือสื่อหรือสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลเช่นว่านั้นต่อศาล ไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาคดี และถ้าศาลเห็นว่าคู่ความฝ่ายนั้นไม่อาจยกข้อคัดค้านได้ก่อนนั้นและ คำร้องมีเหตุผลฟังได้ ก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง ในกรณีที่มีการคัดค้านดังกล่าวมานี้ ให้นำมาตรา ๑๒๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การนำสืบถึงความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่อง คอมพิวเตอร์ หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ให้คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างนำสืบถึงลักษณะหรือวิธีการ ที่ใช้สร้าง เก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลนั้น ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มี การเปลี่ยนแปลงของข้อความรวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง

๒.๑๐.๓ ให้นำหลักการปฏิบัติตามข้อ ๒.๑๐.๑ และ ๒.๑๐.๒ มาใช้บังคับแก่การ นำสืบข้อมูลที่บันทึกไว้ในหรือได้มาจากไมโครฟิล์ม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทอื่นโดยอนุโลม

ปัญหาและอุปสรรคจากการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ

จากการศึกษาวิเคราะห์ รวมทั้งการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทำแบบสอบถาม ทำให้เห็นถึงปัญหาและ อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อ การพิจารณาคดีผ่านจอภาพ แบ่งเป็น

๑. ปัญหาทางด้านกฎหมาย

๑.๑ ประเภทคดีที่นำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้

จากการศึกษาทำให้เห็นได้ว่า ในประเทศไทยมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๓๐/๑ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล"

จากมาตรานี้ได้มีการออกข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แต่กฎหมายดังกล่าวข้างต้นก็บัญญัติหรือวางข้อกำหนดด้านวิธีการสถานที่ ดุลพินิจของผู้พิพากษา พยานหลักฐานที่ได้จากการพิจารณาคดีด้วยระบบดังกล่าว ตลอดจนแนวทางต่างๆ ในการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ โดยมุ่งเน้นการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้เฉพาะกรณีพยานไม่อาจมาศาลได้เท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่จำเลยไม่อาจมาศาลได้ ซึ่งบางครั้งในกรณีที่จำเลยเจ็บป่วยและไม่อาจเดินทางมาศาลได้ จะต้องเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปเพื่อรอให้จำเลยมาศาล ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีล่าช้า ซึ่งการพิจารณาคดีที่ล่าช้านี้เป็นเรื่องสำคัญที่กระทบต่อการอำนวยความยุติธรรมโดยตรง ดังภาษิตกฎหมายที่ว่า "justice delayed is justice denied" ความยุติธรรมที่ล่าช้าก็คือความไม่ยุติธรรม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในหลายประเทศได้นำวิธีพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ในกรณีที่จำเลยไม่อาจมาศาลได้ด้วย แต่มีการจำกัดประเภทคดีที่ไม่อาจนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ เช่น คดีที่จำเลยอ้างเหตุแห่งการปฏิเสธว่ามีจิตบกพร่องหรือพินเพื่อน จำเลยอยู่ระหว่างการบำบัดรักษาที่สถานบำบัดทางจิตโดยกรมสุขภาพจิต หรือในคดีประเภทเกี่ยวกับการก่อการร้าย เป็นต้น

๑.๒ สถานที่อื่นซึ่งให้พยานไปเบิกความ

ในคดีอาญาซึ่งมีการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ ในกรณีที่พยานไปเบิกความที่สถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาล ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ข้อ ๔ กำหนดว่า "ในกรณีที่ศาลกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน เมื่อถึงวันดังกล่าวให้ศาลสอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมีและมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้โดยกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

การร้องขอสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพในกรณีอื่นให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม"

จากข้อบังคับดังกล่าวข้างต้นมิได้กำหนดข้อบังคับให้นำหลักเรื่องการคุ้มครองพยานมาเป็นเงื่อนไขประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการสืบพยานผ่านจอภาพ ณ สถานที่แห่งอื่นซึ่งมิใช่ศาล

เนื่องจากบางครั้งหากคู่ความที่ไม่สุจริตขอให้มีการสืบพยานผ่านจอภาพ ณ สถานที่อื่นนี้ เมื่อมีใช้ที่ทำการศาลแล้ว อาจเกิดกรณีที่ส่งผลกระทบต่อความไม่ปลอดภัยของพยานได้

๒. ปัญหาทางด้านการดำเนินกระบวนการพิจารณา

๒.๑ เอกสารที่ต้องการให้พยานดูมีจำนวนมาก จึงมีปัญหาด้านการสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างพยานและทนายความซึ่งต้องการถามคำถามต่างๆ เกี่ยวกับเอกสารนั้น

๓. ปัญหาทางด้านบุคลากร

๓.๑ เจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่สักขีพยานขาดความละเอียด รอบคอบ

๓.๒ บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ขาดความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ต่างๆ

๓.๓ คู่ความขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำระบบพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้

๓.๔ ผู้พิพากษาขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการนำระบบพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้

๔. ปัญหาทางด้านทรัพยากร เทคนิค และอุปกรณ์

๔.๑ ระบบภาพไม่ค่อยชัดเจน ทำให้มองเห็นพยานหรือบุคคลในจอภาพ ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่ต้องการให้พยานดูผ่านจอภาพไม่ชัดเจน

๔.๒ สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเชื่อมต่อไม่เสถียร ทำให้ภาพและเสียงที่ปรากฏสะดุดหรือสัญญาณขาดหายไป ส่งผลให้การพิจารณาคดีไม่ราบรื่น

๔.๓ วัสดุ อุปกรณ์ และคอมพิวเตอร์ไม่ทันสมัย

๔.๔ ห้องพิจารณาคดีที่ติดตั้งระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพไม่เพียงพอ โดยเฉพาะศาลขนาดใหญ่ เช่น ศาลอาญา ศาลแพ่ง ทำให้วันนัดพิจารณาคดีต้องเน้นเข้าไปเนื่องจากห้องพิจารณาคดีไม่ว่าง

๔.๕ วันเวลาในการปฏิบัติงานไม่ตรงกัน เช่น การสืบพยานต่างประเทศที่มีเวลาต่างกัน ทำให้เวลาปฏิบัติงานไม่ตรงกัน จึงทำให้หาวันนัดพิจารณาคดียาก

๔.๖ ในคดีแพ่ง อัตราค่าใช้จ่ายที่คู่ความจะต้องชำระเพื่อใช้ระบบเป็นจำนวนเงินที่สูง

สรุป

เนื่องจากปัจจุบันทั่วโลกได้มีการติดต่อสื่อสารและค้าขายกันได้อย่างความสะดวก แต่การติดต่อเชื่อมโยงนี้ทำให้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งก็ส่งผลกระทบต่อให้แก่ประเทศอื่นไม่มากนักน้อย โดยขณะนี้มีความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงในระดับโลกที่มหาอำนาจมีการแข่งขันและทำหายกันย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศขนาดกลางและขนาดเล็ก รวมทั้งประเทศไทย และผลกระทบที่มีบางประการอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ นอกจากนี้ยังมีความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในระดับภูมิภาค เนื่องจากกลุ่มประเทศอาเซียนมีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งทางการเมือง ความมั่นคงเศรษฐกิจ และสังคม นำไปสู่การพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศสมาชิก แต่การเชื่อมโยงนี้เป็นปัจจัยทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการย้ายถิ่นฐาน ซึ่งมีปัญหาอื่นตามมา คือ ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา

ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย ตลอดจนปัญหาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว ยิ่งกว่านั้นยังมีการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติรวมทั้งเศรษฐกิจนอกระบบด้วย และที่สำคัญความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศก็มีปัญหาหลายประการซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น ความขัดแย้งของคนภายในประเทศ ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อการศึกษาพิพาทคดีของศาล ทำให้ต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย ทั้งกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติให้เหมาะสมเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและรองรับความเจริญก้าวหน้าในอนาคต อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันมีการนำระบบพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ในการพิจารณาคดีเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและทำให้คดีพิจารณาได้รวดเร็วขึ้น แต่ก็ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ทั้งทางด้านข้อกฎหมายที่ยังไม่ชัดเจนครอบคลุมเพียงพอ ทางด้านบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ และทางด้านทรัพยากรเทคนิคและอุปกรณ์นั้นเป็นอุปกรณ์ที่ไม่ทันสมัยสัญญาณพจนสัญญาณภาพและเสียงจึงไม่ชัดเจนติดขัด อันจะต้องพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้การกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนต่อไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

๑. บริบทด้านความมั่นคง

ในปัจจุบันมีการติดต่อเชื่อมโยงกันได้โดยสะดวกทั้งระดับโลกและระดับภูมิภาค มีการเกิดขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจโลก คือ กลุ่ม BRICs ประกอบด้วยบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีนและแอฟริกาใต้ ตลอดจนการทำทลายระหว่างประเทศมหาอำนาจ การเมืองโลกมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่หลายขั้วอำนาจ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับโลกทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ปัจจัยความมั่นคงด้านพลังงาน สิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติก็ถือเป็นปัญหาสำคัญของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสวงหาแหล่งพลังงานใหม่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ นอกจากนี้การขยายอิทธิพลและบทบาทของประเทศมหาอำนาจมาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในรูปแบบของการใช้อำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจการค้า และการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเพื่อแสวงหาประโยชน์หลายประการ ทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การขายสินค้าประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น อาวุธ เครื่องจักรกล ยา ตลอดจนความต้องการได้เปรียบทางการค้า เช่น ทำความตกลงลดหรือยกเว้นภาษีนำเข้า ส่งออก เป็นต้น การขยายตัวของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่งผลให้มีการย้ายถิ่นฐานของประชากรในภูมิภาค คือ ประชากรในประเทศที่มีค่าแรงต่ำ หรือค่าครองชีพสูงก็จะย้ายถิ่นฐานไปอยู่ในประเทศอื่น ซึ่งก็มีแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น สาเหตุการย้ายถิ่นที่สำคัญประกอบด้วย ปัจจัยด้านการเมืองทางด้านสถานการณ์ภายในประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านมีความแตกต่างกัน ซึ่งการย้ายถิ่นฐานนี้ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่น ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมาย ปัญหาการศึกษา ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนชาวไทย ตลอดจนปัญหาศักยภาพในการแข่งขันของประเทศไทยในระยะยาว

นอกจากความมั่นคงภายนอกประเทศแล้ว ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศก็เป็นปัญหาสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความเคลื่อนไหวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันฯ ทั้งที่มีลักษณะเชื่อมโยงสถาบันฯ มาแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ตลอดจนมีการกล่าวอ้างความเท็จเพื่อคูหมีนใส่ร้ายอันเป็นการบ่อนทำลายต่อสถาบันฯ และการวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นสถาบันฯ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคม ส่วนปัญหาความขัดแย้งของคนภายในประเทศก็เป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากขณะนี้สังคมไทยอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยที่ยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงโลกทัศน์ที่แตกต่างกันของกลุ่มคนในสังคม เป็นปัจจัยผลักดันให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างคนกลุ่มต่างๆ นำไปสู่ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤติศรัทธาของผู้นำ รวมถึงโครงสร้างทางการเมืองการบริหาร ประกอบกับการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐขยายตัวออกไปทุกระดับ ส่งผลให้เกิด

ความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อการบริหารประเทศตามหลักนิติธรรมและสร้างความแตกแยกในสังคม และปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นอย่างยาวนานคือ ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีพัฒนาการที่มีความซับซ้อน ละเอียดอ่อน และมีความเชื่อมโยงหลายมิติ มีการใช้ความรุนแรง ทำให้เกิดบรรยากาศความกลัว ความไม่ไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และประชาชนกับประชาชนเพิ่มมากขึ้นอีกทั้งได้ปรากฏมี ปัญหาใหม่ที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนปัญหาที่ถือเป็นบ่อนทำลายการพัฒนา ประเทศชาติ คือ ปัญหายาเสพติดที่ลุกลามและแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเยาวชนซึ่งจะเป็นกำลังพัฒนา ประเทศในอนาคต นอกจากนี้ปัญหายาเสพติดยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหา อาชญากรรม ปัญหาการทำลายศักยภาพของประชากร และปัญหาการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรม ปัญหาภัยแทรกซ้อน และจากความเจริญก้าวหน้าและเชื่อมโยงระหว่างประเทศก่อให้เกิดปัญหา อาชญากรรมข้ามชาติ เช่น การค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ การฟอกเงิน การกระทำอันเป็น โจรสลัด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะขยายตัวและควบคุม ได้ยาก โดยมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนจากการใช้ประโยชน์จากความก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และยังมีภัยการก่อการร้ายจากกลุ่มหัวรุนแรงในพื้นที่ที่ได้รับแรงกดดันจาก ต่างประเทศและการแทรกซึมเข้ามาปฏิบัติการเองจากกลุ่มก่อการร้ายภายนอก ปัญหาอาชญากรรม หลายประเภทที่ผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรเป็นผู้มีอิทธิพล มีเครือข่ายในการกระทำความผิด กว้างขวาง มีรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อน รวมทั้งสร้างความหวาดกลัวต่อคนในชุมชน ทำให้กระทบต่อ ความมั่นคงภายในประเทศอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นส่งผลกระทบต่อการศึกษา ทำให้ ประชาชนหวาดกลัวไม่ไปเป็นพยานในคดีก่อการร้าย หรือคดีที่ผู้ที่มีอิทธิพลเป็นคู่ความ เนื่องจากเกรงว่าจะ ได้รับอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน แม้ในการพิจารณาคดีประเภทอื่นๆ ในศาลก็ได้รับผลกระทบจาก ปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเดินทางไปศาลได้ ภัยพิบัติทางธรรมชาติก็เป็นปัญหา หนึ่งที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและการพิจารณาคดี เช่น หากเกิดอุทกภัย คู่ความก็ไม่อาจ เดินทางไปศาลได้

กล่าวโดยสรุป จากความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงจากภายนอกประเทศในระดับ โลก ภูมิภาค และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัญหา ด้านความมั่นคงที่มีผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ทำให้ต้องมีการตราหรือปรับปรุงแก้ไข กฎหมายทั้งสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติให้เหมาะสมเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและรองรับ ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในอนาคต และกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดี ผ่านจอภาพก็ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่ศาลยุติธรรมศึกษาเพื่อพัฒนาและแก้ไขให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อ ให้การพิจารณาคดีมีประสิทธิภาพ ทำให้กระบวนการอำนวยความยุติธรรมเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว อันส่งผลโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติต่อไป

ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการด้าน ความมั่นคงของภาครัฐในระยะ ๗ ปี ฉบับปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๕๘ ถึง ๒๕๖๔ โดยกำหนดความสำคัญเป็นสอง ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ได้แก่

๑.เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ

๓. ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ ๒ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไป

โดยกระบวนการยุติธรรมได้ถูกกำหนดอยู่ในนโยบายระดับชาติดังกล่าวในส่วนที่ ๑ นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ข้อ ๒ สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ (๒.๒.) สร้างความเชื่อมั่นต่อกลไกและกระบวนการยุติธรรม ในการพัฒนาโลกและมาตรฐานกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเป็นธรรม ยึดหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน รวมถึงทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม จึงทำให้เห็นได้ว่ากระบวนการยุติธรรมถือเป็นเรื่องสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความมั่นคงของประเทศชาติ

๒.แนวคิดที่นำมาใช้ในการพิจารณาคดี

เมื่อมีการนำคดีฟ้องร้องต่อศาล จะต้องมีการค้นหาข้อเท็จจริงในคดี คู่ความทุกฝ่ายก็จะแสดงพยาน หลักฐานเพื่อพิสูจน์และสนับสนุนข้ออ้าง ข้อเถียงของตน รวมทั้งแสดงพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อหักล้างหรือโต้แย้งพยานหลักฐานของฝ่ายตรงข้าม ในการพิจารณาคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญามีหลักการที่สำคัญที่จะต้องคำนึงถึงคือ

๒.๑ หลักฟังความทุกฝ่าย เพื่อให้คู่ความได้มีโอกาสแสดงพยานหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อกล่าวหาและในขณะเดียวกันได้มีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะในคดีอาญาเป็นคดีที่นอกจากมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมแล้วยังมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลยด้วย การที่มีหลักฟังความทุกฝ่ายนั้นทางฝ่ายผู้เสียหายหรือฝ่ายโจทก์ก็จะรู้สึกว่ามีฝ่ายตนได้รับความสนใจ ได้รับการเยียวยาจากสิ่งที่เกิดขึ้น ส่วนฝ่ายจำเลยซึ่งได้รับผลกระทบจากการบังคับตามคำพิพากษา หากคดีอาญาก็จะถูกบังคับกับสิทธิเสรีภาพ คดีแพ่งก็จะถูกบังคับกับทรัพย์สิน การพิจารณาจึงต้องเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และยังเป็นการสอดคล้องกับหลักกฎหมายอาญาที่สันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดอีกด้วย นอกจากนี้ในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ การดำเนินการสอบสวนหรือสั่งฟ้องของพนักงานอัยการนั้นมิได้กระทำต่อหน้าจำเลย

๒.๒ หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย คือ การพิจารณาคดีและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความทุกฝ่าย ณ ที่ทำการศาลที่คู่ความฟ้องคดี แต่ในบางครั้งอาจเป็นศาลอื่นหรือสถานที่อื่นแล้วแต่กรณี เช่น การเดินเผชิญสืบ การส่งประเด็นไปสืบพยาน การสืบพยานผ่านระบบประชุมทางจอภาพ ศาลจังหวัดนั่งพิจารณาคดีชำนาญพิเศษแทนศาลชำนาญพิเศษ เป็นต้น การพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่ความนี้เพื่อเป็นหลักประกันให้คู่ความว่าจะได้รับการพิจารณาพิพากษาด้วยความยุติธรรม เนื่องจากทุกฝ่ายสามารถรับรู้และตรวจสอบการพิจารณาได้ คู่ความจะปราศจากข้อกังขาว่าการพิจารณาคดีมีความลำเอียงหรือไม่ การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยจึงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

๒.๓ การคุ้มครองพยานและสิทธิของพยานในการไม่เผชิญหน้า พยานบุคคลถือเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหากพยานบุคคลนั้นเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองหรือที่เรียกว่าประจักษ์พยาน ตามกฎหมายถือเป็นพยานที่ดีที่สุดมีน้ำหนัก มีความน่าเชื่อถือมากที่สุดที่ศาลจะรับฟังมาพิสูจน์ข้ออ้างหรือข้อเถียงของคู่ความแต่ละฝ่าย ดังนั้นหากพยานมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือไม่อยากมาเป็นพยานก็จะทำให้ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาบกพร่องไม่ครบถ้วนอาจมีผลกระทบต่อ

อำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความในคดีนั้น จึงมีมาตรการเพื่อคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาโดยการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลอาจแบ่งได้เป็น ๒ ระดับ

๒.๓.๑. การคุ้มครองบุคคลที่มาเป็นพยาน คือการคุ้มครองสวัสดิภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลที่มาเป็นพยานเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาให้ได้รับความปลอดภัยจากการกระทำในรูปแบบต่างๆ

๒.๓.๒. การคุ้มครองค่าให้การของพยานเป็นการคุ้มครองพยานจากเหตุปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่มากระทบต่อค่าให้การพยานซึ่งถือเป็นการคุ้มครองในระดับสูงขึ้นเนื่องจากมีเหตุปัจจัยหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อพยานบุคคลให้การบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงที่ตนรู้เห็นมา คือ ปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น อายุ วัย ความสามารถในการถ่ายทอด ความสามารถในการจดจำ หรือปัจจัยทางการกระทำของมนุษย์ เช่น การให้สินบน การชกจูง การขัดขวางในรูปแบบต่าง ๆ หรือเกิดจากความเครียดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นการนั่งเบาะความในศาลซึ่งต้องเผชิญหน้าโดยตรงต่อหน้าจำเลยหรือการถูกซักถามจากคู่ความ

๓. การนำการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้

เพื่อให้เป็นไปตามหลักการฟังความทุกฝ่าย โดยมีการพิจารณาโดยเปิดเผยและขณะเดียวกันก็เป็นการคุ้มครองพยาน จึงมีการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ โดยแบ่งเป็น

๓.๑ คดีอาญา

๓.๑.๑ ชั้นก่อนพิจารณาคดี หรือ ชั้นคำร้องขอฝากขัง

ในชั้นนี้จะเป็นกระบวนการที่ยังมิได้มีการฟ้องร้องจำเลยต่อศาล แต่เป็นขั้นตอนที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ไปจับกุมหรือเรียกให้ผู้ต้องหาเข้าพบพนักงานสอบสวน และมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาโดยผู้ต้องหาไม่ได้รับการประกันตัวและมีการสอบสวนต่อไป พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจในการควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง หากการสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น พนักงานสอบสวนจะต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๗ เรียกว่า การขอฝากขัง ซึ่งในการออกหมายขังในชั้นฝากขังในกรณีที่ความผิดอาญาที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหาว่ากระทำอาจมีการขอฝากขังได้หลายคราว เช่น ความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือน หรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับขึ้นไป เมื่อครบกำหนดที่ศาลออกหมายขังครั้งแรกแล้วแต่การสอบสวนของพนักงานสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นและมีการขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหานั้นต่อไปอีก พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องขอต่อศาลเป็นคราวๆ ไป และในบางกรณีต้องมีการไต่สวน ซึ่งศาลจะต้องเบิกตัวผู้ต้องหามาศาลเพื่ออ่านคำร้องขอของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการให้ผู้ต้องหาฟังหรือฟังการไต่สวนทุกครั้งว่าผู้ต้องหาจะคัดค้านประการใดหรือไม่ แล้วศาลก็จะมีคำสั่งไปตามที่เห็นสมควร ซึ่งในการเบิกตัวผู้ต้องหาเพื่อมาฟังศาลอ่านคำร้องขอฝากขังครั้งที่ ๒ ถึงครั้งที่ ๗ แล้วแต่กรณีนั้น เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะต้องนำผู้ต้องหาขึ้นรถของกรมราชทัณฑ์มาศาล ซึ่งทำให้เกิดความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายสูง และอาจเกิดการหลบหนีระหว่างการเดินทางได้ ดังนั้น จึงได้มีการนำระบบ Video Conference มาใช้ โดยมีการติดตั้งระบบสื่อสารภาพและเสียงที่สถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องหาในสังกัดราชทัณฑ์ และเชื่อมโยงการติดต่อมายังห้องพิจารณาคดีของศาลแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาไปเสมือนหนึ่งว่าผู้ต้องหานั้นอยู่ในห้องพิจารณาคดีที่ศาล

๓.๑.๒ ชั้นพิจารณา

ในคดีอาญาได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาคดีผ่านจอภาพไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๐/๑ โดยมีหลักการคือ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยการเบิกความนี้ให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล และจากบทบัญญัติมาตรานี้ประธานศาลฎีกาได้ออกข้อบังคับในเรื่องการพิจารณาคดีผ่านจอภาพเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖ และมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๕๖

โดยวิธีการ คือ ก่อนมีการสืบพยาน ในวันนัดพร้อมหรือนัดตรวจพยานหลักฐาน ศาลจะสอบถามคู่ความว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลและมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ หรือมีเหตุจำเป็นกรณีอื่น ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้โดยกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน การใช้ดุลพินิจของศาลในการพิจารณาคำขอสืบพยานทางจอภาพ เฉพาะกรณีที่พยานอยู่นอกศาล โดยพิจารณาถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมายังศาลได้ ทั้งนี้พิจารณาถึงสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีด้วย โดยเหตุจำเป็นที่พยานไม่อาจเดินทางมาศาลได้ เช่น พยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงเสียได้ การอ้างอิงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุในการสืบพยานทางจอภาพ สามารถกระทำโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยาน ที่คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดู เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้อง แท้จริงของเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะให้พยานเบิกความประกอบ ก็ให้ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานนั้นไป ซึ่งการนำพยานมาศาล คู่ความอาจนำพยานมาเบิกความเองหรือหากไม่สามารถนำพยานมาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยาน ในวันสืบพยาน ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทำการสืบพยานภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่พิจารณาคดีกับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการสืบพยาน ให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน พยานซึ่งมาตามหมายเรียก และล่าม จะได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควร ส่วนนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์จะได้รับเป็นค่าตอบแทน ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้จะเบิกจ่ายจากงบประมาณของแผ่นดิน โดยคู่ความฝ่ายที่ร้องขอไม่ต้องวางค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาลดังเช่นในคดีแพ่ง

ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสมและมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ศาลนั้นอาจมอบหมายให้บุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นสักขีพยาน และให้นำหลักการนัดสืบพยานข้อปฏิบัติในการสืบพยาน การนำพยานมาศาล การอ้างอิงพยานเอกสารหรือวัตถุพยาน ตลอดจนการจ่ายค่าใช้จ่ายและค่าตอบแทนต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม หากสถานที่ดังกล่าวเป็นศาลในต่างประเทศให้ดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศแล้วแต่กรณี

๓.๒. คดีแพ่ง

การพิจารณาคดีผ่านจอภาพในคดีแพ่งได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๒๐/๔ โดยมีหลักการคือ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้ โดยให้ศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณาไปตามข้อกำหนดแนวทางการสืบพยานของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ รวมทั้งระเบียบวิธีการสืบพยาน สถานที่ และสัทธิพยานในการสืบพยานตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาดังกล่าว และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดี ซึ่งการเบิกความนี้ให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล จากบทบัญญัติมาตรา นี้ประธานศาลฎีกาได้ออกข้อกำหนดแนวทางการสืบพยานผ่านจอภาพเพื่อให้ทุกศาลดำเนินการสอบสวนพิจารณาไปในแนวทางเดียวกัน เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๖ และมีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๖

วิธีการเกี่ยวกับนำระบบดังกล่าวมาใช้ในการพิจารณาคดี คือ ในคดีที่ต้องสืบพยานหลักฐาน ก่อนการสืบพยาน เมื่อถึงวันนัดพร้อมคู่ความทุกฝ่ายหรือนัดชี้สองสถาน ในการประชุมคดี หากความปรากฏแก่ศาลว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาล และคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอให้ศาลทำการสืบพยานนั้นโดยระบบการประชุมทางจอภาพเนื่องจากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถนำพยานมาเบิกความที่ศาลนั้นได้ ถ้าศาลเห็นว่า เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และการสืบพยานไม่ยุ่งยากจนเกินไปโดยคำนึงถึงเอกสารรวมทั้งวัตถุพยานที่เกี่ยวข้อง และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลจะอนุญาตให้สืบพยานบุคคลใดที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาต ศาลต้องพิจารณากำหนดค่าใช้จ่ายเบื้องต้น รวมทั้งค่าพาหนะและค่าป่วยการพยาน ตลอดจนค่าใช้จ่ายของสัทธิพยาน และมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอวางเงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากคู่ความฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามก็ให้ศาลมีคำสั่งงดการสืบพยานดังกล่าว และดำเนินการสอบสวนพิจารณาต่อไปตามที่ศาลเห็นสมควร

ในการสืบพยานผ่านจอภาพ สถานที่ที่ใช้ในการสืบพยาน และการอ้างอิงพยานเอกสารหรือพยานวัตถุจะมีลักษณะเช่นเดียวกับคดีอาญาดังที่กล่าวมา คือ มีการถ่ายทอดภาพเสียงเชื่อมโยงระหว่างห้องพิจารณาคดีและห้องที่พยานเบิกความ โดยมีการส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยานที่คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดูประกอบการเบิกความ เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเอกสารที่จะให้พยานเบิกความประกอบก็ให้ส่งต้นฉบับเอกสารไป แต่ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานมาเบิกความต่อหน้าศาล ตามมาตรา ๑๒๐/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลอาจให้ผู้ให้ถ้อยคำเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามตั้งของคู่ความโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้

๔. ปัญหาและอุปสรรคจากการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้

๑. ปัญหาทางด้านกฎหมาย

๑.๑ ประเภทคดีที่นำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้

ในคดีอาญานำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๐/๑ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ โดย

ได้มีการออกข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แต่กฎหมายดังกล่าวข้างต้นก็บัญญัติหรือวางข้อกำหนดทางด้านวิธีการ สถานที่ คุณสมบัติของผู้พิพากษา พยานหลักฐานที่ได้จากการพิจารณาคดีด้วยระบบดังกล่าว ตลอดจนแนวทางต่างๆ ในการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ โดยมุ่งเน้นการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้เฉพาะกรณีพยานไม่อาจมาศาลได้ เท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่จำเลยไม่อาจมาศาลได้ ซึ่งบางครั้งในกรณีที่จำเลยเจ็บป่วยและไม่อาจเดินทางมาศาลได้ จะต้องเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปเพื่อรอให้จำเลยมาศาล ทำให้กระบวนการพิจารณาคดีล่าช้า ซึ่งการพิจารณาคดีที่ล่าช้านี้เป็นเรื่องสำคัญที่กระทบต่อการอำนวยความยุติธรรมโดยตรง

๑.๒ สถานที่อื่นซึ่งให้พยานไปเบิกความ

ในกรณีที่พยานไปเบิกความที่สถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาล ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ข้อ ๔ กำหนดให้ศาลพิจารณานุญาตเมื่อเห็นว่ามิพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลและมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว โดยให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้ แต่มิได้กำหนดข้อบังคับให้นำหลักเรื่องการคุ้มครองพยานมาเป็นเงื่อนไขประกอบการใช้ดุลพินิจของศาลในการสืบพยานผ่านจอภาพ ณ สถานที่แห่งอื่นซึ่งมิใช่ศาล เนื่องจากบางครั้งหากคู่ความที่ไม่สุจริตขอให้มีการสืบพยานผ่านจอภาพ ณ สถานที่อื่นนี้ เมื่อมิใช่ที่ทำการศาลแล้ว อาจเกิดกรณีที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของพยานได้

๒. ปัญหาทางด้านการดำเนินกระบวนการพิจารณา

คือ เอกสารที่ต้องการให้พยานดูมีจำนวนมาก จึงมีปัญหาด้านการสื่อสารทำความเข้าใจระหว่างพยานและทนายความซึ่งต้องการถามคำถามต่างๆ เกี่ยวกับเอกสารนั้น

๓. ปัญหาทางด้านบุคลากร

๓.๑ บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ขาดความละเอียด รอบคอบ ขาดความรู้และความชำนาญเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์ต่างๆ

๓.๒ คู่ความขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำระบบพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้

๔. ปัญหาทางด้านทรัพยากร เทคนิค และอุปกรณ์

๔.๑ ระบบภาพไม่ค่อยชัดเจน ทำให้มองเห็นพยานหรือบุคคลในจอภาพ ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่ต้องการให้พยานดูผ่านจอภาพไม่ชัดเจน

๔.๒ วัสดุ อุปกรณ์ และคอมพิวเตอร์ไม่ทันสมัย สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเชื่อมต่อไม่เสถียร ทำให้ภาพและเสียงที่ปรากฏสะดุดหรือสัญญาณขาดหายไป ส่งผลให้การพิจารณาคดีไม่ราบรื่น

๔.๓ ห้องพิจารณาคดีที่ติดตั้งระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพไม่เพียงพอ โดยเฉพาะศาลขนาดใหญ่ เช่น ศาลอาญา ศาลแพ่ง ทำให้วันนัดพิจารณาคดีต้องเน้นเข้าไปเนื่องจากห้องพิจารณาคดีไม่ว่าง

๔.๔ ปัญหาการติดต่อประสานงานในกรณีการสืบพยานผ่านจอภาพระหว่างประเทศ เช่น วันและเวลาในการปฏิบัติงานไม่ตรงกัน

๔.๕ ในคดีแพ่ง คู่ความกล่าวอ้างว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่คู่ความจะต้องชำระเพื่อใช้ระบบ เป็นจำนวนเงินที่สูง

ข้อเสนอแนะ

๑. การแก้ปัญหาทางด้านกฎหมาย

๑.๑ ควรบัญญัติกฎหมายให้นำวิธีการพิจารณาคดีผ่านจอภาพในคดีอาญาโดยให้รวมถึง กรณีที่จำเลยไม่อาจมาศาลด้วย แต่ในกรณีนี้ต้องออกข้อยกเว้นไม่สมควรนำระบบ การพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้หากมีกรณีดังต่อไปนี้

๑.๑.๑ ในการพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพสำหรับจำเลย ศาลจะไม่รับฟังคำรับ สารภาพของจำเลยในคดีอาญาความผิดร้ายแรง คือ ในคดีที่มีอัตราโทษ จำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป

๑.๑.๒ ไม่ใช้การพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพสำหรับจำเลย หากจำเลยอ้างเหตุ แห่งการปฏิเสธว่ามีจิตบกพร่องหรือพินเพื่อน

๑.๑.๓ ไม่ใช้การพิจารณาคดีทางไกลผ่านจอภาพสำหรับจำเลย หากจำเลยอยู่ ระหว่างหลบหนี หรือผิดเงื่อนไขสัญญาประกันตัว

๑.๒ แก้ไขข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการ ประชุมทางจอภาพ พ.ศ.๒๕๕๖ ในข้อ ๔ โดยเพิ่มหลักการคุ้มครองพยานไว้ในข้อบังคับดังกล่าว คือ

ข้อ ๔ "ในกรณีที่ศาลกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน เมื่อถึงวันนัดดังกล่าวให้ศาล สอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมีและมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำ พยานมาเบิกความในศาลได้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้ พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้ พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้ **ทั้งนี้ โดยพิจารณาถึงความปลอดภัยของพยานหากมีการสืบพยาน ณ สถานที่ดังกล่าว** โดยกำหนดวันเวลา และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

การร้องขอสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพในกรณีอื่นให้ นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม"

๒. การแก้ปัญหาทางการดำเนินกระบวนการพิจารณา

หากเอกสารที่ต้องการให้พยานดูมีจำนวนมาก ควรให้คู่ความส่งสำเนาเอกสารที่ต้องการ อ้างล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เพื่อส่งสำเนาเอกสารดังกล่าวไปยังศาลที่คู่ความประสงค์จะสืบพยานผ่าน จอภาพเพื่อให้พยานดูเอกสารได้ชัดเจนในวันนัด

๓. การแก้ปัญหาทางด้านบุคลากร

๓.๑ จัดให้มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้องก่อนทำหน้าที่

๓.๒ ให้แต่ละศาลประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้ทางด้านการสืบพยานผ่านจอภาพ ให้แก่ทนายความและประชาชนทราบ เช่น การจัดทำบอร์ดประกาศ แผ่นพับ จัด ประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในแต่ละจังหวัด

ประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ของแต่ละศาล ก่อนสืบพยานให้เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับการสืบพยานผ่านจอภาพ

๔. การแก้ปัญหาทางด้านทรัพยากร เทคนิค และอุปกรณ์

- ๔.๑ ใช้จอภาพที่มีความละเอียดสูงและมีขนาดจอภาพที่เหมาะสม ไม่เล็กเกินไป จะช่วยให้ศาลและคู่ความในห้องพิจารณาคดีมองเห็นพยานหรือบุคคลในจอภาพ ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่ต้องการให้พยานดูผ่านจอภาพชัดเจน
- ๔.๒ ใช้อุปกรณ์และระบบสัญญาณที่มีคุณภาพสูงและทันสมัย เพื่อลดปัญหาสัญญาณการเชื่อมต่อไม่เสถียร ทำให้การพิจารณาคดีราบรื่น
- ๔.๓ ในศาลต้นทางหากเป็นศาลที่มีจำนวนคดีมาก ให้จัดห้องพิจารณาที่ติดตั้งระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพให้เพียงพอ สำหรับศาลปลายทางอาจใช้การเชื่อมต่อสัญญาณและสืบพยาน ณ สถานที่ราชการอื่น
- ๔.๔ ให้สำนักงานศาลยุติธรรมทำความตกลงกับกระทรวงยุติธรรมต่างประเทศเกี่ยวกับการสืบพยานผ่านจอภาพ เนื่องจากหากแต่ละศาลมีการสืบพยานผ่านจอภาพระหว่างประเทศก็จะมี การติดต่อประสานงานที่สะดวก รวดเร็ว และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน
- ๔.๕ ทำความเข้าใจกับคู่ความที่จะใช้ระบบการพิจารณาผ่านจอภาพในคดีแพ่งว่า ในการสืบพยานผ่านจอภาพ ศาลยุติธรรมต้องมีค่าใช้จ่ายสำหรับอุปกรณ์และการเชื่อมต่อสัญญาณ การจัดทำห้องพิจารณาคดีเพื่อรองรับระบบดังกล่าว ซึ่งเป็นงบประมาณจำนวนมาก จึงจำต้องเก็บค่าใช้จ่ายจากคู่ความ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า หากมีการพัฒนาและแก้ไขระบบการพิจารณาคดีที่ดีจะเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ดังนั้น การนำสืบพยานหลักฐาน โดยนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีจึงเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาและข้อขัดข้องเกี่ยวกับพื้นที่ความไม่สงบในพื้นที่ที่พยานพักอาศัย หรือการเดินทางไปศาลโดยผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ตลอดจนการต้องเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานในคดีที่ผู้มีอิทธิพลเป็นคู่ความได้เป็นอย่างดี ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลครบถ้วน แต่ทั้งนี้ต้องมีการแก้ไขข้อบกพร่องและปัญหาที่เกิดขึ้นกับการใช้ระบบดังกล่าวเพื่อให้การพิจารณาคดีโดยระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สะดวก รวดเร็ว สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง อันจะส่งผลให้สังคมสงบสุข ประเทศชาติมีความมั่นคงต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

จรัญ ภักดีธนากุล.//กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน.//กรุงเทพมหานคร:/สำนักอบรมศึกษากฎหมาย
แห่งเนติบัณฑิตยสภา,/๒๕๕๖.

สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.//นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ.//กรุงเทพมหานคร:/สำนักพิมพ์
คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา,/๒๕๕๘

โสภณ รัตนากร.//กฎหมายลักษณะพยาน.//กรุงเทพมหานคร:/สำนักพิมพ์นิติบรรณการ,/๒๕๕๗.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ศาลยุติธรรม.//“วันรพี”.//website: <http://www.coj.go.th/day/rapee/rapee.html>/๒๕๕๙.

เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์.//“วันรพี”.//website: www.thethaibar.or.th/
๒๕๕๙.

ภาษาต่างประเทศ

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

"Remote Video Court Appearance Act Exposed ๑๙๙๕".// website:

http://www.alecexposed.org/wiki/Remote_Video_Court_Appearance_Act_Exposed/
๒๕๕๙.

ภาคผนวก

ผนวก ก

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา
ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลที่พิจารณาคดีได้ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓๐/๑ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา จึงออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยการสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๕๖”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้ “เจ้าพนักงานศาล” หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านกฎหมายระดับชำนาญการขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมาย หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย และเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในกรณีที่ไม่ใช่ข้าราชการศาลยุติธรรมดังกล่าว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอาจมอบหมายให้ข้าราชการศาลยุติธรรมคนหนึ่งไปทำหน้าที่เจ้าพนักงานศาลก็ได้

ข้อ ๔ ในกรณีที่ศาลกำหนดให้มีวันตรวจพยานหลักฐาน เมื่อถึงวันนัดดังกล่าวให้ศาลสอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมีและมีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอหรือศาลเห็นสมควร และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่นหรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลได้โดยกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

การร้องขอสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพในกรณีอื่นให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๕ ให้ศาลใช้ดุลพินิจให้สืบพยานที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพเฉพาะในกรณีมีเหตุจำเป็น โดยต้องคำนึงถึงความจำเป็นของพยานที่ไม่อาจเดินทางมายังศาลได้กับการที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีและในการใช้คำถามกับพยานโดยตรงซึ่งอาจทำให้จำเลยได้รับผลกระทบจากการที่พยานไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาคดี

เหตุจำเป็นในวรรคหนึ่งอาจเกิดจากการที่พยานเจ็บป่วย หรือมีถิ่นที่อยู่ห่างไกลจากศาลที่พิจารณาคดี หรือมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นอันมีอาจกล่าวถึงเสียได้ให้ศาลจัดแจ้งข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุให้มีการสืบพยานบุคคลนอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณา

ข้อ ๖ ถ้ามีเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะต้องสืบประกอบคำเบิกความของพยานบุคคลศาลอาจกระทำโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยานที่

คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดู เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะให้พยานเบิกความประกอบ ก็ให้ส่งเอกสารหรือวัตถุพยานนั้นไป

ข้อ ๗ ในกรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีสอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลาดำเนินการสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งยืนยันวันเวลาดำเนินการสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล พร้อมด้วยสำเนาเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความของพยาน ถ้าหากมีไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความทราบ

ข้อ ๘ ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวันเวลาและศาลที่กำหนดให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพ แต่หากไม่สามารถนำพยานมาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยานโดยระบุชื่อศาลที่พยานจะต้องไปเบิกความให้ชัดเจน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความเพื่อให้สลักหลังหมายและดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป

เมื่อศาลที่พยานจะไปเบิกความได้รับรายงานผลการส่งหมายแล้ว ให้แจ้งศาลที่พิจารณาคดีทราบด้วย

ข้อ ๙ ในวันที่สืบพยาน ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทำการสืบพยานภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดี โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงระหว่างศาลที่พิจารณาคดีกับศาลที่พยานไปเบิกความในเวลาเดียวกันตั้งแต่เริ่มต้น จนเสร็จสิ้นการสืบพยาน

ให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยาน และให้ศาลที่พิจารณาคดีจดแจ้งชื่อ และสกุลของสักขีพยานไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาด้วย

ข้อ ๑๐ เมื่อพยานเบิกความต่อศาลแล้วให้ศาลอ่านบันทึกคำเบิกความให้พยานและคู่ความฟังแล้วให้คู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความของพยาน ทั้งนี้ คำเบิกความของพยานต้องบันทึกให้ปรากฏข้อความด้วยว่าพยานเบิกความผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่มีการบันทึกการเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกการเบิกความนั้นได้

ข้อ ๑๑ ให้ศาลที่พิจารณาคดีสั่งจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควรแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก โดยให้ศาลที่พยานไปเบิกความเบิกจ่ายเงินแก่พยานในวันดังกล่าวแล้วส่งสำเนาหลักฐานการเบิกจ่ายกลับไปยังศาลที่พิจารณาคดี

การจ่ายค่าตอบแทนแก่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่าม ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานศาลยุติธรรม ว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่ศาลจัดหาให้

ข้อ ๑๒ ในกรณีที่สถานที่ทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพพร้อมกำหนดวันเวลาดำเนินการสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลไปยังผู้มี

อำนาจหน้าที่ดูแลสถานที่นั้นทราบ เพื่อจัดเตรียมความพร้อมของห้องพิจารณาและระบบการประชุมทางจอภาพ

ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพ วันเวลานัดสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคลพร้อมด้วยสำเนาเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความของพยาน ถ้าหากมี ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ตามวรรคหนึ่งเพื่อมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลทำหน้าที่ตามข้อ ๙ วรรคสอง ตลอดจนดูแลการสืบพยานให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย และให้นำความในข้อ ๖ และ ๘ ถึง ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๓ ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ศาลนั้นอาจมอบหมายให้บุคคลที่ศาลเห็นสมควรเป็นสักขีพยาน และให้นำความในข้อ ๔ ถึง ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หากสถานที่ตามวรรคหนึ่งเป็นศาลในต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกันหรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๔ ให้ศาลที่พยานจะไปเบิกความในลักษณะการประชุมทางจอภาพกำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลนั้นได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้

ข้อ ๑๕ ในกรณีมีความจำเป็นต้องมีวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามข้อบังคับนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ให้เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๖

ไพโรจน์ วายุภาพ

ประธานศาลฎีกา

ผนวก ข

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา
ว่าด้วยแนวทางการนำสืบพยานหลักฐานและ
การสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ
พ.ศ. ๒๕๕๖

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับแนวทางการนำสืบพยานหลักฐานและการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกา จึงออกข้อกำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อกำหนดนี้เรียกว่า “ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยแนวทางการนำสืบพยานหลักฐานและการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๕๖”

ข้อ ๒ ข้อกำหนดนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
ข้อ ๓ ในข้อกำหนดนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งและหมายความรวมถึง ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค หรือศาลชั้นต้น แล้วแต่กรณี

“เจ้าพนักงานศาล” หมายความว่า ข้าราชการศาลยุติธรรมซึ่งปฏิบัติหน้าที่ด้านกฎหมายระดับชำนาญการขึ้นไป หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโททางกฎหมาย หรือเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ในกรณีที่ไม่มีข้าราชการศาลยุติธรรมดังกล่าว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลอาจมอบหมายให้ข้าราชการศาลยุติธรรมคนหนึ่งไปทำหน้าที่เจ้าพนักงานศาลก็ได้

ข้อ ๔ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามข้อกำหนดนี้

หมวด ๑

การแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานนอกศาล

ข้อ ๕ ในกรณีที่ศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานนอกศาลตามมาตรา ๑๐๓/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) การสืบพยานบุคคล ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำบันทึกคำเบิกความของพยานและอ่านให้พยานฟังและให้พยานลงลายมือชื่อไว้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๙ และ ๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เว้นแต่การบันทึกคำเบิกความนั้นเป็นการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นเสียง หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง

(๒) การสืบพยานหลักฐานอื่น ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำบันทึกการตรวจสอบพยานหลักฐานดังกล่าวไว้โดยละเอียด และอ่านให้คู่ความฟัง เว้นแต่การจัดทำบันทึกการตรวจสอบพยานหลักฐานนั้นเป็นการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพ เสียง หรือภาพและเสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่อง

ในกรณีที่เจ้าพนักงานอื่นได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจมอบให้เจ้าพนักงานศาลคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานดังกล่าวด้วยก็ได้

ให้เจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นจัดทำรายงานการดำเนินการเสนอต่อศาล โดยให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อไว้ด้วย หากไม่อาจดำเนินการได้ ให้บันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้

หมวด ๒

การสืบพยานหลักฐานตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน

ข้อ ๖ ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้สืบพยานหลักฐานตามวิธีการที่คู่ความตกลงกันตามมาตรา ๑๐๓/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ถ้าจะต้องดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมิได้กระทำต่อหน้าศาล ศาลอาจมอบให้เจ้าพนักงานศาลคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ดูแล ตรวจสอบ บันทึกการตรวจสอบ และรายงานให้ศาลทราบก็ได้

การจัดทำบันทึกและรายงานของเจ้าพนักงานศาลตามวรรคหนึ่งให้นำความในข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓

การสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ

ข้อ ๗ ในคดีที่ต้องสืบพยานหลักฐาน เมื่อถึงวันนัดพร้อมคู่ความทุกฝ่ายหรือนัดชี้สองสถานในการประชุมคดี ศาลอาจสอบถามคู่ความที่มาศาลด้วยว่ามีพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลหรือไม่ หากมีและคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอให้ศาลทำการสืบพยานนั้นโดยระบบการประชุมทางจอภาพ โดยให้เหตุผลความจำเป็นที่ไม่สามารถนำพยานมาเบิกความที่ศาลนั้นได้ ถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและการสืบพยานไม่ยุ่งยากจนเกินไปโดยคำนึงถึงเอกสารรวมทั้งวัตถุพยานที่เกี่ยวข้อง และสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้จัดวางระบบรองรับไว้แล้ว ศาลจะอนุญาตให้สืบพยานบุคคลใดที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ โดยกำหนดวัน เวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

การสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในกรณีอื่นโดยระบบการประชุมทางจอภาพ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๘ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้สืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพตามข้อ ๗ ให้ศาลพิจารณากำหนดค่าใช้จ่ายเบื้องต้น รวมทั้งค่าพาหนะและค่าพยาบาล พยานตลอดจนค่าใช้จ่ายของสักขีพยาน และมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอวางเงินค่าใช้จ่ายดังกล่าวต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด หากคู่ความฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามก็ให้ศาลมีคำสั่งงดการสืบพยานดังกล่าวและดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามที่ศาลเห็นสมควร

การชำระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ค่าพาหนะและค่าพยาบาล พยาน ให้ชำระจากเงินที่ได้วางไว้ตามวรรคหนึ่งหากไม่พอให้ศาลมีคำสั่งให้ชำระเพิ่มจนครบ หรือหากมีเหลือให้คืนแก่คู่ความนั้นไป

ข้อ ๙ ถ้ามีเอกสารหรือวัตถุพยานที่จะต้องสืบประกอบคำเบิกความของพยานบุคคลตามข้อ ๗ ศาลอาจกระทำโดยระบบการประชุมทางจอภาพ หรือส่งสำเนาเอกสารหรือภาพถ่ายวัตถุพยานที่คู่ความทุกฝ่ายรับรองแล้วไปให้พยานตรวจดูประกอบการเบิกความ เว้นแต่มีความจำเป็นต้องให้พยานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของเอกสารที่จะให้พยานเบิกความประกอบก็ให้ส่งต้นฉบับเอกสารไป

ข้อ ๑๐ กรณีที่สถานที่ซึ่งจะทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นศาลอื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีสอบถามศาลนั้นถึงความพร้อมเกี่ยวกับวันเวลาดำเนินการสืบพยานเสียก่อน แล้วมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลตามข้อ ๗ โดยกำหนดวัน เวลาสืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล กับส่งเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความของพยาน ไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความทราบ เพื่อจัดเตรียมความพร้อมของห้องสืบพยาน ระบบการประชุมทางจอภาพ รวมทั้งการควบคุมระบบการติดต่อประสานงานกับศาลที่พิจารณาคดีในวันสืบพยานด้วย

ข้อ ๑๑ ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลนำพยานมาเบิกความตามวัน เวลา และศาลที่กำหนดให้พยานเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพ แต่หากไม่สามารถนำพยานมาศาลนั้นได้เอง ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ออกหมายเรียกพยาน โดยระบุชื่อศาลที่พยานจะต้องไปเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพให้ชัดเจน แล้วส่งหมายนั้นไปยังศาลที่พยานจะไปเบิกความเพื่อให้สลักหลังหมายเรียกพยานแล้วดำเนินการส่งหมายให้แก่พยานต่อไป

เมื่อศาลที่พยานจะไปเบิกความได้รับรายงานผลการส่งหมายแล้ว ให้แจ้งรายงานผลการส่งหมายให้ศาลที่พิจารณาคดีทราบก่อนถึงวันนัดด้วย ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน การแจ้งรายงานผลการส่งหมายดังกล่าวอาจกระทำทางโทรสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างอื่นก็ได้

ข้อ ๑๒ ในวันสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ ให้องค์คณะผู้พิพากษาและคู่ความรวมทั้งทนายความทุกฝ่ายทำการสืบพยานภายในห้องพิจารณาของศาลที่พิจารณาคดีซึ่งได้จัดวางระบบการประชุมทางจอภาพเชื่อมโยงกับระบบของศาลที่พยานไปเบิกความ เว้นแต่เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีคำขอ และศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายไปทำการสืบพยานที่ศาลที่พยานไปเบิกความก็ได้

ก่อนทำการสืบพยาน ให้เจ้าพนักงานศาลตรวจสอบหลักฐานบัตรประจำตัวที่ปรากฏภาพถ่ายของพยานที่ทางราชการออกให้และทำสำเนาบัตรประจำตัวดังกล่าวให้พยานรับรองสำเนาถูกต้องไว้เป็นหลักฐานและให้นำพยานสาบานตนหรือกล่าวคำปฏิญาณต่อหน้าศาลที่พิจารณาคดีโดยระบบการประชุมทางจอภาพ แล้วให้ศาลที่พิจารณาคดีทำการสืบพยานต่อไปจนเสร็จ

ในการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ ให้ศาลที่พยานไปเบิกความมอบหมายเจ้าพนักงานศาลอยู่เป็นสักขีพยานตลอดการสืบพยานนั้น

ข้อ ๑๓ เมื่อพยานเบิกความเสร็จแล้ว ให้องค์คณะผู้พิพากษาอ่านบันทึกคำเบิกความพยาน ให้คู่ความที่อยู่ในห้องพิจารณาฟัง แล้วให้ผู้พิพากษาและคู่ความทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในบันทึกคำเบิกความพยาน ทั้งนี้ คำเบิกความพยานต้องบันทึกให้ปรากฏข้อความด้วยว่าพยานเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพ

ข้อ ๑๔ ให้เจ้าพนักงานศาลซึ่งเป็นสักขีพยานตามข้อ ๑๒ วรรคสาม จัดทำรายงานการสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพ โดยให้ศาลที่พยานไปเบิกความลงลายมือชื่อไว้ในรายงานดังกล่าวด้วย

ข้อ ๑๕ ให้ศาลที่พยานไปเบิกความรวบรวมเอกสารทั้งหลายที่เกี่ยวข้องส่งคืนศาลที่พิจารณาคดีพร้อมแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการสืบพยานเพื่อให้ศาลที่พิจารณาคดีดำเนินการตามข้อ ๘ วรรคสอง

ข้อ ๑๖ ในกรณีสถานที่ที่จะทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลเป็นสถานที่อื่น ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพพร้อมกำหนดวัน เวลา สืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล ไปยังผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลสถานที่นั้นทราบ เพื่อเตรียมความพร้อมของห้องสืบพยาน ระบบการประชุมทางจอภาพ รวมทั้งการควบคุมระบบการติดต่อประสานงานกับศาลที่พิจารณาคดีในวันสืบพยาน

ให้ศาลที่พิจารณาคดีมีหนังสือแจ้งการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพ พร้อมกำหนดวัน เวลา สืบพยาน ชื่อและจำนวนพยานบุคคล พร้อมด้วยเอกสารและภาพถ่ายวัตถุพยานอันจำเป็นในการเบิกความ ถ้าหากมี ไปยังศาลที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ตามวรรคหนึ่งหรือบุคคลที่ศาลเห็นสมควร เพื่อให้ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่นั้นมอบหมายเจ้าพนักงานศาลให้ทำหน้าที่ตามข้อ ๑๒ วรรคสองและวรรคสาม ตลอดจนดูแลให้การสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพนั้นดำเนินไปได้โดยเรียบร้อย และให้นำความในข้อ ๑๒ ถึงข้อ ๑๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ศาลที่พิจารณาคดีอาจให้พยานเบิกความ ณ สถานที่ที่เหมาะสม และมีความพร้อมที่จะให้พยานเบิกความโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำความในข้อ ๗ ถึงข้อ ๑๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่บุคคลที่เป็นสักขีพยานไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าพนักงานศาล

หากสถานที่ตามวรรคหนึ่งเป็นศาลในต่างประเทศ ให้ดำเนินการตามข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๘ ในกรณีที่ศาลอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานมาเบิกความต่อหน้าศาล ตามมาตรา ๑๒๐/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลอาจให้ผู้ให้ถ้อยคำเบิกความตอบคำถาม คำนและคำถามตั้งของคู่ความโดยระบบการประชุมทางจอภาพก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำความในข้อ ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๔

การสืบพยานหลักฐานซึ่งเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์

ข้อ ๑๙ คู่ความที่ประสงค์จะเสนอข้อมูลที่เป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือที่ประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานจะต้องระบุข้อมูลที่จะอ้างไว้ในบัญชีระบุพยานตามมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พร้อมกับยื่นสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล เว้นแต่

(๑) สื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นอยู่ในความครอบครองของคู่ความฝ่ายอื่น หรือของบุคคลภายนอก ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงข้อมูลยื่นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตจัดส่งสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูล และขอให้ศาลมีคำสั่งเรียกสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นมาจากผู้ครอบครองโดยให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงนั้นมีหน้าที่ติดตามเพื่อให้ได้สื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลก่อนวันสืบพยาน ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

(๒) ถ้าการทำสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้น จะทำให้กระบวนการพิจารณาล่าช้าหรือเป็นที่เสื่อมเสียแก่คู่ความซึ่งอ้างอิงข้อมูลนั้น หรือมีเหตุผลแสดงว่าไม่อาจส่งสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นไปแล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนดได้ ให้คู่ความฝ่ายที่อ้างอิงข้อมูลยื่นคำร้องต่อศาล ขออนุญาตจัดส่งสำเนา

สื่อที่บันทึกข้อมูลและขอสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลก่อนวันสืบพยานตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนด

ถ้าคู่ความฝ่ายที่อ้างอิงไม่สามารถนำสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นส่งมาศาลได้ภายในเวลาตามวรรคหนึ่ง ศาลจะกำหนดให้ทำการตรวจข้อมูลดังกล่าว ณ สถานที่ เวลา และภายในเงื่อนไขตามที่ศาลเห็นสมควรแล้วแต่สภาพแห่งข้อมูลนั้น ๆ ก็ได้

ข้อ ๒๐ คู่ความฝ่ายที่ถูกอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์มาเป็นพยานหลักฐานยืนยันตน อาจยื่นคำแถลงคัดค้านการอ้างอิงข้อมูลนั้นต่อศาลก่อนการสืบข้อมูลนั้นเสร็จ โดยเหตุที่ว่าสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นปลอม หรือข้อมูลนั้นปลอม หรือสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลนั้นไม่ถูกต้องกับข้อมูลทั้งหมดหรือบางส่วน เว้นแต่จะแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจแก่ศาลว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่อาจทราบเหตุแห่งการคัดค้านนั้นได้ก่อนเวลาดังกล่าว คู่ความฝ่ายนั้นอาจยื่นคำร้องขออนุญาตคัดค้านการอ้างอิงข้อมูลหรือสื่อหรือสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูล เช่นว่านั้นต่อศาลไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนพิพากษาคดี และถ้าศาลเห็นว่าคู่ความฝ่ายนั้นไม่อาจยกข้อคัดค้านได้ก่อนนั้นและคำร้องมีเหตุผลฟังได้ก็ให้ศาลอนุญาตตามคำร้อง ในกรณีที่มีการคัดค้านดังกล่าวมานี้ ให้นำมาตรา ๑๒๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การนำสืบถึงความถูกต้องหรือความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ให้คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้างนำสืบถึงลักษณะหรือวิธีการที่ใช้สร้างเก็บรักษา หรือสื่อสารข้อมูลนั้น ลักษณะหรือวิธีการเก็บรักษา ความครบถ้วน และไม่มีการเปลี่ยนแปลงของข้อความ รวมทั้งพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง

ข้อ ๒๑ ให้นำความในข้อ ๑๙ และ ๒๐ มาใช้บังคับแก่การนำสืบข้อมูลที่บันทึกไว้ในหรือได้มาจากไมโครฟิล์ม สื่อบันทึกทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นโดยอนุโลม

ประกาศ ณ วันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ไพโรจน์ วายุภาพ

ประธานศาลฎีกา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อตัว	นายฐานิต ศิริจันทร์สว่าง
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๓
การศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ประวัติการทำงาน	ผู้พิพากษาศาลแขวงพิษณุโลก ผู้พิพากษาศาลจังหวัดตราด ผู้พิพากษาศาลอาญาธนบุรี ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลจังหวัดมโนบุรี ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสิงห์บุรีแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดสมุทรปราการ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลแพ่ง ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑ ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลล้มละลายกลาง รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๗

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสืบพยานผ่านจอภาพในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับความมั่นคง

ผู้วิจัย.....นายฐานิต ศิริจันทร์สว่าง.....หลักสูตร.....วปอ..... รุ่นที่.....59.....

ตำแหน่ง ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 7

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมที่มีการอยู่ร่วมกันของคนจำนวนมากนั้น เป็นเรื่องปกติที่จะเกิดมีข้อพิพาทระหว่างสมาชิกในสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการเพื่อระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น การนำคดีขึ้นสู่ศาลเป็นแนวทางหนึ่งในการระงับข้อพิพาท ซึ่งปัจจุบันคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรมมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งลักษณะของคดีมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าในอดีต พยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตนในแต่ละคดีจึงมีมาก การพิจารณาคดีนอกจากความเป็นธรรมอันเป็นหัวใจของการพิจารณาคดีแล้ว ความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด ถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

ศาลยุติธรรมได้พัฒนาระบบการพิจารณาคดีตลอดมา แต่ในการนำสืบพยานหลักฐานต่อศาลพบว่าบ่อยครั้งมีความขัดข้องในการนำพยานมาศาล ซึ่งสาเหตุความไม่สงบในพื้นที่ที่พยานพักอาศัย หรือการเดินทางไปศาลโดยผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบ ตลอดจนการต้องเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานในคดีที่ผู้มีอิทธิพลเป็นคู่ความ ถือเป็นเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พยานไม่อาจเดินทางไปเบิกความต่อศาลตามวันนัดที่กำหนดไว้ หรือพยานไม่ไปเบิกความต่อศาล จึงเป็นปัจจัยโดยตรงที่ส่งผลให้การพิจารณาพิพากษาคดีมีความล่าช้า และกรณีพยานไม่ไปเบิกความต่อศาลก็จะทำให้ข้อเท็จจริงที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีของศาลไม่ครบถ้วน ส่งผลกระทบต่อการอำนวยความสะดวกและความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพหรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีจึงเป็นทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

การนำเทคโนโลยีทางการประชุมผ่านจอภาพ หรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดีนอกจากการแก้ปัญหาคาดการเดินทางเสี่ยงอันตรายผ่านพื้นที่ที่มีความไม่สงบ หรือช่วยลดการเผชิญหน้าระหว่างคู่ความกับพยานแล้ว ประการสำคัญการที่พยานไม่จำเป็นต้องเดินทางไปเบิกความที่ศาลที่มีข้อพิพาท แต่สามารถเดินทางไปเบิกความยังศาลที่พยานสะดวก ทำให้การพิจารณาคดีเป็นด้วยความสะดวก รวดเร็ว และลดค่าใช้จ่ายของคู่ความ การพิจารณาคดีเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานคดี และการที่คู่ความสามารถนำพยานเข้า

เบิกความได้ ข้อเท็จจริงย่อมเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีครบถ้วน ทำให้การอำนวยความสะดวกธรรมใน
 ธรรมดาดีสัมฤทธิ์ผล นำพาไปสู่ความสงบเรียบร้อยในสังคมและประเทศชาติมั่นคง

แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ
 หรือ Video Conference มาใช้ในการพิจารณาคดี ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยต่างๆหลายปัจจัย อาทิเช่น
 ปัญหาในเรื่องข้อกฎหมาย บุคลากร และความสำเร็จของการสืบพยานนั้นจำเป็นต้องอาศัยปัจจัย
 แวดล้อมอย่างอื่นอีก ดังนั้นผู้ศึกษาจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อ
 ความสำเร็จในการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ หรือ Video Conference มาใช้ เพื่อวาง
 มาตรการการพิจารณาคดีระบบดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพให้
 บรรลุผลได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ศาลยุติธรรมสามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการยุติ
 ข้อพิพาทให้เป็นที่ยุติด้วยความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม เกิดผลดีแก่คู่ความ
 ทุกฝ่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.
- 2.

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะ

วิธีดำเนินการวิจัย

(Documentary Research)

(Legal Analysis)

ที่พิจารณาสืบพยานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ผลของการวิจัย

ความไม่เชื่อมั่นในการบริหารประเทศและวิกฤติศรัทธา

โดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศ และเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาภาคี เนื่องจากในคดี

โดยเฉพาะพยานที่รู้เห็นหรือประจักษ์พยาน เนื่องจากสามารถยืนยันข้อเท็จจริงได้ชัดเจนสามารถนำตัว

เหมาะสมเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและรองรับความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในอนาคต

แก้ไขให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ที่

1.แนวคิดที่นำมาใช้ในการพิจารณาคดี

1.1

1.2

สถานที่อื่นแล้วแต่กรณี เช่น การเดินเผชิญสืบ การส่งประเด็นไปสืบพยาน การสืบพยานผ่านระบบ

1.3

พยานหลักฐานที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะหากพยานบุคคลนั้นเป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเองหรือที่เรียกว่าประจักษ์พยาน ตามกฎหมายถือเป็นพยานที่ดีที่สุดมีน้ำหนัก

นคดีนั้น จึงมีมาตรการเพื่อคุ้มครองพยานบุคคลใน

120/4 : มีการออกข้อบังคับโดยประธานสภาฎีกาเกี่ยวกับการสืบพยานผ่านจอภาพทั้งใน

2. ปัญหาและอุปสรรคจากการนำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพมาใช้

2.1

อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้เท่านั้น ไม่รวมถึงกรณีที่จำเลยไม่อาจมาศาลได้ ซึ่งบางครั้งในกรณีที่จำเลยเจ็บป่วยและไม่อาจเดินทางมาศาลได้ จะต้องเลื่อนการพิจารณาคดีออกไปเพื่อรอให้จำเลยมาศาล

2.2

านจอภาพ ณ สถานที่แห่งอื่นซึ่งมิใช่ศาล
ของประธานสภาฎีกาให้นำหลักเรื่องการคุ้มครองพยานมาเป็นเงื่อนไขประกอบการใช้ดุลพินิจของศาล
เนื่องจากบางครั้งหากคู่ความที่ไม่สุจริตขอให้มีการสืบพยานผ่าน
สถานที่อื่นที่

2.3

ระหว่างพยานและทนายความซึ่งต้องการถามคำถามต่างๆ เกี่ยวกับเอกสารนั้น

2.4

2.5

2.6

อินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการเชื่อมต่อไม่เสถียร ทำให้ภาพและเสียงที่ปรากฏสะดุดหรือสัญญาณขาดหายไป

2.7

2.8

2.9

3. ข้อเสนอแนะ

1. กรณีที่จำเลยไม่อาจมาศาลด้วย แต่ในกรณีนี้ต้องออกข้อยกเว้นไม่นำระบบการพิจารณาคดีผ่านจอภาพ

1.1

1

1.2

1.3

2.

. 2556 4

4 "

ทั้งนี้โดยพิจารณาถึงความปลอดภัยของพยานหากมีการสืบพยาน ณ สถานที่ดังกล่าว

เวลาและสถานที่ที่จะให้พยานไปเบิกความให้ชัดเจน

การร้องขอสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลในลักษณะการประชุมทางจอภาพในกรณีอื่น

"

3.

30

4. จัดให้มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้องก่อนทำหน้าที่

5.

6.

7. ใช้อุปกรณ์และระบบสัญญาณที่มีคุณภาพสูงและทันสมัย เพื่อลดปัญหาสัญญาณการ

8.

ห้องพิจารณาที่ติดตั้งระบบการ

9.

10.